

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2021 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Kommuners praksis ved tildeling av adresser

Municipal practice when allocating addresses

Marie Sjølie
Eiendom

Forord

Denne masteroppgaven markerer avslutningen på en femårig mastergrad i eiendom ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Oppgaven er skrevet våren 2021 og tilsvarer 30 studiepoeng. Det har vært lærerikt og interessant å arbeide med oppgaven.

En stor takk må rettes til min veileder Einar Hegstad for verdifull hjelp og veiledning. Jeg har satt stor pris på alle innspill og tilbakemeldinger jeg har fått underveis i prosessen. Det må også rettes en takk til alle kommunene som kunne stille til intervju og gi meg deres erfaringer og synspunkter på hvordan adresseringsarbeidet fungerer rundt omkring i landet. Jeg vil også takke representanter fra Kartverket som ga meg muligheten til å følge arbeidet med å revidere adresseveilederen og som har tatt seg tid til diskusjoner og kommet med gode innspill.

Tusen takk til mor og far, for innspill, korrekturlesing og oppmuntring underveis. Tusen takk til Andrea, Hanne og Helene, som alltid stiller opp og støtter. Årene på Ås og perioden med masterskriving hadde ikke vært det samme uten dere.

Det har vært fem fantastiske år på Ås, og jeg kunne ikke vært mer fornøyd med hvor jeg har fått tilbringe studietiden min. Takk til alle medstudenter som har bidratt til at studietiden ble så bra som den ble. Takk til Foreningen Hunkatten som har fylt årene med opplevelser og minner, og gitt meg venner for livet.

Ås, 31. mai 2021

Marie Sjølie

Sammendrag

Temaet i denne masteroppgaven er adressering. Målet med oppgaven har vært å belyse kommuners praksis ved tildeling av adresser, og om kommunene har behov for endringer i adresseringsarbeidet. Det er landets kommuner som er adressemyndighet og som har ansvaret for utarbeidelsen av et godt og logisk adressesystem i sin kommune. Kommunene organiserer selv adressearbeidet. Adresser er viktige og spiller en stor rolle i hverdagen vår. En av de viktigste rollene adresser har, er når nødetatene skal finne frem til riktig sted, og adresser kan i tilfeller være avgjørende for liv.

Hovedproblemstillingen i oppgaven er: *Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.* Det har blitt utarbeidet fire delproblemstillinger som skal være til hjelp for å besvare hovedproblemstillingen. Disse er som følger:

1. Hvordan fungerer dagens system for tildeling av adresser i kommuner?
2. Hvilke utfordringer oppstår i kommuner ved tildeling av adresser?
3. Opplever kommuner behov for endringer i systemet for tildeling av adresser slik det er i dag?
4. Oppstår det ulikheter mellom kommuners adressering i et hytteområde og et område med flere veier?

For å belyse hovedproblemstillingen er det i denne studien benyttet kvalitativ metode. Data er samlet inn gjennom 11 semistrukturerte intervjuer med ansatte i utvalgte kommuner. For å få en fullstendig forståelse av oppgavens tema presenteres i tillegg relevant litteratur og lovverk.

Resultatene i empirien viser at adressesetdelingen i kommunene fungerer på en god måte, men at det i enkelte kommuner er områder som kan forbedres. Det er flere funn med hensyn til utfordringer som oppstår hos kommunene når de skal tildele adresser. Utfordringer oppstår spesielt i forbindelse med fortetting og samfunnsutvikling. Videre er det enkelte momenter i adresseringsprosessen hvor kommunene ser behov for endringer. Det er likevel ikke noe kommunene tar opp som viktig å endre raskt.

For å undersøke ulikheter ved adressering av to områder har kommunene fått presentert to skisser. Gjennom å løse disse skissene, viser empirien at det oppstår ulikheter når et hytteområde og et område med flere veier skal adresseres av kommunene. Ulik adressering henger sammen med at det er behov for lokale tilpasninger i kommunene. I tillegg åpner lovverk og veiledningsmaterieell for en viss fleksibilitet ved adressering.

Funnene viser at adressearbeidet går bra i kommunene, selv om både utfordringer og behov for endringer er noe som oppstår. Kommunene har på sine måter funnet løsninger og får tildelt adresser når det er nødvendig. Det er ikke funn på at kommunene opplever noe som veldig problematisk og de uttrykker dermed ikke et behov for øyeblikkelige endringer i adresseringsarbeidet.

Summary

Addressing is the topic in this study. The purpose of this thesis is to highlight how municipalities allocate addresses and to evaluate if they need changes. In Norway, the municipalities have authority to allocate addresses. They are also responsible for developing a good and logical addressing system in their municipality. The individual municipality decides how they want to organize their work with addressing. Addresses are important and play a significant role in our everyday life. One of the most important roles is when emergency services need to find the right place, and addresses can in some cases be crucial for lives.

The main research question in this thesis is: *To highlight municipalities current practice and possible needs for change in the allocation of addresses.* Four sub-questions are made to help answer the main research question. They are:

1. How does the system for allocating addresses in the municipalities work today?
2. What challenges occur when the municipalities are allocating addresses?
3. Do the municipalities experience a need for change in the way addresses are allocated today?
4. Do differences occur between municipalities addressing an area with cabins and an area with several roads?

To highlight the main question, qualitative methodology is used in this thesis. Data is collected through 11 semi-structured interviews with employees in selected municipalities. To give a complete understanding of the topic of this thesis is also relevant literature and legislation presented.

The result in the empirical data shows that allocating addresses in the municipalities works in a good way, but in some of the municipalities, there is room for improvement. Some data indicate that challenges occur when addresses are allocated, especially in connection with densification and modern development. There are also some parts of the addressing process where the municipalities would find changes helpful. However, the municipalities explain that there is no need for immediate changes.

Two sketches of two different areas were presented to the municipalities to answer the fourth sub-question. Through solving the sketches, the empirical data shows that differences occur when the individual municipalities allocate addresses. Different addressing is connected to the need for local adaptation in the individual municipalities. The legislation and instructional materials also allow some flexibility in the addressing process.

Addressing in the individual municipalities functions in a good way, even though both challenges and needs for change occur. The municipalities have found their own solutions and allocate addresses when necessary. No data are showing that the municipalities experience something as very problematic and they, therefore, do not express a need for immediate changes in the addressing process.

Innhold

Forord.....	i
Sammendrag	ii
Summary	iv
Tabell- og figurliste.....	ix
1. Innledning	1
1.1 Tema og bakgrunn.....	1
1.2 Problemstilling	3
1.3 Avgrensning	5
2. Metode	7
2.1 Valg av metode.....	7
2.2 Kvalitativ metode	7
2.3 Valg av kommuner	8
2.4 Intervjuguide og semistrukturert intervjuguide.....	11
2.5 Gjennomføring av intervju	12
2.6 Etske avveininger og personvern	14
2.7 Dokumentstudier	15
2.8 Reliabilitet og validitet	16
2.8.1 Reliabilitet	16
2.8.2 Validitet	17
3. Bakgrunn og teori	19
3.1 Innledning.....	19
3.2 Matrikkelen	19
3.2.1 Om matrikkelen	19
3.2.2 Matrikkelenheter.....	20
3.2.3 Føring av matrikkelen.....	22
3.2.4 Kobling til andre registre	23

3.3 Adresser.....	25
3.3.1 Hva er adresser?.....	25
3.3.2 Offisiell adresse	26
3.3.3 Vegadresse.....	28
3.3.4 Matrikkeladresse.....	28
3.4 Adressering.....	29
3.4.1 Adressemyndighet	29
3.4.2 Adresseforvaltning.....	30
3.4.3 Inndeling av adresseparseller.....	32
3.4.4 Tildeling av adressenavn	33
3.4.5 Tildeling av adressenummer.....	36
3.4.6 Tildeling av bruksenhetsnummer	40
3.4.7 Omadressering	41
3.4.8 Uttalerett og klage	42
4. Empiri og drøftelse	44
4.1 Innledning.....	44
4.2 Delproblemstilling 1.....	44
4.2.1 Empiri	44
4.2.2 Drøftelse	51
4.3 Delproblemstilling 2.....	55
4.3.1 Empiri	55
4.3.2 Drøftelse	61
4.4 Delproblemstilling 3.....	67
4.4.1 Empiri	67
4.4.2 Drøftelse	71
4.5 Delproblemstilling 4.....	77
4.5.1 Innledning.....	77

4.5.2 Empiri	78
4.5.3 Drøftelse	87
5. Avslutning.....	91
5.1 Innledning.....	91
5.2 Sammenfattende drøftelse av hovedproblemstillingen	91
5.3 Avsluttende refleksjoner	94
5.4 Forslag til videre forskning	97
Kilder	98
Lover og forskrifter	98
Lovforarbeider.....	98
Litteratur.....	99
Vedlegg.....	103
Vedlegg 1. Intervjuguide.....	103
Vedlegg 2. Skisse - Hytteområde.....	105
Vedlegg 3. Skisse - Område med flere veier.....	106
Vedlegg 4. Meldeskjema til NSD	107
Vedlegg 5. NSD sin vurdering	112
Vedlegg 6. Informasjonsskriv	115

Tabell- og figurliste

Tabeller

Tabell 1: Oversikt over valgte kommuner.....	s. 10
--	-------

Figurer

Figur 1: Dataobjekter i matrikkel og hvordan disse kan være forbundet.....	s. 21
Figur 2: Samspeillet mellom matrikkelen og andre offentlige registre.....	s. 25
Figur 3: Oppgaver som normalt vil inngå som en del av kommunens adresseforvaltning.....	s. 31
Figur 4: Illustrasjon av inndeling av adresseparseller.....	s. 33
Figur 5: Navnesaksbehandling.....	s. 35
Figur 6: To alternative måter å adressere på med kantprinsippet.....	s. 37
Figur 7: Illustrasjon av å holde av nummer og å ha bokstav i tillegg til adressenummer.....	s. 39
Figur 8: Illustrasjon av områdeadressering i et hytteområde.....	s. 40
Figur 9: Hovedprinsipper for tildeling av bruksenhetsnummer.....	s. 41
Figur 10: Tildeling av bruksenhetsnummer i en trappeoppgang.....	s. 41
Figur 11: Illustrasjon av kjøpesenter.....	s. 64
Figur 12: Illustrasjon av boligblokk.....	s. 64
Figur 13: Illustrasjon av behov for visualisering av data.....	s. 73
Figur 14: Skisse av hytteområdet.....	s. 77
Figur 15: Skisse av området med flere veier.....	s. 77
Figur 16: Forslag fra kommune 6.....	s. 80
Figur 17: Forslag fra kommune 5.....	s. 80
Figur 18: Forslag fra kommune 1.....	s. 82
Figur 19: Forslag fra kommune 11.....	s. 82
Figur 20: Forslag fra kollega i kommune 3.....	s. 83
Figur 21: Forslag fra informanten i kommune 3.....	s. 83
Figur 22: Illustrasjon av et forslag fra kommune 1.....	s. 84
Figur 23: Illustrasjon av annet forslag fra kommune 1.....	s. 84
Figur 24: Illustrasjon av forslag fra kommune 5.....	s. 85
Figur 25: Illustrasjon av et forslag fra kommune 10.....	s. 86
Figur 26: Illustrasjon av annet forslag fra kommune 10.....	s. 86

1. Innledning

1.1 Tema og bakgrunn

I denne masteroppgaven er temaet å belyse adressering og hvordan tildeling av adresser i dag fungerer i kommuner. I tillegg skal oppgaven undersøke om kommunen som adressemyndighet føler at noe bør bli gjort på en annen måte. Adresser er en del av matrikkelen, vårt offisielle eiendomsregister, som gir oss informasjon knyttet til fast eiendom over hele landet. Det er kommunene som tildeler adresser og fører disse inn i matrikkelen. Matrikkelen, som det offisielle eiendomsregisteret, er hjemlet i Lov om egedomsregistrering (LOV-2005-06-17-101), heretter matrikkelloven, § 3 bokstav a. Sammen med Forskrift om eiendomsregistrering (FOR-2009-06-26-864), heretter matrikkelforskriften, regulerer matrikkelloven hva matrikkelen skal inneholde og hvordan den skal føres. Matrikkelen kan blant annet vise hvordan en eiendom er utformet, hvilke bygninger som er på eiendommen, hvor stor eiendommen er, hvem som eier eiendommen og hvilke adresser som er knyttet til eiendommen.

Adresser er noe som berører enhver og som vi i dag er avhengig av. Man benytter seg av adresser til helt dagligdagse ting, slik som å finne frem til en butikk eller den man skal besøke, finne korteste vei å kjøre eller å få pakken levert hjem med Posten. Men det å kunne komme seg til rett sted er viktig i langt mer alvorlige tilfeller, som at nødetatene skal finne frem. Det er også en rekke bedrifter og andre tjenester som både bruker og er avhengige av adresser hver dag. I tillegg til å hjelpe oss å finne frem i hverdagen, spiller adresser en stor rolle som en del av eiendomsregisteret matrikkelen. Matrikkelen er et register som har forbindelser med mange andre offentlige register, og disse registrene avgir og mottar opplysninger fra hverandre. Adresser er en av koblingsnøkklene som overfører data mellom registrene.

Det er landets kommuner som er adressemyndighet. Det er et stort og viktig ansvar å utarbeide et adressesystem i den enkelte kommune som fungerer godt, og som gjør at nødetater i alvorlige situasjoner raskt finner frem dit de skal. I Norge har vi et godt adressesystem og det er ikke ofte man hører om ambulansen som ikke finner frem, men det skjer av og til. Bak det adressesystemet vi har i dag ligger det mye jobb. Det er blant annet

lagt ned mye arbeid for å tildele vegadresser i hele landets kommuner og det er per april 2021 97, 27 % vegadresser i landet (Kartverket, 2021d). Dette er med på å gjøre det lettere å orientere seg og finne frem dit man skal.

Med det ansvaret kommunene som adressemyndighet har, vil det være spennende å kartlegge hvordan kommunene synes adressearbeidet fungerer og hva som eventuelt kan være utfordrende. At det er godt adressert kan i situasjoner være avgjørende for liv, og det er viktig at arbeidet rundt adressering fungerer godt. Det kan være at det er kommuner rundt omkring i landet som opplever at adressearbeidet kunne fungert på en bedre måte. Det kan også være at noen kommuner opplever et behov for endringer i forbindelse med dette arbeidet. Å belyse disse forholdene tenker jeg er viktig, i og med at det arbeidet de gjør med adresser er så viktig.

I tillegg er kommunene rundt omkring i Norge forskjellige, og de vil dermed ha ulike behov. Dette er noe som kan bli gjenspeilet i kommunenes adressearbeid. Kommunene vil på grunn av sine forskjeller også ha ulike utgangspunkt for adressearbeidet. Det kan for eksempel være ulikheter knyttet til hvor mye ressurser de har, eller hvor mye arbeid det er med adressering i kommunen. Det er også slik at Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-2018-06-22-83), heretter kommuneloven, legger til rette for at det er kommunene som utøver selvstyre og som velger hvordan de vil organisere seg. Både at kommunene selv velger organisering, og at kommunene i utgangspunktet er forskjellige, legger opp til at ulikheter i adressearbeidet oppstår. Dette er noe som også gjør det interessant å belyse kommunenes praksis ved adressering. Det vil være spennende å se hvordan de ulike kommunene velger å organisere adressearbeidet og hva de legger vekt på ved tildeling av adresser.

Adresser er som nevnt en del av matrikkelen, og er en av de opplysningene som fremgår om en eiendom. Matrikkelen er et stort tema som det ved flere anledninger har blitt skrevet om. Eksempler er Kristiansen (2018) og Føyen (2020) som belyser matrikulære utfordringer og muligheter ved kommunesammenslåing, eller Nettet (2017) som gikk i dybden på tilsyn som virkemiddel for en ensartet og pålitelig matrikkel. Føyen (2020) gikk også i sin oppgave mye inn på adressesystemet, og hvilken rolle det hadde under kommunesammenslåingen. Det er imidlertid ikke tidligere vært fokus på alene å belyse adressering.

Kartverket er sentral matrikkelstyresmakt og har utarbeidet veiledningsmaterieil som skal supplere lovverket og være til hjelp i adresseringsarbeidet. Dette er blant annet adresseveilederen (Kartverket, 2019), som i hovedsak er den litteraturen som finnes når det gjelder adressetildeling- og forvaltning. Adresseveilederen har siden 2010 hatt noen oppdateringer, til sammen åtte forskjellige versjoner. I 2020 startet Kartverket arbeid med å revidere adresseveilederen og det kommer en revidert versjon av denne i 2021. Jeg har vært så heldig å kunne følge dette arbeidet, og jeg har fått et innblikk i de mange problemstillingene som dukker opp i forbindelse med adressering. Jeg har også sett et stort engasjement innenfor temaet, og at det er flere kommuner som har kommet med innspill og ønsker i forbindelse med revideringen.

1.2 Problemstilling

Kommunen er adressemyndighet og har ansvar og oppgaver knyttet til adressering. De velger selv hvordan de vil organisere adressearbeidet. Tildeling av adresser er en prosess som består av flere deler, og det kan være forskjellig ansvarsfordeling og organisering rundt dette. Jeg har valgt å formulere en hovedproblemstilling som tar for seg kommunenes arbeid med tildeling av adresser. Problemstillingen søker å belyse kommunens praksis er ved adressering, og eventuelle tanker de har rundt et behov for endring i dette arbeidet.

Hovedproblemstilling:

Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.

I tillegg har jeg formulert fire delproblemstillinger for å besvare hovedproblemstillingen. De første tre delproblemstillingene skal besvares gjennom intervju og samtale, og den siste også gjennom løsning av skisser av to tenkte områder.

Delproblemstilling 1:

Hvordan fungerer dagens system for tildeling av adresser i kommuner?

Denne delproblemstillingen skal forsøke å belyse hvordan adressering foregår i kommuner, og hvordan det fungerer. Som tidligere nevnt, er kommunen adressemyndighet. Innenfor de rammene lovverket setter, styrer de selv hvordan adresseringen skal foregå i sin kommune. Gjennom delproblemstillingen gås det nærmere inn på hvordan dette gjøres i de forskjellige

kommunene. Dette for å få frem hva kommunene opplever og de erfaringer de har knyttet til systemet i den enkelte kommune.

Delproblemstilling 2:

Hvilke utfordringer oppstår i kommuner ved tildeling av adresser?

Med denne delproblemstillingen er målet å undersøke utfordringer som kan oppstå når det adresseres i kommuner. Dette for å kunne få et innblikk i hvilke utfordringer de ulike kommunene kan ha, og om det er forskjell på hva som er utfordrende for den enkelte kommune.

Delproblemstilling 3:

Opplever kommuner behov for endringer i systemet for tildeling av adresser slik det er i dag?

Den tredje delproblemstillingen søker å finne ut om kommunene har noen erfaringer som viser om de har et behov for endringer i adressesystemet. Denne delproblemstillingen skal også prøve å gi et innblikk i hva kommunene tenker om fremtidige utfordringer knyttet til adressering.

Delproblemstilling 4:

Oppstår det ulikheter mellom kommuners adressering i et hytteområde og et område med flere veier?

Den siste delproblemstillingen skal undersøke om det oppstår ulike løsninger når ulike kommuner skal adressere to forskjellige områder. For å besvare denne delproblemstillingen skal informantene fra kommunene ta utgangspunkt i to skisser jeg har laget. De skal deretter forklare hvordan områdene på skissene ville blitt adressert i deres kommune. Ved å presentere to skisser, er hensikten å få et større innblikk i hvordan kommunen faktisk vil adressere. Måten kommunene vil adressere de to skissene på, vil gi meg mer informasjon rundt kommunens praksis, og hvilke vurderinger som ligger til grunn for løsningene.

1.3 Avgrensning

I denne masteroppgaven blir temaet begrenset til kommuners praksis ved tildeling av adresser. Det er tidsbegrensninger knyttet til masteroppgaven, og dette gjør at det blir behov for å foreta noen avgrensninger i oppgaven slik at den blir gjennomførbar.

Adresser og adressering er et stort og vidt tema hvor det er mange momenter en kan se nærmere på. En del av temaet adresser er hvordan disse blir til, noe en kan undersøke gjennom å se på kommuners praksis. Det kan også være flere personer og ledd i en kommune som har forbindelser til adressearbeidet. For eksempel kan det være egne utvalg i en kommune som har ansvaret for å få på plass adressenavn. Hvordan dette fungerer er noe det går an å undersøke nærmere. Politikerne i kommunene har også ansvar i adressearbeidet. Politiske oppgaver i forbindelse med adresseforvaltningen er derfor noe det også går an å forske på. Denne oppgaven er derimot begrenset til kun å undersøke hvordan administrasjonen i kommunene gjennomfører arbeidet med adressering.

En annen del man kunne gått nærmere inn på i forbindelse med adressering er brukernes erfaringer og meninger om temaet. Adresser blir brukt av veldig mange, som for eksempel Posten, Skatteetaten, NAV og nødetatene. Det hadde vært interessant å se på hvordan disse opplever kvalitet på adresser, arbeidet rundt adresser og om det er noe de som brukere, kunne ønske at var annerledes. Jeg vurderte også å undersøke brukere av adresser, om hvilke tanker de har om temaet. Dette gjorde jeg ikke, da jeg kun ønsket å fokusere på kommunene og deres opplevelser og erfaringer i forbindelse med arbeidet de gjør.

På grunn av tidsbegrensningen som er knyttet til oppgaven, må antall kommuner som kontaktes også avgrenses. Det er i dette studiet intervjuet 11 kommuner. Det kunne vært ønskelig å intervju flere, for å få et enda større innblikk i hvordan kommunene opplever adressearbeidet, men antallet må begrenses for at oppgavens omfang ikke skal bli for stort.

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er inndelt i fem kapitler. Kapittel 1 er en innledning hvor tema og bakgrunn for oppgaven blir presentert, sammen med problemstillinger og avgrensninger som tas.

Det neste kapittelet er kapittel 2. Metode. Dette kapittelet inneholder en redegjørelse for valg av metode i denne oppgaven, i tillegg til de fremgangsmåter som er brukt og de vurderinger som er tatt underveis i prosjektet.

I kapittel 3 presenteres det teoretiske grunnlaget for oppgaven.

Videre i kapittel 4 blir det presentert empiri og drøfting til hver av delproblemstillingene.

Det siste kapittelet, kapittel 5, består av drøfting av hovedproblemstillingen, avsluttende refleksjoner og tanker rundt videre forskning knyttet til oppgavens tema.

2. Metode

2.1 Valg av metode

Wilhelm Aubert definerer metode som “*en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder*” (Aubert i Hellevik, 2002, s. 12). Ifølge Johannessen, Christoffersen & Tufte (2011, s. 33) er metode å følge en bestemt vei mot et mål. Det handler om hvordan vi går frem for å samle inn informasjon og hvordan informasjonen analyseres.

Metoden som velges skal være egnet til å besvare problemstillingen. Når metode velges er det avgjørende hva slags informasjon som blir samlet inn og på hvilken måte denne informasjonen samles på. I den samfunnsvitenskapelige metodelæren er det et skille mellom to hovedtyper av metode (Johannessen et al., 2011, s. 35). Disse er kvantitativ metode og kvalitativ metode. Bell, Bryman & Harley (2019, s. 365) konstaterer at de to forskjellige metodene er egnet til bruk på ulike typer problemstillinger. Kvantitativ metode er en metode hvor det er tall og statistikk som undersøkes og med en slik tilnærming teller man fenomener. Kvalitativ metode handler ikke om å telle og få statistikk, men å undersøke meninger eller holdninger for å få en bedre forståelse av det som forskes på (Johannessen et al., 2011, s. 36).

2.2 Kvalitativ metode

I denne oppgaven er det kvalitativ metode som blir benyttet. Valg av kvalitativ metode begrunnes i det som skal undersøkes. Oppgaven skal belyse hvordan tildeling av adresser fungerer i kommunene, de utfordringer kommunene har og om de føler at det er noe som bør endres ved adressering. Det er altså opplevelser og erfaringer som skal undersøkes.

Datainnsamlingen skal få frem tanker, følelser og holdninger hos informantene og kvalitativ metode er en tilnærming som egner seg til dette.

Det kunne også blitt benyttet kvantitativ metode for å undersøke hvordan kommunene adresserer og hvordan det fungerer. Med et slikt undersøkelsesopplegg, vil man derimot ikke klare å få tak i følelser, tanker og meninger i like stor grad som ved kvalitativ metode. En spørreundersøkelse er et eksempel på et kvantitativt undersøkelsesopplegg (Johannessen et al., 2011, s. 277). Gjennom en spørreundersøkelse vil ikke svarene kunne være like

utdypende, og typen undersøkelse begrenser svarene noe. Man vil få tak i hvordan kommunene har valgt å organisere adressearbeidet og hvordan det fungerer. Men en vil ikke få utdypende svar rundt *hvorfor* det fungerer bra eller dårlig, eller hva som må til for å gjøre adresseringen enklere. Derfor er kvantitativ metode valgt i denne studien. Det er et ønske om å gå i dybden på kommunenes opplevelser og meninger.

2.3 Valg av kommuner

Oppgaven søker å belyse kommuners opplevelser og erfaringer rundt tildeling av adresser. Kommuner i Norge er derfor utgangspunktet for utvalget av informanter. Videre er det gjort et utvalg av kommuner på bakgrunn av en rekke kriterier. Utvelgelsen av disse kommunene beskrives som “strategisk”, noe som vil si at det er behov for bestemte erfaringer og bestemt kunnskap knyttet til et tema (Johannessen et al., 2011, s. 110). En strategisk utvelgelse gjør at informantene skal kunne komme med opplevelser, beskrivelser, meninger eller andre momenter innenfor det oppgavens problemstilling tar opp.

Per 2021 er det i Norge 356 kommuner (Regjeringen, 2020). Alle kommunene er forskjellige, både når det kommer til for eksempel størrelse, befolkning eller geografisk plassering. Dette gjør at kommunene også har forskjellig utgangspunkt, og kan ha forskjellige meninger eller erfaringer knyttet til de forhold problemstillingene søker å ta opp. For å kunne belyse nettopp disse ulike utgangspunktene er det gjort en utvelgelse basert på samlet å kunne tilfredsstillende følgende kriterier blant utvalgte kommuner:

- Kommuner med store hytteområder
- Kommuner som har vært gjennom kommunesammenslåing
- Kommuner som fortsatt har en stor andel matrikkeladresser
- Kommuner i distriktet
- Kommuner med sentral plassering og stor by

Det er flere kriterier det kunne vært interessant å ha med i studiet. Det ble vurdert å se på kommuner hvor det nylig har vært mange utbyggingsprosjekter og hvor antall boliger har økt. Altså å ha det som et kriterium. Dette for å få tak i utfordringer og erfaringer hos kommuner som har hatt mye utbygging den siste tiden og hvor de dermed har måtte adressere mye. Et slikt kriterium ble ikke tatt med, da “kommuner med sentral plassering og stor by” var et

kriterium. Tanken var da at eventuelle erfaringer i forbindelse med mye utbygging ble fanget opp i forbindelse med det kriteriet.

De ulike kriteriene kan kobles til adressering og utfordringer som kan oppstå i arbeidet med adressering. Hytteområder er i seg selv veldig forskjellig. De kan for eksempel være store ulikheter i både størrelse, alder på hytteområdene eller forbindelser til veinett. Dette gjør at adressering av hytteområder kan bli utfordrende og noe som må løses på ulike måter, avhengig av hvordan de forskjellige områdene ser ut. Det er også forskjeller blant kommunene, om hytteområder er noe de har og at det er vanlig med adressering av slike områder, eller om det er noe kommunen sjeldent må ta stilling til.

Med kommunesammenslåing følger det utfordringer knyttet til blant annet adresser, grenser og veinavn. Dette kan ha gitt kommuner som er sammenslått, ekstra erfaringer og opplevelser knyttet til dette. Videre vil kommuner som arbeider mye med adressering i store byer kunne ha andre utfordringer og erfaringer knyttet til adressering, enn en mindre kommune i distriktet. I mange år er det også arbeidet med å bytte ut matrikkeladresser med vegadresser (Kartverket, 2021). Det er kommuner som fortsatt har en del matrikkeladresser, og det kan være at disse kommunene opplever spesielle utfordringer i forbindelse med et stort antall matrikkeladresser.

Jeg satte som utgangspunkt utvelgelse av tre kommuner per kriterium. Da vil jeg kunne samle data fra flere kommuner med lignende utgangspunkt. Utgangspunktet ble derfor 15 kommuner. Jeg lyktes med å komme i kontakt med og intervjuet 11 kommuner. Utvelgelsen av de forskjellige kommunene ble gjort gjennom å se på kart og statistikk. Kartverket (2021) her en oversikt over antall matrikkeladresser i de forskjellige kommunene i Norge. Oversikten viser hvilke kommuner som fortsatt har igjen matrikkeladresser og prosentandelen med matrikkeladresser i disse kommunene. Utvalg med tanke på dette kriteriet er derfor gjort med bakgrunn i den oversikten.

Gjennom oversikt fra regjeringen (2020) over hvilke kommuner som er blitt sammenslått, og hva det nye navnet på kommunen er, ble det plukket ut kommuner knyttet til det kriteriet. Jeg plukket ut kommunene slik de er i 2021, og det er de jeg ønsket å snakke med. Dette for å få tak i hvordan det fungerer i kommunen i dag, og hva som eventuelt har vært utfordrende med en sammenslåing. Informantene jeg ønsket å snakke med er derfor plukket ut fra dagens

kommune, og ikke fra en av de tidligere kommunene. Videre er det gjennom statistikk fra SSB plukket ut hyttekommuner (Statistisk sentralbyrå, 2020). I tillegg har jeg benyttet meg av oversikt over befolkningstall i kommunene som et ekstra moment i forbindelse med utvelgelse av store sentrale kommuner og mindre distriktskommuner.

I tabell 1 nedenfor er det en oversikt over kommunene som ble intervjuet, knyttet til kriteriet de ble valgt ut fra og en omtrentlig angivelse av hvor mange som bor i kommunen. Selv om kommunene er knyttet til ett kriterium, betyr det ikke at de også kan høre til andre kriterier, men det er det kriteriet jeg baserte utvelgelsen på. For eksempel var det flere av kommunene som hadde store hyttefelt, men som ikke er knyttet til det kriteriet. For de kommunene det gjelder, har jeg satt inn et tilleggskriterium. Tallet på befolkningen er i tabellen lite nøyaktig. Dette er fordi kommunene skal forbli anonymisert, og at det ikke skal være enkelt å finne frem til kommunen det gjelder ut fra informasjonen som presenteres om kommunene i denne oppgaven.

Tabell 1. Oversikt over valgte kommuner

Kommune	Kriterium	Tilleggskriterium	Befolkning
Kommune 1	Sentral kommune	Kommune-sammenslåing	mellom 70 000 og 100 000
Kommune 2	Sentral kommune		over 100 000
Kommune 3	Hyttekommune	Distriktskommune	mellom 3000 og 5000
Kommune 4	Distriktskommune	Hyttekommune	under 1000
Kommune 5	Hyttekommune		mellom 30 000 og 50 000
Kommune 6	Matrikkeladresser	Hyttekommune	mellom 1000 og 3000
Kommune 7	Kommune-sammenslåing		mellom 30 000 og 50 000
Kommune 8	Distriktskommune		mellom 1000 og 3000
Kommune 9	Matrikkeladresser	Distriktskommune	mellom 5000 og 8000
Kommune 10	Kommune-sammenslåing	Matrikkeladresser	mellom 10 000 og 12 000
Kommune 11	Sentral kommune		over 100 000

2.4 Intervjuguide og semistrukturert intervjuguide

Den mest brukte måten å samle inn kvalitative data på, er gjennom intervju (Johannessen et al., 2011, s. 143). Formålet med en intervjuguide er å føre samtalen i intervjuet mot tema det forskes på og som skal undersøkes for å besvare problemstillingen (Johannessen et al., 2011, s. 149). Det er blitt utarbeidet en intervjuguide (se vedlegg 1). Intervjuguidene er utarbeidet slik at det er spørsmål knyttet til delproblemstilling 1, 2 og 3 og de temaene disse delproblemstillingene tar opp. For delproblemstilling 4 har jeg laget to skisser som informantene skal løse, og som skal diskuteres i intervjuet. Jeg går nærmere inn på skissene nedenfor.

Kvalitative intervjuer kan være mer eller mindre planlagt og tilrettelagt i forkant av intervjuet. Det er vanlig å kategorisere intervjuene på følgende måte: strukturerte intervju, semistrukturerte intervju og ustrukturerte intervju (Johannessen et al., 2011, s. 145). I dette forskningsprosjektet er intervjuguiden semistrukturert.

I et semistrukturert intervju vil intervjuguiden sette en ramme for hvilke temaer og spørsmål knyttet til problemstillingene som skal gjennomgås i løpet av intervjuet. Et semistrukturert intervju skal åpne for god dialog og hvor forskeren har mulighet til å gå frem og tilbake og variere på rekkefølgen i intervjuguiden. Dette for å få en så naturlig samtale som mulig mellom forsker og informant, i tillegg til at det gjør det mulig å følge opp det informantene forteller i løpet av intervjuet (Johannessen et al., 2011, s. 145). Ved å ha intervjuguiden, med temaer og spørsmål, som en ramme for intervjuet sørger også forskeren for at samtalen holder seg innenfor det problemstillingene tar opp, i tillegg til at informantene svarer på like temaer slik at dataene kan sammenlignes.

I tillegg til å svare på tema og spørsmål som intervjuguiden tok opp, ønsket jeg at informantene skulle løse adressering av to tenkte områder. Dette for å få tak i flere vurderinger og erfaringer knyttet til tildeling av adresser. Jeg utarbeidet derfor to skisser av to forskjellige områder. Det ene området er et hytteområde, se vedlegg 2, og det andre et mer utbygde boligområde med mange veier, se vedlegg 3. Ved å få informantene fra kommunene til å løse skissene vil jeg se hvordan de ulike kommunene vurderer. Det var også et poeng at det er to ulike områder. Det er mulig at ikke alle kommunene har erfaringer med adressering av slike områder. Jeg så for meg at noen kommuner hadde mer erfaring med adressering av

hytteområder enn andre, og at det er noen kommuner som har mer erfaring med adressering av tettbygde områder enn andre.

2.5 Gjennomføring av intervju

Intervjuene ble gjennomført i løpet av mars måned. Det er gjort intervju av 11 kommuner, og alle intervjuene ble gjort over Teams. På grunn av Covid-19 måtte intervjuene gjennomføres digitalt, selv om det hadde vært mer ideelt å fysisk kunne møte den man intervjuer. Det kunne blant annet gjort at informanten selv kunne påvirke hvor intervjuet skulle gjennomføres, noe som er av betydning. Bell et al. (2019, s. 151) forteller at det er viktig å finne et sted som er lett tilgjengelig for informanten og som gjør at informant slapper av og ikke blir forstyrret. På en annen side blir det ingen geografiske hindringer for hvor i landet informanten befinner seg, da intervjuene uansett måtte gjøres digitalt. Dette ga meg mulighet til å gå bredere geografisk ut på utvalget av informanter i kommuner, og ikke bare velge kommuner i nærområdet.

Jeg ønsket å få tak i ansatte som hadde god kjennskap til adressering og som jobbet med dette i den utvalgte kommunen. For å finne frem til de jeg ønsket å intervjuer fikk jeg god hjelp fra Kartverket, som ga meg navn på kontaktpersoner de hadde. Jeg gjorde også en del undersøkelser selv, hvor jeg gikk inn på kommunenes nettsider og fant de som hadde ansvar for adressering, eller de jeg mente hadde noe med adressering å gjøre. Jeg tok kontakt med disse og forhørte meg om de var riktig person, eller om de kunne gi meg navnet på den i kommunen som arbeidet med adresser. Det var to tilfeller hvor jeg fikk navnet til en annen i kommunen. Jeg intervjuet en person fra hver kommune, bortsett fra kommune 6, hvor de var to personer.

Den første kontakten med kommunene ble gjort via telefon eller e-post. De fleste kommunene tok jeg kontakt med via e-post. I e-posten fortalte jeg hvem jeg var og at jeg skulle skrive en masteroppgave om adressering. Jeg forklarte også at jeg hadde gjort et utvalg av kommuner jeg ønsket å snakke med, og at kommunen som mottok e-posten var en av disse. Jeg la også med et informasjonsskriv, se vedlegg 6, hvor prosjektet ble forklart nærmere, i tillegg til en redegjørelse på hva det vil innebære å delta i prosjektet. Informasjonsskrivet tenkte jeg var en fordel at de fikk se med en gang, og det kunne være

med på å vurdere om dette var noe de ville være med på. Når jeg fikk tilbakemelding på at kommunen stilte til intervju, sendte jeg dem skissene (vedlegg 2 og 3), og forklarte hva det var jeg ønsket at de skulle tenke på i forbindelse med løsning av disse. De kommunene jeg snakket med på telefon fikk også en redegjørelse av hvem jeg var, og hva prosjektet gikk ut på. Når jeg fikk et inntrykk av at kommunen ville stille til intervju, forklarte jeg i tillegg at jeg hadde to skisser jeg ønsket at de skulle se på i forkant av intervjuet. De fikk i etterkant av telefonsamtalen tilsendt informasjonsskrivet og skissene.

Det første intervjuet ble gjort som en pretest og før det var planlagt flere intervjuer. Det var ønskelig å se hvordan intervjuet gikk og om det var noe som burde endres før de neste intervjuene. Det første intervjuet gjorde at jeg som intervjuer fikk se hvordan intervjuguiden og løsning av skissene fungerte. Jeg oppdaget at intervjuet tok lenger tid enn planlagt, så jeg gjorde en endring i informasjonsskrivet om at intervjuet ville ta 40-50 minutter og ikke 30-40 minutter. Informanten ble på slutten av intervjuet også spurt om hvordan informanten følte intervjuet gikk, og om det var noe som kunne blitt gjort bedre eller på en annen måte. Tilbakemeldingene på intervjuet var bra. Det ble derfor ikke gjort noen endringer i intervjuguiden eller på skissene og resten av intervjuene ble gjennomført på samme måte.

Intervjuene startet med en redegjørelse av oppgavens tema og hensikten med intervjuet. Deretter ble det gitt en forklaring på personvern og informantens rettigheter knyttet til dette og forskningsprosjektet. Informantene ble så spurt om de samtykket til at det ble tatt opptak av intervjuet, noe de alle gjorde. Opptakene skulle sikre at alle data fra informantene ble tatt med videre, og at ikke viktig informasjon ble borte eller misforstått. Opptak ble gjort gjennom Teams og ved å benytte seg av innspillingsfunksjonen. Det blir da tatt opptak av både lyd og bilde. Dette informerte jeg informantene om, og ga dem mulighet til å skru av kameraet, hvis det var noe de ønsket, før opptaket startet. Det var to informanter som valgte å gjøre dette, de resterende syntes det var helt greit med opptak av bilde også og beholdt kamera på. I tillegg var det to informanter som ikke hadde kamera i utgangspunktet. Jeg opplevde at det var noe enklere å gjennomføre intervju når jeg kunne se personen jeg snakket med. Da fikk jeg mulighet til å se ansiktsuttrykk og se når personen snakket. Det oppstod en del avbrytelser og forstyrrelser når man ikke så hverandre og ikke kunne se når personen snakket. Dette gjorde at intervjuene uten kamera hadde noe mindre flyt enn de med kamera på. Intervjuene ble transkribert kort tid etter at de var gjennomført.

Videre ble det stilt et par spørsmål om informantens rolle i kommunen og arbeidet med adresser. Målet med dette var å få avklaringer rundt erfaringer og kjennskap til temaet. Etter dette startet selve intervjuet, og det ble stilt spørsmål knyttet til delproblemstilling 1 først, slik det er vist i intervjuguiden, se vedlegg 1. Videre i intervjuet fungerte intervjuguiden mer som en huskeliste og ble ikke nødvendigvis fulgt punktvis. Da temaene og spørsmålene i intervjuguiden var gjennomgått, ble skissene diskutert, se vedlegg 2 og 3. Skissene hadde informantene, som tidligere nevnt, fått på forhånd. Dette for at de skulle få mulighet til å se på dem og gjøre seg opp noen tanker før intervjuet og diskusjonen av skissene.

Avslutningsvis fikk informantene mulighet til å tilføye eventuell annen informasjon de mente var viktig. Til slutt ble informantene takket for at de hadde mulighet til å stille til intervju. Flesteparten av intervjuene varte i 50-60 minutter, tre intervju varte omkring 40 minutter og ett i 30 minutter.

2.6 Etske avveininger og personvern

Forskningsetikk blir av Askheim & Grenness (2008, s. 162) beskrevet som de grunnleggende moralnormene for vitenskapelig praksis. Disse handler i hovedsak om å opptre ærlig og oppriktig, vise hensyn til forskningssubjektene og å vise samfunnsmessig ansvar. Ethvert forskningsprosjekt må følge etske prinsipper og juridiske retningslinjer (Johannessen et al., 2011, s. 93). Når det i et forskningsprosjekt blir gjennomført intervju følger det flere etske forpliktelser og avveininger.

Skal personopplysninger behandles i et forskningsprosjekt må dette meldes til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Før dette forskningsprosjektet startet ble meldeskjema fylt ut og sendt til NSD (vedlegg 4), og tillatelse gitt (vedlegg 5). Det er viktig at gjennomføring av intervju og behandling av personopplysninger blir gjort i henhold til lovverket og i henhold til det som er meldt inn i meldeskjemaet til NSD. I tillegg har NMBU etske retningslinjer som har blitt fulgt i dette prosjektet.

Alle informanter anonymiseres i denne oppgaven og det skal ikke være mulig å identifisere de. Dette ble informantene kjent med gjennom informasjonsskrivet som ble utarbeidet og sendt til informantene før intervjuene ble gjennomført (vedlegg 6). Informasjonsskrivet beskriver forskningsprosjektet og formålet med det, informantenes rettigheter og hvordan

personvernopplysninger og data blir håndtert. Det skal ikke samles inn og behandles opplysninger som er veldig sensitive i dette forskningsprosjektet. Personvern skal ivaretas uavhengig av det. Det kan komme frem meninger og erfaringer fra informantene som kan slå tilbake på dem, og det er viktig at opplysninger og data blir behandlet på riktig måte.

2.7 Dokumentstudier

I forskningsstudier kan det være behov for å samle datamateriale på flere måter enn gjennom for eksempel intervju og informanter. Ofte brukes det ulike typer dokumenter som materiale i et forskningsprosjekt. Dokumenter i denne sammenheng blir definert vidt og kan være alt fra bøker, internettsider, aviser, brev, offentlige dokumenter o.l. (Andersen, 2020). Det viktige når en benytter seg av dokumenter som empirisk materiale i forskningen er at de er med på å gi svar på det som undersøkes (Andersen, 2020).

Det er blitt benyttet dokumentstudier i dette forskningsprosjektet. Dokumentstudier er benyttet i kombinasjon med kvalitative intervjuer. Det er samlet inn primærdata fra kvalitative intervju og sekundærdata fra dokumentstudier. Dokumentstudier er benyttet for å få en bedre forståelse av temaene problemstillingene i forskningsprosjektet tar opp, i tillegg til at de utfyller de andre datakildene.

Sentrale rettskilder, slik som lovtekst og forarbeider er blitt brukt. Rettskildene setter blant annet rammene for hvordan matrikkelen skal føres og adresser tildeles. Det er i lovverket hjemmelsgrunnlaget for adressetildelingen ligger. Når det kommer til adressering og beskrivelser av adressesystemet, er det ikke mye litteratur knyttet til dette. Kartverket har etablert en veileder; *Om tildeling og forvaltning av adresser etter matrikkellova - Adresseveileder*. Adresseveilederen (Kartverket, 2019) har det blitt hentet mye informasjon fra og er en sentral kilde i dette forskningsprosjektet.

2.8 Reliabilitet og validitet

2.8.1 Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelighet, og i henhold til Bell et al. (2019, s. 46) er pålitelighet viktig for en troverdig studie. Når det er snakk om påliteligheten til en undersøkelse, menes det i hovedsak undersøkelsens *reproduserbarhet*. Reproduserbarheten handler om hvorvidt andre forskere vil være i stand til å gjennomføre en tilsvarende undersøkelse og datainnsamling, og oppnå tilsvarende resultat (Askheim & Grenness, 2008, s. 22). Dette er knyttet til kravet om etterprøvbarehet. Det en forsker gjør i en undersøkelse, alt fra metodevalg, kilder som brukes og konklusjoner som trekkes, skal andre kunne etterprøve.

Å oppnå høy reliabilitet i en undersøkelse er viktig. Høy reliabilitet sier noe om nøyaktigheten av dataene i undersøkelsen, herunder hvilke data som er brukt, hvordan de er samlet inn og hvordan de er bearbeidet (Johannessen et al., 2011, s. 243). En måte å sikre god reliabilitet på er å være åpen om alle forhold i undersøkelsen. Hvis forskeren detaljert beskriver alle fremgangsmåter, utvalgsmetoder, gjennomføring av intervju, bearbeiding av data o.l. vil man kunne sette seg inn i hvordan forskeren har gått frem underveis i forskningen. Dette gjør at etterprøvbareheten styrkes, og dermed også reliabiliteten. I metodekapittelet i denne oppgaven har jeg forsøkt å beskrive fremgangsmåten i forbindelse med metode. Blant annet er valg av metode er begrunnet, det er redegjort for utvalget av kommuner, hvordan intervjuguiden ble utarbeidet og hvordan gjennomføringen av intervjuene var.

I et forskningsprosjekt som dette, hvor det er kvalitativ metode som benyttes, vil det ikke være like lett å måle påliteligheten i studiet. Dette fordi det er samtaler med informanter som danner datamaterialet, og samtaler vil det være vanskelig å etterprøve. At det i tillegg er brukt semistrukturert intervjuguide, gjør det mer utfordrende. Svakheten med et semistrukturert intervju er knyttet til at intervjuene ikke gjennomføres på samme måte hver gang. At intervjuet er semistrukturert gjør at forskeren kan variere på rekkefølgen på spørsmål og tema i intervjuguiden, for å få en mest mulig flyt i samtalen med informanten. Ingen intervju vil dermed bli helt like, noe som er utfordrende med tanke på reliabiliteten og etterprøvbareheten. Intervjuene vil ikke kunne bli gjennomført på helt tilsvarende måte.

2.8.2 Validitet

Validitet vil si gyldighet. I kvalitativ forskning kan man i forbindelse med validitet stille seg spørsmålet om man undersøker det man har til hensikt å undersøke. I henhold til Askheim & Grenness (2008, s. 23) dreier validitet seg om hvorvidt funnene eller resultatene reflekterer formålet med undersøkelsen og kan representere den virkelighet forskningen undersøker. Dette blir knyttet til begrepet intern validitet. Bell et al. (2019, s. 46) forklarer at god intern validitet er viktig i en undersøkelse for å sikre at problemstillingen blir besvart, og at resultatet gjør det mulig å trekke gyldige slutninger. For å møte dette har jeg valgt ut kommuner basert på ulike kriterier, der jeg har intervjuet personer som jobber med adressering til daglig.

I denne studien er de kvalitative dataene som er samlet inn basert på meninger, oppfatninger og erfaringer. Dette kan det være vanskelig å måle, men en del av den interne validiteten er også gyldigheten av det informantene sier. Om de utsagnene informantene kommer med er sanne eller falske, er likevel ikke noe forskeren kan undersøke. Det jeg imidlertid har gjort er å ha fokus på at alle informantene ble forstått riktig, og at eventuelle uklarheter og misforståelser ble oppklart. Dette gjorde at utsagnene til informantene ikke måtte tolkes i like stor grad. At det ble tatt opptak av intervjuene, hjelper også forskeren og forebygger feiltolkninger. Samtidig skal det sies at dataene som ble samlet inn blir bearbeidet av forskeren, og det kan hende forskerens oppfatninger og tolkninger av utsagnene likevel blir feil.

Det kan også skje intervjuuskjevhet, noe som påvirker studiens gyldighet. Intervjuuskjevhet er noe som oppstår når forskeren ikke behandler de som undersøkes på lik måte, eller at forskeren påvirker informanten og dens svar (Johannessen et al., 2011, s. 245). Mine holdninger til svar som forventes, kroppsspråk og stemmeleie er elementer som også kan være med å påvirke informantene og føre til skjevheter. Slik skjevhet kan skje fra forskeren både bevisst og ubevisst. Jeg har under alle intervjuene prøvd å fremstå så nøytral som mulig, og ikke forsøkt å påvirke informantene på noen måte. Samtidig var det utfordrende å prøve å behandle alle informantene helt likt, da noen hadde mye å fortelle og andre hadde mindre å fortelle og det dermed ble behov for flere oppfølgingsspørsmål.

Ekstern validitet (overførbarhet) er et annet begrep knyttet til forskningens validitet. Dette handler om i hvilken grad resultater fra forskning kan overføres til liknende fenomener (Johannessen et al., 2011, s. 247). Altså er resultatene i dette studiet gyldig utover den setting som er undersøkt her? I kvalitative forskningsprosjekt er ekstern validitet vanskelig å oppnå. I dette studiet har formålet vært å belyse kommuners praksis ved tildeling av adresser, og eventuelle andre tanker og erfaringer rundt tema. Det har ikke vært et mål å kunne overføre resultatene i stor grad, det er noe både metodevalg og utvalg av informanter begrenser. Som nevnt i forrige delkapittel vil det være vanskelig å gjennomføre intervjuene på tilsvarende måte som i dette forskningsprosjektet. Samtidig kan det ikke utelukkes at resultatene vil kunne representere flere kommuner enn de som er med i dette studiet. Dette fordi kommunene har lovverk som skal følges ved tildeling av adresser og at noe av praksisen uansett skal skje på lik måte. Likevel har kommunene stort handlingsrom og kan organisere seg og delegere ansvarsområder slik de finner hensiktsmessig.

3. Bakgrunn og teori

3.1 Innledning

I dette kapittelet vil det bli presentert relevant teori. Teorien som belyses danner et grunnlag for det som skal undersøkes, og er et hjelpemiddel for videre forståelse av oppgaven.

Teorikapittelet tar først for seg matrikkelen, for så å gå nærmere inn på adresser, adresseringsprosessen og kommunen som adressemyndighet.

3.2 Matrikkelen

3.2.1 Om matrikkelen

I Norge har vi et offisielt eiendomsregister kalt matrikkelen. Formålet med matrikkelen er å *“sikre tilgang til viktige eiendomsopplysninger, ved at det blir ført eit einsarta og påliteleg register (matrikkelen) over alle faste eiendomar i landet, og at grenser og eiendomsforhold blir klarlagde.”*, jf. matrikkelloven § 1. Det blir gjennom matrikkelloven lovfestet at viktige eiendomsopplysninger skal tilgjengeliggjøres gjennom føring av matrikkelen.

1. januar 2010 trådte matrikkelloven i kraft. Før matrikkelloven var det Lov om kartlegging, deling og registrering av grunneiendom (Delingsloven) fra 1978 som gjaldt. Da var informasjon om fast eiendom registrert i GAB-registeret, som står for Grunneiendom, Adresse og Bygning. Kartdata kunne hentes fra digitalt eiendomskart (DEK). Delingsloven ble i 2010 erstattet av matrikkelloven, og GAB og DEK ble samlet til et register; matrikkelen. Matrikkelen er da et register som kombinerer både tekstlig informasjon og digital kartinformasjon (Hegstad, 2014, s. 132).

Sammen med enhetsregisteret og Det sentrale folkeregisteret, er matrikkelen en av de tre basisregistre vi har i dag. Matrikkelen er registret over fast eiendom og inneholder informasjon om adresser, boliger, bygninger, areal og eiendomsgrenser (Kartverket, 2020). Det er i matrikkelen en adresse og tilhørende opplysninger først registreres. Enhetsregisteret har opplysninger om foretak og bedrifter, mens Det sentrale folkeregisteret har opplysninger om alle personer som er bosatt i Norge, eller har vært bosatt i Norge. Både i offentlig sektor og ellers i samfunnet er det nødvendig med tilgang til riktig nøkkelinformasjon om eiendom,

virksomheter og personer (Hegstad, 2014, s. 118). Denne nøkkelinformasjonen blir tilgjengeliggjort gjennom de tre basisregistrene.

Etter matrikkelforskriften § 1 er det Statens kartverk som er sentral matrikkelstyresmakt. Det er de som har ansvaret for å ordne, drifte og forvalte matrikkelen. Kommunene er lokal matrikkelstyresmakt og har ansvaret for å utføre oppmålingsforretninger og føre matrikkelen, jf. matrikkelloven § 5a. I matrikkelloven § 4 fremgår det nærmere hva matrikkelen skal inneholde. Det fremgår av første ledd at det skal knyttes opplysninger til matrikkelenheter som er nødvendig for planlegging, utbygging, bruk og vern av fast eiendom.

Matrikkelforskriften § 3 går mer detaljert inn på hvilke opplysninger det er snakk om. Disse er blant annet hjemmelsforhold (som navn, adresse, registrert eier, organisasjonsnummer o.l.), kulturminner, forurensning i grunnen, bygningstype, vannforsyning, bruksenhetsnummer og pålegg om bruk av bygninger eller grunn.

Som nevnt er data fra matrikkelen viktig for offentlig forvaltning. På oppdrag fra Kommunesektorens organisasjon (KS) og Kartverket er det i 2021 laget en rapport om brukerbehov og teknologivalg i forbindelse med matrikkelen. Det er en arbeidsgruppe bestående av både statlig og kommunal sektor, representanter fra leverandørmarkedet og KS som har laget rapporten (KS & Kartverket, 2021, s. 4). Noe av det gruppen har kartlagt er den unike og omfattende bruken av matrikkeldata i kommunal sammenheng. Sluttrapporten viser blant annet at data fra matrikkelen brukes til analyser for samfunnsplanlegging, innsyn og brannforebygging, beregning av eiendomsskatt og til å sikre riktige kommunale avgifter (KS & Kartverket, 2021, s. 10). Det fremgår også av rapporten at matrikkelen som database i dag, har begrensninger i hvilke data den kan inneholde. Relevant data fra kommunal saksbehandling kan for eksempel ikke føres i matrikkelen, noe arbeidsgruppen mener er utfordrende (KS & Kartverket, 2021, s. 17). Konklusjonen i rapporten er at det er et behov for å modernisere matrikkelen. Denne rapporten vil bli tatt opp igjen i drøftingen i kapittel 4 i denne oppgaven.

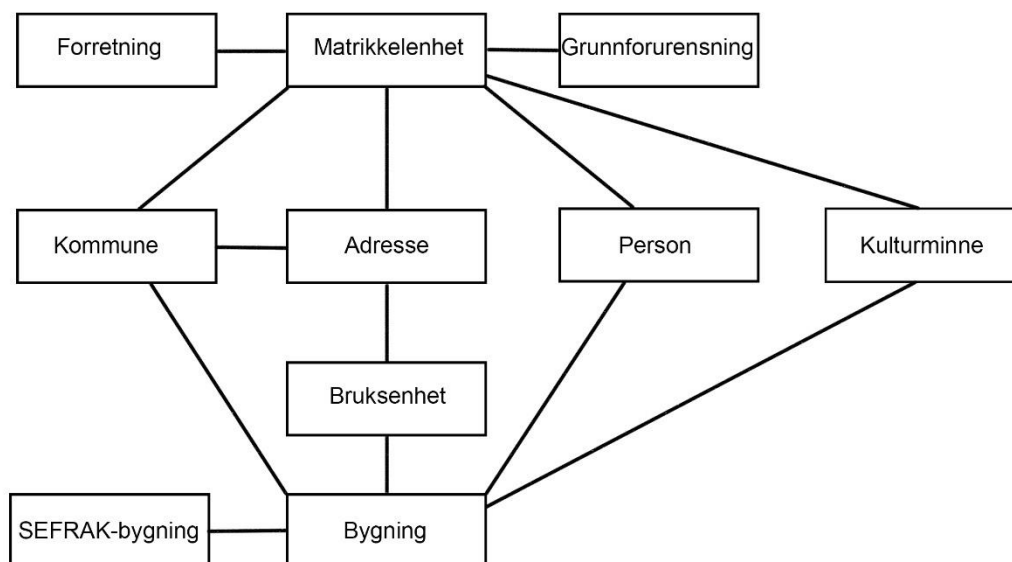
3.2.2 Matrikkelenheter

De opplysningene som fremkommer i matrikkelen knyttes til matrikkelenheter (NOU 1999: 1 s. 12). Matrikkelloven § 5 a) til e) lister opp de forskjellige matrikkelenhetene objekter kan

opprettet som i matrikkelen. Disse er grunneiendom, anleggseiendom, eierseksjon, jordsameie og festegrunn.

Matrikkelenheter identifiseres med matrikkelnummer, som er den offisielle betegnelsen på hver enkelt enhet, jf. matrikkeloven § 3 bokstav c. Matrikkelnummeret består av gårds- og bruksnummer, eventuelt også festenummer eller seksjonsnummer i tillegg (NOU: 1999: 1, s. 12). For at matrikkelnummeret skal være unikt og entydig identifisere en enhet, er nummeret også koblet til en kommune og dens kommunenummer. Det er kommunen som lokal matrikkelstyresmakt som tildeler matrikkelnummer til matrikkelenheter når de føres inn i matrikkelen, jf. matrikkeloven § 23.

I figuren nedenfor er det illustrert viktige dataobjekter i matrikkelen og hvordan forbindelsen mellom disse kan være. Figuren viser hvordan opplysninger er koblet til en matrikkelenhet. Det er som vist mulig å knytte en forretning til en matrikkelenhet. Matrikkelenheten har videre informasjon om personer knyttet til forretningen, og hvilken adresse forretningen har. Adressen gir opplysninger om hvor i landet forretningen befinner seg, og kan si noe om hvilken type bygning adressen er koblet til.

Figur 1: Dataobjekter i matrikkel og hvordan disse kan være koblet sammen (Kilde: basert på Faafeng et al., 2020, s. 70).

3.2.3 Føring av matrikkelen

Det å føre opplysninger inn i matrikkelen defineres som matrikkelføring, jf. matrikkelloven § 3 bokstav e. Matrikkelføring omfatter alle former for føring, utfyllinger og registreringer av opplysninger i matrikkelen (Faafeng, Holth, Høgvard & Sky, 2020, s. 23). Et annet begrep knyttet til føring av matrikkelen, er matrikulering. Matrikulering vil si å føre en ny matrikkelenhet i matrikkelen, jf. matrikkelloven § 3 bokstav f. Eksempler på matrikulering er opprettelse av ny grunneiendom eller ny eierseksjon. Begrepet matrikulering vil også gjelde registrering av, for eksempel grunneiendom, som eksisterer, men som ikke tidligere er blitt registrert i matrikkelen (Faafeng et al., 2020, s. 24).

Som nevnt i delkapittel 3.2.1 er det kommunene, lokal matrikkelstyresmakt, som fører matrikkelen, jf. matrikkelloven § 5a andre ledd. I matrikkelloven kapittel 5 “*Føring av matrikkelen*” er det regler om selve føringen av matrikkelen og i § 22 fremgår det generelle regler. Hovedregelen etter denne bestemmelsen er at kommunen fører de fleste opplysningene i matrikkelen, men etter tredje ledd åpnes det for at andre offentlige organer også kan gjøre dette når det er bestemt i lov eller forskrift. Videre fremgår det i matrikkelloven § 22 fjerde ledd at det bare er personer som er godkjent av sentral matrikkelstyresmakt, Statens kartverk, som kan føre opplysninger i matrikkelen. Kartverket kan kreve at ansatte i kommunen som skal føre matrikkelen skal delta på kurs eller få annen opplæring om matrikkelføring (Miljøverndepartementet, 2005, s. 186). I matrikkelloven § 25 andre ledd fremgår det at når en adresse er tildelt, skal offisiell adresse med tilhørende opplysninger føres i matrikkelen så fort som mulig. Det samme gjelder hvis offisiell adresse endres.

I matrikkelloven kapittel 3 “*Vilkår for matrikulering og andre føringar som gjeld matrikkeleiningar*”, er det regler knyttet til matrikulering og matrikkelenheter. Det fremgår av § 9 hvem som kan kreve matrikulering for de ulike matrikkelenhetene. I § 10 fremgår det felles vilkår for matrikulering. I denne bestemmelsen står det blant annet at det må foreligge tillatelse etter Lov om planlegging og byggesaksbehandling (LOV-2008-06-27-71), heretter plan- og bygningsloven, § 20-2 før grunneiendom, anleggseiendom, ny festegrund eller jordsameie kan opprettes i matrikkelen. Tillatelsen er knyttet til at opprettelse av disse er søknadspliktige tiltak, jf. plan- og bygningsloven § 20-1 første ledd bokstav m. Når det gjelder oppretting av ny eierseksjon må det foreligge et kommunalt seksjoneringsvedtak etter

eierseksjonsloven § 13, før det kan føres i matrikkelen, jf. matrikkelloven § 10 første ledd siste punktum. Videre kan det bare føres en ny matrikkelenhet i matrikkelen når det er klart hvilken eller hvilke matrikkelenhet(er) den nye enheten blir skilt fra eller opprettet på, jf. matrikkelloven § 10 andre ledd.

Når det er snakk om søknadspliktige tiltak, fremgår det av matrikkelloven § 25 første ledd at samtidig som tillatelse blir gitt, så skal kommunen registrere bygningsnummer og registrere nye bygninger i matrikkelen. Videre fremgår det av bestemmelsen at matrikkelen skal oppdateres hvis en byggesak fører til at opplysninger i matrikkelen må endres. Matrikkelen skal også oppdateres hvis kommunen på en annen måte blir kjent med at opplysninger om en bygning ikke samsvarer med de reelle forholdene. I matrikkelforskriften § 60 første ledd fremgår det også at kommunen skal matrikkelføre opplysninger knyttet til søknadspliktige tiltak, samtidig som rammetillatelse, igangsettingstillatelse og midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest gis. Kartverket (2021c) forklarer at med “samtidig”, så menes det fem virkedager fra tillatelsen var gitt.

Sentral matrikkelstyresmakt skal etter § 28 i matrikkelloven føre tilsyn hos kommunene. Kartverket skal undersøke kommunen og om matrikkelføringen de gjør samsvarer med lov og forskrift. Ifølge bestemmelsen kan det gis pålegg om retting av opplysninger eller andre tiltak, for å rette opp i måten det blir gjort matrikkelføring på. I kommuneloven kapittel 30 fremgår det regler for tilsynet.

3.2.4 Kobling til andre registre

Som nevnt i delkapittel 3.2.1, skal matrikkelen inneholde opplysninger som er nødvendig ved planlegging, utbygging, bruk og vern av fast eiendom. I Ot.prp. nr. 70 er dette beskrevet nærmere og det er satt generelle kriterier for matrikkelens datainnhold (Miljøverndepartementet, 2005, s. 175). Blant annet skal opplysninger i matrikkelen gi tilstrekkelig med informasjon for offentlige organ, slik at de kan utføre standardiserte oppgaver knyttet til fast eiendom uten å måtte innhente tilleggsopplysninger. Matrikkelen skal også dekke behovet for informasjon private trenger for handlinger som ofte skjer i forbindelse med fast eiendom.

Det fremgår av matrikkelloven § 31 første ledd at når det i offentlig saksbehandling blir knyttet opplysninger til matrikkelenheter, bygninger, boliger eller offisielle adresser, så skal de benevningene som er registrert i matrikkelen benyttes. Faafeng et al. (2020, s. 221) forklarer at det er viktig for en effektiv offentlig forvaltning at de offisielle benevningene blir brukt i offentlige registre. Det er for eksempel viktig at det er det offisielle matrikkelnummeret som brukes for å identifisere en eiendom og den offisielle adressen som blir benyttet ved adressering. Offentlige registre defineres som databaser i kommunale, fylkeskommunale og statlige virksomheter (Faafeng et al., 2020, s. 221).

Matrikkelloven § 3 første ledd bokstav a definerer matrikkelen som landets “offisielle register over fast eiendom”. Matrikkelen som offisielt eiendomsregister, vil si at den definerer koblingsnøkler mot andre offentlige registre (Hegstad, 2014, s. 121). Det betyr at matrikkelen får data fra andre etater og registre, og andre etater og registre får data fra matrikkelen. Dataoverføringen skjer via koblingsnøkler, som blant annet kan være matrikkelnummer, fødselsnummer, adresser eller organisasjonsnummer (Kartverket, 2021b, s. 3). Matrikkelen er registeret over fast eiendom, og er en felleskomponent med entydige identifikatorer (matrikkelnummer, adresse og bygningsnummer) og eventuelt andre sentrale opplysninger. Detaljerte opplysninger om andre egenskaper registreres i andre registre, tilpasset sitt formål (Faafeng et al., 2020, s. 63). Derfor er det slik at data overføres til og fra matrikkelen.

I tillegg til de tre basisregistrene, se delkapittel 3.2.1, er det mange andre etater og registre som er avhengig av riktig informasjon fra matrikkelen. I figuren nedenfor er det illustrert hvordan samspillet er mellom matrikkelen og andre registre. Figuren er ikke uttømmende, og det er flere registre enn de som er illustrert som har forbindelser til matrikkelen.

Et eksempel på samspill, som illustrert nedenfor, er Riksantikvaren og registeret Askeladden. Askeladden er et register med oversikt over kulturminner og kulturmiljøer som er fredet etter kulturminneloven eller vernet etter plan- og bygningsloven (Riksantikvaren, 2020). Lov om kulturminner (LOV-1978-06-09-50) § 3 første ledd sier at ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje. Det er derfor viktig å ha oversikt og informasjon over disse. Det blir fra Askeladden overført opplysninger om kulturminner til matrikkelen. Ved å gå inn på en eiendom i matrikkelen er

det da mulig å se om det er registrert kulturminner på eiendommen. Fra matrikkelen til Askeladden overføres blant annet opplysninger om eiendomsgrenser.

En ser også samspillet mellom matrikkelen og Det sentrale folkeregisteret i figuren. Matrikkelen har opplysninger om adresser, da disse skal føres i matrikkelen straks de er tildelt eller endret, jf. matrikkelloven § 25 andre ledd. Adresseopplysningene kobles til Det sentrale folkeregisteret. I Folkeregisteret er det registrert opplysninger om personnavn og den bostedsadresse som er folkeregistrert. Når disse opplysningene endres i dette registeret, vil de også endres i matrikkelen via en koblingsnøkkel.

Figur 2: Samspillet mellom matrikkelen og andre offentlige registre (Kilde: basert på Kartverket, 2021b, s. 2)

3.3 Adresser

3.3.1 Hva er adresser?

Adresser er en av de opplysningene som fremkommer om en eiendom i matrikkelen. Av Mæhlum (2021) blir adresser definert som “en angivelse av hvor en person, institusjon,

bedrift eller lignende, holder til”. Faafeng et al. (2020, s. 152) forklarer at et fundamentalt samfunnsbehov er å ha et system og ordninger for tildeling av adresser og tilgjengeliggjøring av disse i et offentlig register.

Matrikkelforskriften § 49 angir formålet med adresser, og sier følgende:

“Adresser og skilt skal sørge for at alle på en lett og forståelig måte kan identifisere og finne frem til bygninger, atkomst til bygninger, boliger og andre objekter eller steder det er viktig å finne fram til. Adressen skal også tjene som stedfestingsobjekt og nøkkel til aktuell informasjon i private og offentlige registre og arkiv. Førings av adresser i matrikkelen skal bidra til et felles adressesystem for hele landet.”

Det fremgår av denne bestemmelsen at adresser har flere funksjoner. Adresser og skilt skal identifisere eiendommer og personer og gjøre det enkelt å finne frem til disse. Eiendommer og personer blir identifisert og stedfestet med geografiske koordinater. Besøkende, Posten, varelevering, håndverkere, ambulanse, politi eller brannvesen er eksempler på noen personer, bedrifter og instanser som må finne frem til steder. Videre skal adresser også være en kobling til andre registre, som for eksempel Folkeregisteret og Enhetsregisteret.

3.3.2 Offisiell adresse

Matrikkelforskriften § 2 bokstav d definerer offisiell adresse. Offisiell adresse vil si *“den fullstendige adressen for en bygning, bygningsdel, bruksenhet, eiendom eller annet objekt registrert med adresse i matrikkelen”*. Det en offisiell adresse viser til, for eksempel et sted, bygning eller bruksenhet, kalles et adresseobjekt. Den offisielle adressen uttrykker seg enten som en vegadresse eller en matrikeladresse. Disse vil bli nærmere forklart i delkapittel 3.3.3 og 3.3.4. En offisiell adresse omfatter adressenavn, adressenummer, bruksenhetsnummer, adressetilleggsnavn eller matrikeladressenavn. Nedenfor blir disse begrepene belyst ytterligere.

Adressenavn vil si navnet på en gate, vei, sti, plass eller et område som blir brukt som en del av den offisielle adressen. Gaten, veien stien, plassen eller området som har eller skal tildeles adressenavn, kalles en adresseparsell. Et eksempel på adressenavn kan være “Storgata”. Det skal innenfor en kommune ikke eksistere like adressenavn. To veier kan ikke ha samme navn (Kartverket, 2019, s. 74). Adressenummeret er nummeret, og eventuelt en bokstav, som

entydig identifiserer eiendom, anlegg og bygninger. Et eksempel på en adresse bestående av adressenavn og adressenummer kan være “Storgata 10”.

For å identifisere bruksenheter som er knyttet til samme veg- eller matrikkeladresse, blir det tildelt bruksenhetsnummer (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s.105). I matrikkelen blir det knyttet opplysninger til de forskjellige bruksenhetsnumrene. Vi har følgende bruksenhetsstyper: Bolig, ikke godkjent bolig, fritidsbolig, annet enn bolig og unummerert bruksenhet (Kartverket, 2019, s. 75).

Bruksenhetsnummer består av en stor bokstav, L, H, U eller K, og fire siffer. Bokstavene er en kode som angir etasje. L står for loft, H står for hovedetasje, U står for underetasje og K står for kjeller. De to første sifrene angir etasjenummer og de to siste nummeret på bruksenheten i etasjen. Bruksenhetsnummer skal tildeles og inngå som en del av den offisielle adressen når for eksempel boliger deler samme vegadresse, jf. matrikkelforskriften § 50 femte ledd. Bruksenhetsnummer blir typisk brukt i blokkbebyggelse hvor det er flere etasjer og flere leiligheter. Et eksempel på offisiell adresse med bruksenhetsnummer kan være “Storgata 10 - H0202”. Denne leiligheten ligger altså i Storgata, bygg med adressenummer 10, i andre etasje og er leilighet nummer 2.

Etter matrikkelforskriften §§ 54 og 55 kan den offisielle adressen også omfatte adressedilleggsnavn og matrikkeladressenavn. Et adressedilleggsnavn er et “*nedarvet bruksnavn, navn på en institusjon eller bygning, grendenavn eller annet stedsnavn, brukt som del av den offisielle adressen*”, jf. matrikkelforskriften § 2 bokstav h. Regler rundt tildeling av adressedilleggsnavn fremgår av matrikkelforskriften § 54. For eksempel kan, etter matrikkelforskriften § 54 første ledd, den som har grunnbokshjemmel til en gård kreve at gårdens bruksnavn blir en del av den offisielle adressen. Vilkår for dette er at bruksnavnet faller språklig og geografisk sammen med et nedarvet stedsnavn, jf. Lov om stadnamn (LOV-1990-05-18-11), heretter stadnamnlova. Etter tredje ledd i matrikkelforskriften § 54 kan også kommunen tildele adressedilleggsnavn til mindre grender, bolig- eller hyttefelt.

Definisjonen på et matrikkeladressenavn fremgår av matrikkelforskriften § 2 bokstav k. Matrikkeladressenavn er et “*stedsnavn knyttet til en offisiell adresse som er gitt som en matrikkeladresse som ikke er tildelt adressedilleggsnavn*”. I matrikkelforskriften § 55 tredje ledd fremgår det at områder med matrikkeladresser kan bli tildelt matrikkeladressenavn, hvor

det ikke er tildelt adressetilleggsnavn etter matrikkelforskriften § 54. Matrikkeladressenavnet skal, som adressetilleggsnavnet, falle språklig og geografisk sammen med et nedarvet stedsnavn, jf. stadnamnlova.

Den offisielle adressen omfatter ikke postnummer og poststedsnavn, og må ikke forveksles med en postadresse. Det er kommunen som fastsetter offisielle adresser og Posten Norge AS som fastsetter postadresser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s. 105).

3.3.3 Vegadresse

Matrikkelforskriften § 2 bokstav i definerer vegadresser. En vegadresse er en adresse i form av et adressenavn og et adressenummer. Eksempel på en vegadresse er “Strandveien 1”.

Vegadresser, er som nevnt i delkapittel 3.3.2, unike innenfor en kommune, da to veier ikke kan ha samme navn (Kartverket, 2019, s. 74). Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020) skriver til matrikkelforskriften § 49 at en overordnet målsetting når det kommer til adresser, er at hele landet skal ha et felles adressesystem som baserer seg på vegadresser. Det jobbes kontinuerlig med å innføre vegadresser over hele landet, og andelen vegadresser øker (Kartverket, 2021). Som nevnt i kapittel 1.1, er det per april 2021 97, 27 % vegadresser i landet (Kartverket, 2021d).

3.3.4 Matrikkeladresse

Matrikkeladresser blir definert i matrikkelforskriften § 2 bokstav j. Det er en adresse med tall og består av gårds- og bruksnummer og eventuelt festenummer i tillegg. Det blir tildelt matrikkeladresser i områder hvor det ikke foreløpig er gitt vegadresser (Kartverket, 2020).

Det er kommunen som bestemmer at det inntil videre skal benyttes matrikkeladresser i stedet for vegadresser, jf. matrikkelforskriften § 55. Et vilkår for dette er at det ved ikraftsetting av matrikkelen ble registrert matrikkeladresser i et område. Med andre ord, hvis det i et område var registrert vegadresser når matrikkelen trådte i kraft, kan ikke kommunen tildele matrikkeladresser der. Utgangspunktet er likevel at kommunene skal bruke vegadresseformen for alle offisielle adresser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s. 113).

En adresse i form av en matrikkeladresse, altså en talladresse, er ikke like godt egnet som vegadresser (Hegstad, 2014, s. 124). Det er ikke like lett å finne frem til et sted når det er et

tall som definerer stedet og det man har som utgangspunkt. Talladresser kan derfor føre med seg utfordringer og misforståelser for brukerne av adresser som blant annet nødnet, Posten, varelevering eller drosjetjenester.

3.4 Adressering

3.4.1 Adressemyndighet

Formålsparagrafen til kommuneloven understreker at det skal legges til rette for kommunalt selvstyre. I henhold til kommuneloven § 2-1 andre ledd er landets kommuner egne rettssubjekter og de *“kan ta avgjørelser på eget initiativ og ansvar”*. Videre i bestemmelsen blir det understreket at begrensninger i det kommunale selvstyret må ha hjemmel i lov. Det er altså kommunene selv som, innenfor lovens rammer, styrer hvordan de skal organisere seg. En del av det kommunene har ansvar for er å fastsette offisielle adresser, jf. matrikelloven § 21. Kommunene skal iverksette et adressesystem i kommunen, og har ansvar for å holde systemet ved like ved å tildele nye adresser, registrere adresser og endre adresser i matrikkelen (Kartverket, 2019, s. 61). Det er altså kommunene som har ansvar for at det utarbeides et logisk og lettfattelig adressesystem og velger selv hvordan adressearbeidet er organisert i de enkelte kommuner. Det kan derfor være ulik organisering fra kommune til kommune.

Etter matrikelforskriften § 59 har kommunene hjemmel til å lage lokale forskrifter om tildeling av adresser hvis det er noe kommunen ønsker. Formålet med å lage en lokal forskrift skal være å regulere forhold knyttet til adressetildeling, som ikke blir omtalt i andre forskrifter eller lovverket (Kartverket, 2019, s. 57). Med lokal forskrift kan kommunene spesifisere hvilke prinsipper og regler som skal gjelde for adresseringen i vedkommende kommune, som for eksempel at oddetall skal gis på venstre side og partall på høyre side, altså motsatt av det som står i matrikelforskriften § 52. På denne måten kan kommunen, gjennom lokal forskrift, skaffe seg hjemmel til å gjennomføre adressering på en særegen måte.

I adresseveilederen (Kartverket, 2019, s. 57) er det satt forslag til punkter en lokal forskrift kan inneholde, disse er ment som hjelp for kommunene i vurderingen de gjør. Noen punkter er:

- Definisjon av hvor kommunens adressemyndighet ligger, og hvilke oppgaver som ligger til myndigheten
- Definisjon av hvem som har navnemyndighet i kommunene, og hvilke oppgaver som ligger til myndigheten
- Regler/prinsipper for tildeling av adressenummer
- Regler/prinsipper for valg av adressenavn
- Regler om skilting, hvem som har ansvar for å skilte og hvordan utforming av skilt skal være

3.4.2 Adresseforvaltning

Som nevnt ovenfor kan kommunene selv velge hvordan de vil organisere adressearbeidet, men det er viktig at ansvarsforholdene er entydige og at samarbeidet mellom de involverte er tett (Kartverket, 2019, s. 62). Oppgaver knyttet til adressering fordeler og delegerer kommunene slik de finner det hensiktsmessig. Kartverket (2019, s. 63) sier i adresseveilederen at det er en fordel at det kun er en etat i kommunen som har utøvende myndighet knyttet til ansvaret for koordinering og drift av adressearbeidet.

Kommunen må forholde seg til to forskjellige lovverk og hjemmelsgrunnlag i adresseforvaltningen. Disse er matrikkeloven, med tilhørende matrikkelforskrift, og stadnamnlova. Det er to forskjellige prosesser knyttet til det å gi adressenavn og fastsetting av skrivemåte på navnet (Kartverket, 2019, s. 62). Kommunene har hos seg en intern prosess hvor det blir valgt navn på adresseparseller. Hvordan arbeidet med dette gjøres, velger kommunen selv. En måte kommunene kan organisere seg på knyttet til dette er å opprette en navnekomité. Navnekomitéen tar seg av det å lage navneforslag som legges frem for det organet som har vedtaksmyndighet, for eksempel kommunestyret eller formannskapet (Språkrådet, 2015). Når adressenavnet er valgt, må det fastsettes hvordan dette skal skrives. Fastsetting av skrivemåte skal følge reglene i stadnamnlova.

Oppgaver kommunen vil ha knyttet til adresseforvaltningen blir av Kartverket (2019, s. 63) delt inn i politiske og administrative oppgaver, som illustrert i figur 3 nedenfor. Figuren viser en oversikt over politiske oppgaver og administrative oppgaver som normalt vil inngå i adresseforvaltningen (Kartverket, 2019, s. 61). Oversikten er ikke uttømmende, og

oppgavefordelingen *må* ikke være slik. Kommunene velger selv organisering og delegering av oppgaver, men oversikten sier noe om på hvilke nivå oppgavene bør gjøres.

Oppgave	Politisk	Administrativt
Organisering og avklaring av ressurser (Matr. §§ 5a, 21, 25, 32, matrikkelforskriften §§ 16, 50)	x	
Ev. utarbeiding og vedtak av lokale forskrifter (Kap. 13, forskr. §§ 50, 59)	x	x
Avklaring av området som skal adresseres (Kap. 4, forskr. § 58)	(x)	x
Fastlegging av adresseparseller, tildeling av koder og registrering. (Kap. 5)		x
Valg av navn og fastsetting av skrivemåten for navn i adressesammenheng, samt registrering i SSR (Kap. 6, forskr. § 51 + stadnamnlova)	x	x
Tildeling og melding av adressenummer (Kap. 7, forskr. §§ 50, 52)		x
Tildeling av bruksenhetsnummer (Kap. 8, forskr. § 53)		x
Endring av eksisterende adresser (Kap. 14, forskr. § 50)		x
Matrikkelføring av adresse (Matr. § 25)		x
Utarbeiding av skiltplan og skilting (Kap. 11, forskr. § 57)		x
Klagehåndtering (Kap. 15, matr. § 46 f, forskr. § 22 og stadnamnlova)		x
Arkivering av de ulike vedtakene og underlag/ dokumentasjon for disse (Arkivloven)		x

Figur 3: Oppgaver som normalt vil inngå som en del av kommunens adresseforvaltning (Kilde: Kartverket, 2019, s. 61).

Det kan være kommuner som mangler kompetanse eller har for få personellressurser for adresseringsprosjekter. En mulighet for disse kommunene er å sette bort deler av de administrative oppgavene (Kartverket, 2019, s. 65). Det kommunen må være klar over da er at det ikke vil bli utviklet kompetanse eller rutiner rundt adressearbeidet i kommunen. Å sette bort oppgaver kan likevel være et godt alternativ hvis det skal etableres adresssystem i kommunen for første gang. I slike prosjekt bør medarbeidere i kommunen være involvert, for selv om andre tar seg av adresseringsarbeidet i første omgang er det viktig at kommunen får et eierskap til systemet som etableres (Kartverket, 2019, s. 65).

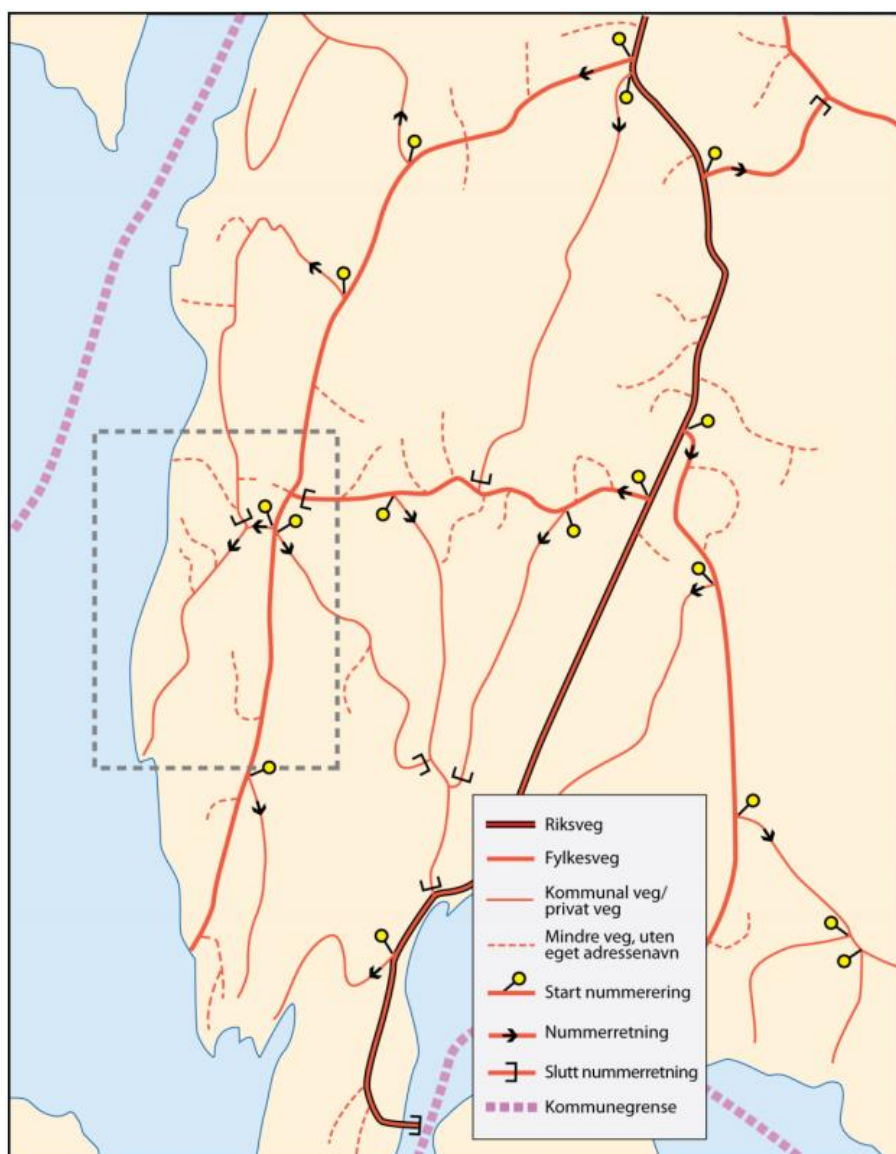
En kommune har også mulighet til å engasjere private firma til å gjøre spesielle oppdrag, som for eksempel oppryddingsprosjekter. Hvis private firma blir engasjert av kommunen, er det

viktig at det ikke er noen tvil om at det er kommunen som er den formelle adressemyndigheten (Kartverket, 2019, s. 63).

3.4.3 Inndeling av adresseparseller

Adresseparseller er for eksempel veistrekninger eller områder som skal tildeles eget adressenavn. Parsellene skal være en enhet med startpunkt og slutt punkt på naturlige geografiske steder som for eksempel et veikryss eller endepunkt på veien (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s. 108). Det er adresseparsellene som utgjør hovedmønsteret i et adresseringsområde (Kartverket, 2019, s. 10). Kommunen som adressemyndighet skal utarbeide en adresseplan hvor de planlegger og deler inn adresseparseller med forslag til adressenavn på disse (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s. 108).

Et naturlig utgangspunkt ved inndeling av adresseparseller er større veier som europaveier, riksveier, eller andre større veier som utpeker seg i et område. Det er viktig med en god inndeling av adresseparseller i kommunen for å få et adressesystem som er godt og logisk. Kartverket (2019, s. 12) forklarer at mange og korte adresseparseller kan gjøre det vanskelig å finne frem, men at også for lange adresseparseller kan føre til utfordringer ved for eksempel endring på veien og innpassing av nye adressenummer. Det er i figur 4 nedenfor illustrert hvordan inndeling av adresseparseller kan se ut. Ved inndelingen er det tatt utgangspunkt i Riksveien, så deles de andre veiene inn i adresseparseller fra Riksveien. Det gule merket, sammen med pilen, viser hvor nummereringen starter og i hvilken retning nummereringen går. Det er også satt opp et tegn som viser hvor nummereringen slutter, se tegnforklaringen på figuren. Veiene som har startpunkt og slutt punkt for nummerering er egne parseller. Det er også illustrert små veier, som ikke får eget adressenavn.

Figur 4: Illustrasjon av inndeling av adresseparseller (Kilde: Kartverket, 2019, s. 13)

3.4.4 Tildeling av adressenavn

En adresseparsell skal tildeles adressenavn og dette skal være entydig innenfor kommunen, jf. matrikkelforskriften § 51. Kartverket (2019, s. 18) forklarer at det må legges vekt på å få gode og varige navn på adresseparsellene. Dette fordi adressenavnet, sammen med adressenummeret, er det konkrete og synlig uttrykket for adressen. Videre har Kartverket (2019, s. 18) satt noen prinsipper som bør følges ved valg av navn. Disse er blant annet at navnet må passe inn i et samordnet system for adressering, det bør passe på stedet, det bør ikke være støtende eller komisk, det bør være lett å skrive, lese og uttale. Kategorinavn kan brukes når det synes tjenlig og kommunen bør unngå å bruke navn på nålevende personer.

Navngivningsprosessen har to sider; (1) hvilket navn skal adresseparsellen ha og (2) hvordan navnet skal skrives. Som nevnt i delkapittel 3.4.2 følger disse to sidene hvert sitt lovverk. Det er kommunen som starter prosessen ved å sette navn på en adresseparsell. Kommunen starter med å lage forslag til adressenavn, og bør i denne delen av prosessen invitere folk i kommunen og lokale lag og foreninger til å komme med innspill og navneforslag (Språkrådet, 2012, s. 11). Noen ganger vil det komme innspill fra lokalbefolkningen, andre ganger ikke.

Når kommunen har valgt et navn og skrivemåten på dette, skal det legges frem for stedsnavntjenesten (Språkrådet, 2020). Skrivemåten på adressenavnet reguleres av stadnamnlova og skal være i henhold til reglene i den. Stedsnavntjenesten vurderer navneforslaget og skrivemåten, sjekker det opp mot Sentralt stedsnavnregister (SSR) og gir eventuell rådgivning på skrivemåte (Språkrådet, 2012, s. 12). De vurderer også om det er behov for å reise navnesak. Det fremgår av stadnamnlova § 6 hvem som kan reise navnesak. Dersom det gjelder navn det ikke trengs å reise formell navnesak på, godkjenner stedsnavntjenesten navnet, og kommunen gjør vedtak om navn og skrivemåte. I tre uker etter at kommunen gjør dette vedtaket, kan det klages på vedtaket om skrivemåte. Kommer det inn klage på skrivemåten, går man tilbake til høring lokalt og rådgivning hos stedsnavntjenesten, se figur 5 nedenfor. Hvis ingen klager innen tre uker gjør kommunen et endelig vedtak på adressenavn og skrivemåte (Kartverket, 2020a).

Formell navnesak blir reist dersom skrivemåten kommunen ønsker å bruke avviker fra skrivemåten(e) i SSR (Språkrådet, 2012, s. 12). Kommunen tar opp navnesaken med Kartverket, som vanligvis da er vedtaksorgan, og som gjør vedtak på navnet. Vedtak blir gjort etter lokal kunngjøring, høring i kommunen og rådgivning hos stedsnavntjenesten, se figur 5. I navnesaker hvor Kartverket er vedtaksorgan kan det, på samme måte som i navnesaker hos kommunen, klages på vedtatt skrivemåte. Klager må komme i løpet av tre uker. Klages det ikke, blir skrivemåten endelig vedtatt av Kartverket. Kommunen gjør så vedtak om samme skrivemåte etter endelig vedtak fra Kartverket (Kartverket, 2020a).

Figur 5: Navnesaksbehandling (Kilde: Kartverket, 2020a)

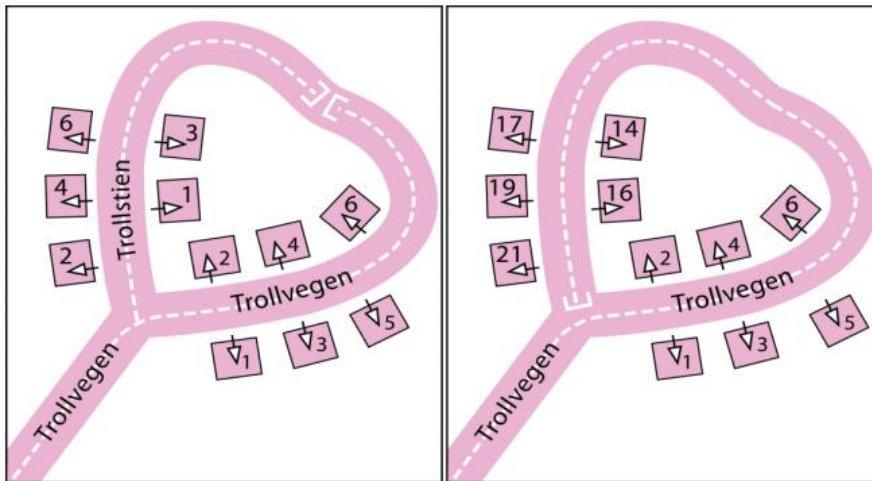
3.4.5 Tildeling av adressenummer

Adressenummer skal tildeles så tidlig som mulig etter at en adresseparsell er fastlagt (Kartverket, 2019, s. 23). Tidlig tildeling av adressenummer er viktig for å unngå at eiere eller beboere velger uoffisielle nummer selv og tar de i bruk. Et adressenummer kan tildeles før et adressenavn er på plass, da det kan ta tid å få adressenavn vedtatt. Det er da adressekoden som benyttes som adressenavn. En adressekode blir definert som et nummer som entydig identifiserer veier, gater, stier, plasser eller områder som er adresserbare. Det skal foreligge en unik adressekode for hvert adressenavn (Kartverket, 2019, s. 74).

Når adressenummer skal tildeles er det viktig at klare prinsipper blir fulgt. Prinsippene kan variere fra om det er et klart veisystem i området eller ikke. Hovedregelen for nummerering langs veier er at nummereringen tar utgangspunkt i et adresseringsområde og starter fra sentrum i det tettstedet som er størst (Kartverket, 2019, s. 23). Ved siden av hovedregelen er det fem prinsipper som bør legges til grunn ved tildeling av adressenummer langs veier. Disse prinsippene blir presentert nedenfor.

Kantprinsippet

Dette prinsippet går ut på at nummereringen følger kanten av veien inn i for eksempel stikkveier, gårdsplasser og åpne rom. Nummereringen starter ved veiens startpunkt og med oddetall på høyre side og partall på venstre side. Dette er hovedregelen, jf. matrikkelforskriften § 52 første ledd. Det bør være mest mulig parallell nummerering på hver side av veien, for å gjøre dette mulig kan det være en løsning å lage sprang mellom numrene, og holde av nummer der det kan tenkes at det skjer utbygging eller omregulering (Kartverket, 2019, s. 23). Figur 6 nedenfor viser hvordan man adresserer med bruk av kantprinsippet på to forskjellige måter. Det er illustrert hvordan man bruker kantprinsippet når det er en adresseparsell og når det er to adresseparseller. I figuren til venstre stopper Trollvegen, se tegn for at nummereringen stopper, og Trollstien starter. I figuren til høyre går Trollvegen hele veien rundt, og stopper når veien møtes igjen.

Figur 6: To alternative måter å adressere på med kantprinsippet (Kilde: Kartverket, 2019, s. 24).

Avstandsprinsippet

Nummerering etter avstandsprinsippet går ut på at det blir tildelt nummer i forhold til avstand fra veiens startpunkt. Avstanden blir angitt i nærmeste hele timeter. Avstandsprinsippet blir ofte brukt i spredtbygde strøk (Kartverket, 2019, s. 27). Et eksempel er et hus som ligger 540 meter fra veiens startpunkt, adressen ved bruk av avstandsprinsippet kan da bli “Strandveien 54”, eventuelt 53 eller 55 hvis det er på høyre side.

Avstandsprinsippet har en del fordeler. Det blir blant annet automatisk holdt av ledige nummer, og en får automatisk en parallell nummerering. En slik nummerering kan også være til nytte når en prøver å finne frem til en adresse. Adressen i seg selv sier noe om hvor langt det er fra veiens startpunkt til adressen. En forutsetning må da være at en kjenner til prinsippet. Nummerering med avstandsprinsippet kan føre med seg noen ulemper, spesielt i de tilfeller hvor stikkveier adresseres til hovedveien (Kartverket, 2019, s. 27). Da blir det brukt en rekke adressenummer på stikkveien som kan skape problemer når det skal adresseres videre på hovedveien. En løsning på det problemet kan være å kombinere bruk av avstandsprinsippet med kantprinsippet. Det er ikke noe i veien med å kombinere prinsipper på samme adresseparsell.

Adressenummer gis fra godkjent adkomst

Etter matrikkelforskriften § 50 fjerde ledd skal adressen knyttes til den veien som er godkjent som adkomst til eiendommen eller bygningen. At adressen knyttes til godkjent adkomst er spesielt viktig der det er flere adkomster, som veier eller innganger, til eiendommen, og en av

disse spesifikt er angitt som godkjent adkomst. Det er vanligvis kjøreadkomsten som blir angitt som godkjent adkomst (Kartverket, 2019, s. 28).

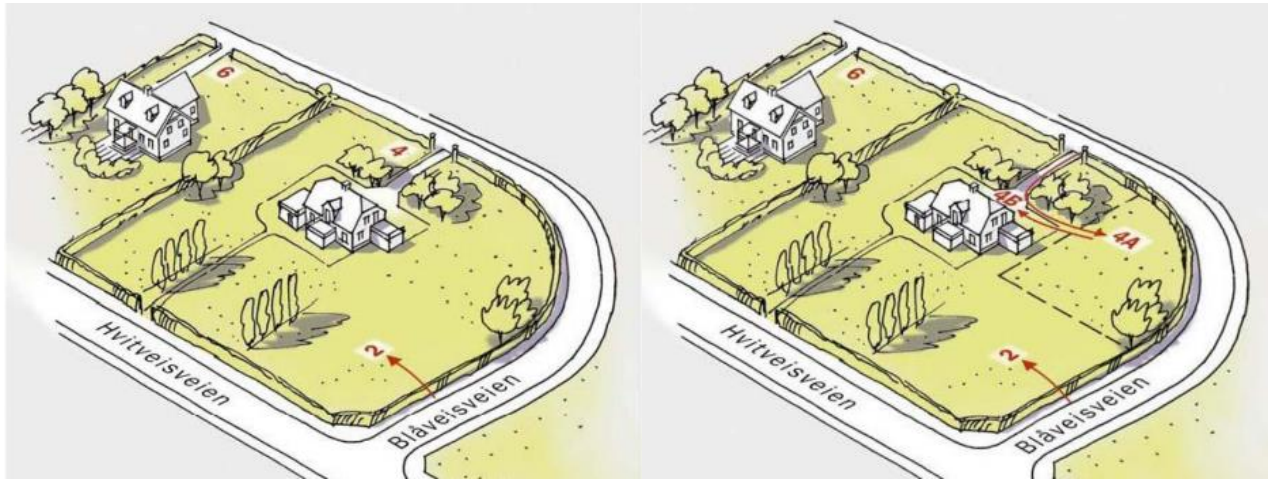
Det kan være eiendommer hvor det ikke er angitt en godkjent adkomst. Kommunen skal da knytte adressen til en gate, vei eller plass som er kjørbare. Adresse kan også tildeles ut fra vurderinger av eiendommen eller bygningen. For eksempel hvor postkassen står, eller hvor på huset det er ringeklokke, eller om det er en inngang som utpeker seg som hovedadkomst for fremmede (Kartverket 2019, s. 29).

Hvis det er flere adkomster

Det finnes eiendommer eller bygninger som har flere adkomster og innganger, og disse kan tildeles flere vegadresser. Et bolighus kan ha flere innganger til huset, men det er slik at bolighus kun kan ha én vegadresse, selv om det er flere innganger. En boligblokk er et typisk eksempel på bygning med flere innganger, og som får flere vegadresser. Er det slik at det er flere hovedinnganger som er satt som godkjent adkomst til bygget, er hovedregelen at det gis egen vegadresse til hver inngang (Kartverket, 2019, s. 30).

Bokstav som et tillegg

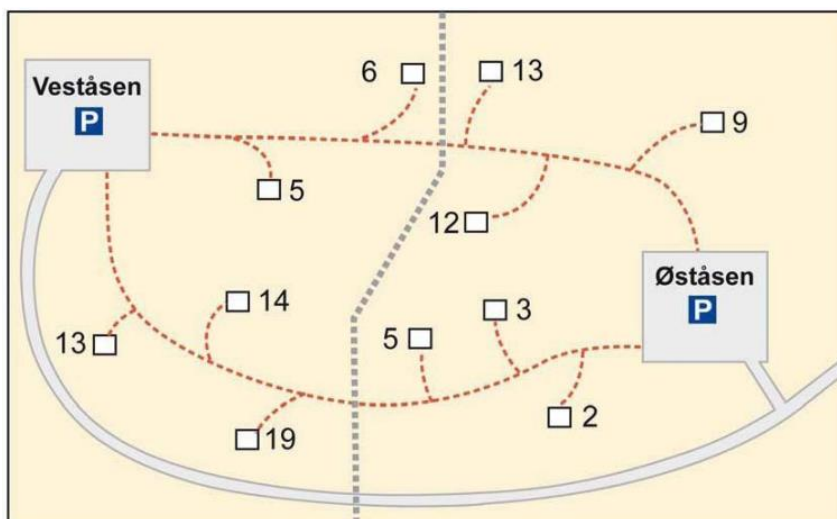
Det fremgår i matrikkelforskriften § 52 tredje ledd at det i tillegg til et adressenummer kan tildeles en bokstav. Etter denne bestemmelsen skal bokstav kun tildeles for å unngå omadressering av adresser som er tildelt tidligere. Blir det tildelt bokstav skal disse gis i alfabetisk rekkefølge. I figur 7 nedenfor blir det illustrert hvordan det holdes av nummer og hvordan det tildeles bokstav i tillegg. I illustrasjonen til venstre er det mulighet for fradeling på tomten med adressenummer 4. Derfor blir adressenummer 2 holdt av, slik at dette kan brukes ved behov. Hvis dette nummeret ikke hadde blitt holdt av, og en fradeling ble gjennomført, måtte både opprinnelig og ny tomt få ny adresse med bokstav i tillegg. Det ville i dette tilfellet da bli Blåveisveien 2A og 2B. I illustrasjonen til høyre, er adressenummer 2 holdt av, men så blir det fradelt en tomt til mellom adressenummer 2 og 4. I den situasjonen er det ikke holdt av nok nummer, og den nye og gamle tomten må få adressenummer 4A og 4B. Det er den nye tomten som får adressenummer 4A, fordi bokstavene skal tildeles i alfabetisk rekkefølge, på samme måte som numrene tildeles.

Figur 7: Illustrasjon av å holde av nummer og å ha bokstav i tillegg til adressenummer (Kilde: Kartverket, 2019, s. 30).

Ovennevnte prinsipper gjelder områder der det er et klart veisystem. Det er imidlertid områder i landet som ikke er tilknyttet veisystem, men som også skal adresseres. I disse tilfellene er områdeadressering en måte å løse det på. Områdeadressering går ut på at det er et område som skal adresseres og ikke for eksempel en gate. Det bør legges vekt på naturlige og tradisjonelle skillelinjer når området avgrenses til en adresseparsell (Kartverket, 2019, s. 35). Eksempler på områder som avgrenses og adresseres kan være en havn eller kai, et område som er knyttet til en bestemt parkeringsplass, eller områder med støler eller hytter i fjellet.

Ved områdeadressering er det viktig at de vanlige prinsippene for adressering også følges så langt det er mulig, og at det blir lignende struktur på adressene som ved ordinære vegadresser (Kartverket, 2019, s. 35). Dette begrunnes med at adressesystemet skal være logisk og lettfattelig. Når man skal prøve å finne frem i et område uten vei vil det være lettere å orientere seg med en struktur på adressene som ligner det man er vant til ellers i samfunnet. Det er uansett viktig med god skilting ved områdeadressering, og det bør være områdeskilt ved hovedadkomsten til området, for eksempel en parkeringsplass eller et kai-område (Kartverket, 2019, s. 36). I figur 8 nedenfor blir områdeadressering i et hytteområde illustrert. Hyttene adresseres fra hver sin parkeringsplass, og får fortløpende adressenummer langs stiene. Stiene er her utgangspunktet for tildeling av nummer. Det blir i figur 8 også illustrert hvordan det ser ut når en holder av nummer. Det holdes av nummer med tanke på mulig fortetting.

Figur 8: Illustrasjon av områdeadressering i et hytteområde (Kilde: Kartverket, 2019, s. 36).

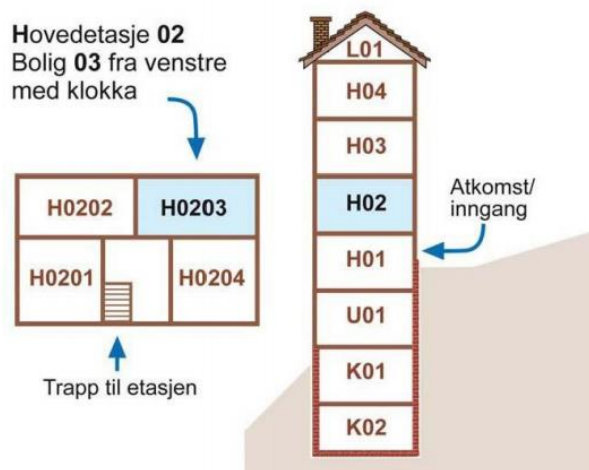
Videre er det i dagens samfunn en rekke spesielle bygninger og eiendommer som skal adresseres. Eksempler på spesielle bygninger kan være kjøpesenter, flerbruksbygg med ulike bruk i forskjellige etasjer, sykehjem eller store leilighetskompleks. Ved adressering av slike bygg skal en benytte seg av de vanlige adresseringsprinsippene, men det kan bli mer utfordrende å adressere disse sammenlignet med et bolighus. En fellesnevner er uansett at hovedadkomst skal tildeles adresser, deretter må det gjøres vurderinger om det skal adresseres flere innganger eller ikke. Et eksempel er kjøpesentre, som kan ha flere hovedinnganger til selve senteret, og så kan enkelte butikker i tillegg ha egen inngang fra gata (Kartverket, 2019, s. 30).

3.4.6 Tildeling av bruksenhetsnummer

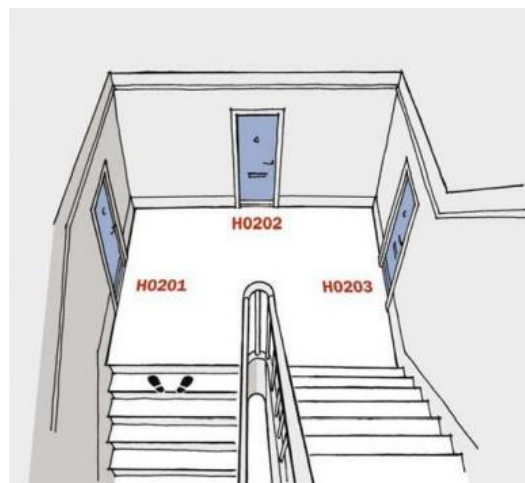
Som nevnt i delkapittel 3.3.2, er bruksenhetsnummer noe som tildeles bruksenheter som tilhører samme vegadresse, slik at disse får en unik adresse. Eksempler på bygninger hvor det tildeles bruksenhetsnummer er boligblokker eller firemannsboliger. I figur 9 nedenfor er det illustrert et bygg med flere etasjer og flere leiligheter. Figuren viser hvilken kode de forskjellige etasjene får, og hvordan bruksenhetsnummer tildeles i en etasje med fire bruksenheter. Bruksenhetene skal merkes med bruksenhetsnummeret, jf. matrikkelforskriften § 57 tredje ledd.

Når det gjelder tildeling av bruksenhetsnummer er det noen hovedprinsipper som skal følges. I en etasje skal nummereringen starte til venstre sett fra det øverste trinnet i trappen og følge

klokken mot høyre, kalt “klokkeprinsippet” (Kartverket, 2019, s. 39). Se figur 10 nedenfor, som illustrerer hvordan bruksenhetsnummer tildeles med “klokkeprinsippet”. Dette prinsippet skal brukes selv om det er heis i bygget, og denne benyttes som hovedadkomst. Videre er det den adkomsten som blir sett på som hovedadkomst for bruksenheten som skal knyttes til bruksenhetsnummeret, selv om det er flere adkomster som leder til samme bruksenhet.

Figur 9: Hovedprinsipper for tildeling av bruksenhetsnummer (Kilde: Kartverket, 2019, s. 39)

Figur 10: Tildeling av bruksenhetsnummer i en trappeoppgang (Kilde: Kartverket, 2019, s. 40)

3.4.7 Omadressering

Kommunen kan komme i situasjoner hvor det blir behov for å endre adresser som allerede er innarbeidet. Dette er ofte noe som skaper merarbeid både for den som har adressen og adressemyndigheten (Kartverket, 2019, s. 58). Selv om omadressering fører til noen ulemper, er det overordnede målet å ha et godt adressesystem som gjør det lett og forståelig å finne frem, jf. matrikkelforskriften § 49. Derfor vil det være behov for å kunne gjøre endringer i allerede innarbeidede adresser.

Endring av adresser kan skje i større og mindre grad. Et eksempel på endring av adresse kan være at en eksisterende adresseparsell skifter navn, og det endres ikke noe mer utover dette. I et slikt tilfelle beholder man adressenumrene slik de tidligere var tildelt, mens adressenavet endres (Kartverket, 2019, s. 58). Et annet eksempel kan være at adresseparseller blir sammenslått eller delt opp. Dette blir en omadressering i litt større grad, da det for noen blir både nytt adressenavn og adressenummer. Uavhengig om det er sammenslåing eller oppdeling av en parsell bør en i aller størst grad prøve å beholde allerede tildelte nummer.

Gjelder endringen oppdeling av en adresseparsell, kan det legges vekt på at det nye adressenavnet bygger på det opprinnelige adressenavnet, slik at omadresseringen ikke blir større enn nødvendig. Et eksempel kan være at opprinnelig parsell het “Ørnebakken”, denne deles i to parseller. Den ene parsellen forblir “Ørnebakken”, mens den andre for eksempel kalles “Ørnestubben” (Kartverket, 2019, s. 58).

Når det gjelder adressenummer, så skal ledige nummer benyttes så langt det lar seg gjøre. Det å holde av nummer, som nevnt i delkapittel 3.4.5, kan gjøre at man i noen tilfeller slipper å omadressere. Dersom det ikke er ledige nummer igjen, kan det løses på to måter. Man kan benytte seg av bokstav i tillegg til nummer, dette skal ifølge matrikkelforskriften § 52 tredje ledd, kun gjøres for å unngå omnummerering. En annen måte å løse mangel på adressenummer, er å omnummerere adresseparsellen fra der det trengtes nummer, slik at rekkefølgen blir riktig. Hvor stor jobb det vil være å omnummerere, avhenger for eksempel av hvor på adresseparsellen det mangler nummer eller hvor mange eiendommer en omadressering vil berøre. Dette kan også være med på å avgjøre om det skal omadresseres eller bli tatt i bruk bokstav i tillegg.

Et eksempel på en situasjon hvor flere kommuner måtte gjennomføre mye omadressering, var i forbindelse med kommune- og regionreformen som trådte i kraft 1. januar 2020. 1. januar 2020 ble 119 kommuner slått sammen til 47 nye kommuner (Regjeringen, 2020). Adresser spilte en stor rolle under sammenslåingen. En av oppgavene kommunene fikk i forbindelse med kommunereformen, var å endre like adressenavn (Kartverket, u.å). Grunnen til dette, er som tidligere nevnt, at det ikke kan være to like adressenavn i samme kommune. Kristiansen (2018) og Føyen (2020) undersøkte adresser og håndtering av disse i forbindelse med kommunereformen. For eksempel ble det i en av kommunene Kristiansen (2018, s. 41) undersøkte, endret 63 adressenavn. Det kan være mange adresseobjekt tilhørende 63 adresseparseller, og dermed mange som får endret adressen sin.

3.4.8 Uttalerett og klage

Berørte av adressetildeling skal etter matrikkelloven § 21 få anledning til å uttale seg, før kommunen gjør endelig vedtak. Hvis en berørt av et vedtak ønsker å uttale seg om vedtaket, har personen rett til å få gjøre dette før noe blir endelig. Det fremgår også i matrikkelforskriften § 50 åttende ledd, at før kommunen tildeler eller endrer adressenavn,

adressenummer, adressetilleggsnavn, matrikkeladressenavn eller bruksenhetsnummer, skal registrert eier eller fester informeres. De som påvirkes av tildelingen eller endringen skal være klar over det og få mulighet til å komme med en uttalelse.

Det kan klages på kommunale avgjørelser. I matrikkeloven § 46 og matrikkelforskriften § 22 fremgår det hva det kan klages på. I matrikkelforskriften § 22 andre ledd fremgår det hva klageretten er begrenset til når det gjelder klage over tildeling eller endring av offisiell adresse. Det kan etter matrikkelforskriften § 22 klages på:

- a) *“hvilken gate, veg hvilken gate, veg eller liknende en bygning eller eiendom skal ha adresse til*
- b) *hvilket adressetilleggsnavn eller matrikkeladressenavn som er tildelt adressen*
- c) *feil tildelt adressenummer eller bruksenhetsnummer”*

Etter matrikkelforskriften § 20 første ledd fremgår det hvilke enkeltvedtak og avgjørelser hvor statsforvalteren er klageorgan. Statsforvalteren er klageorgan når det gjelder klage på offisiell adresse, jf. matrikkelforskriften § 20 første ledd bokstav a, jf. matrikkeloven § 46 første ledd bokstav f. Klage på offisiell adresse sendes først til kommunen. Kommunen gir eventuelt klageren medhold, og sender klagen til statsforvalteren (Kartverket, 2019, s. 59).

Ved klage knyttet til adressering deler Kartverket (2019, s. 59) disse inn i tre. (1) Klage som gjelder selve adressetildelingen, (2) klage som gjelder valg av navn i addressesammenheng og (3) klage som gjelder skrivemåten av navn. Som tidligere nevnt kan det klages på selve adressetildelingen, jf. matrikkeloven § 46 bokstav f, jf. matrikkelforskriften § 22. Når det dreier seg om navn på for eksempel en gate, vei eller et område, er dette et kommunalt vedtak som det ikke kan sendes en formell klage på (Kartverket, 2021a). Det er mulig å komme med innspill på valg av navn. Dette kan gjøres når kommunen etterspør forslag til navn, eller når valg av navn er på høring, se delkapittel 3.4.4. Klage på skrivemåte reguleres av stadnamnlova § 12. Det fremgår av denne bestemmelsen hvem som har rett til å klage, hvilke vedtak som kan påklages og at klager skal begrunnes.

4. Empiri og drøftelse

4.1 Innledning

I dette kapittelet presenteres empirien som er samlet inn gjennom intervju og en tilhørende drøftelse. Empirien er samlet inn gjennom kvalitative intervju med ansatte i utvalgte kommuner som arbeider med adressering, se kapittel 2.3 for nærmere beskrivelse av utvalget jeg har gjort. I dette kapittelet blir kommunene omtalt som kommune 1 til 11 og som informanter. Når det er snakk om en informant henvises det til den, eller de, enkeltperson(ene) i kommunen som er intervjuet og som uttaler seg på vegne av kommunen. Empirien som presenteres består av opplysninger, meninger og tanker fra informantene som er kommet frem i intervjuene.

Som presentert i kapittel 1.2 er det utarbeidet fire delproblemstillinger som skal være med på å besvare hovedproblemstillingen. Disse delproblemstillingene blir i dette kapittelet delt inn i underkapitler, hvor empiri og drøftelse til disse presenteres. Som nevnt er det i forbindelse med delproblemstilling 4 laget to skisser som informantene skulle løse, se vedlegg 2 og 3. Der det ansees hensiktsmessig er empirien strukturert med undertema, delvis formulert som spørsmål, til de enkelte delproblemstillingene.

Empirien og drøftelsen som følger har til hensikt å belyse hovedproblemstillingen:

Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.

4.2 Delproblemstilling 1

Hvordan fungerer dagens system for tildeling av adresser i kommuner?

4.2.1 Empiri

Hvordan er adresseringsarbeidet valgt organisert i de forskjellige kommunene?

Organisering og delegering av adressearbeidet er det kommunen selv som bestemmer. Som informanten fra kommune 1 sa: “Kommunen er adressemyndighet, og bestemmer mer eller mindre”. Det kom frem når kommunene fortalte om organiseringen av adressearbeidet, at det er ulike måter det blir gjort på. I kommune 1 er det en matrikkelavdeling hvor det er noen som jobber med geodata, og det er disse som har ansvar for adressering. De jobber for tiden

med utarbeiding av nye rutiner i kommunen i forbindelse med adressearbeidet. Informanten forklarte at behov for adresser dukker opp i forbindelse med byggesak og at de adresserer på to måter: (1) når det opprettes nytt boligfelt, og de nye boligene trenger adresser, og (2) når det skjer fortetting i allerede eksisterende bebyggelse.

I kommune 2 er det plan- og bygningsetaten som har myndigheten, og delegerer den videre til kart- og oppmålingsavdelingen i kommunen. Den avdelingen har ansvaret for adressering og matrikkelføring i kommunen. I denne avdelingen er de to personer som jobber med adressering, og informanten er en av disse. Kommunen er områdemessig delt mellom de to som adresserer, så de har ansvar for hver sin del. Informanten fra denne kommunen fortalte at de adresseansvarlige har kontor sammen med andre matrikkelførerne i kommunen, i tillegg til landmålere og de som har ansvar for seksjoneringsaker og byggesaker.

Det er i kommune 2 ikke vedtatt lokal forskrift. Informanten uttalte at det ikke er noe spesielt med adresseringen i kommunen som gjør at de må ha lokal forskrift. I kommune 1 og 11 har de den samme oppfatningen. Informanten fra kommune 1 fortalte at kommunen ikke har sett noe behov for det, og informanten fra kommune 11 vet ikke hva en lokal forskrift hos dem egentlig skulle inneholdt. I kommune 8 og 9 har de vedtatt lokal forskrift og er godt fornøyd med å ha det. Informanten fra kommune 8 fortalte at den lokale forskriften inneholder flere retningslinjer knyttet til hvordan det skal adresseres i kommunen og at det er veldig greit å ha den å forholde seg til. I kommune 9 ble de anbefalt å lage lokal forskrift av en kommune som ikke hadde det. I tillegg forklarte informanten fra kommune 9 at det tidligere var nummerert motsatt av hva som er hovedregelen (oddetall på høyre side og partall på venstre). De måtte dermed lage lokal forskrift for å få hjemmel til å tildele partall på høyre side og oddetall på venstre. Informanten sa det var veldig fint å ha lokal forskrift, og konstaterte at det er enkelt å ha den å forholde seg til både for de som jobber med det og også innbyggerne.

I kommune 4 er det én ansatt som har alt ansvar knyttet til adressering, og gjør alt "*fra A til Å*". Inndeling av adresseparseller, sette navn på adresseparseller, nummerering og annet matrikkelarbeid er det informanten som gjør. Informanten fortalte at det i en periode hadde vært en kulturretat som satte navn på parseller, men at det ansvaret hadde blitt flyttet tilbake til den adresseansvarlige. Videre fortalte informanten at det er god kontakt med planavdelingen i kommunen. Dette fordi informanten har erfart at det er viktig å være i forkant med adresseringsarbeidet og at det hjelper å være med på planarbeidet. Da får en mulighet til å se

hvordan adressering bør gjøres på stedene, og fortelle om utfordringer som kan oppstå ved adressering. Det er en lignende organisering i kommune 5. Informanten fra kommune 5 fortalte at informanten alene har ansvar for alt med adressering, inkludert å få på plass adressenavn. Informanten jobber som landmåler i kommunen og har ansvar for adresseringen i tillegg til dette. I kommune 5 er det en avdeling som heter kart og byggesak, under denne avdelingen er det en oppmålingsavdeling hvor informanten hører til.

I et par av kommunene ble det satt i gang et adresseringsprosjekt for å innføre vegadresser i hele kommunen, og det er den måten kommunene er organisert på i dag. Informanten fra kommune 9 fortalte at det ble satt i gang et slikt prosjekt for noen år siden, og informanten er prosjektleder. Prosjektet går ut på å gjøre om matrikkeladresser til vegadresser, i tillegg til omadressering der det er behov for det. De første 2,5 årene var det kun prosjektlederen som var på prosjektet og jobbet med å utrede omfanget av arbeidet som måtte gjøres. Etter dette ble det laget et team og tre personer til ble involvert i prosjektet. Det er i dag tre personer som jobber med å tildele og registrere adresser og en som har ansvar for adressenavn og lett saksbehandling, som å sende ut vedtak. Organiseringen av prosjektet fungerer godt, men det ble i starten brukt tid på å finne ut hva som var mest hensiktsmessig å gjøre og hvem skulle ha ansvar for å gjøre hva. De har endt opp med en god arbeidsfordeling og det blir gjennomført ukentlige teammøter hvor de tar opp eventuelle problemer eller om det er usikkerhet rundt hvordan noe skal håndteres.

Det var også gjennom et prosjekt adressearbeidet startet i kommune 6. Det er ifølge informantene anslagsvis 8 år siden prosjektet startet, og de begynte arbeidet med å få på plass vegadresser i hele kommunen. De to informantene fortalte at de skulle vært ferdig for mange år siden, men på grunn av liten kapasitet har det siste arbeidet bare blitt liggende. Det er fast bosetting og høystandard hytter som prioriteres og alle disse har fått vegadresser. Det er hytter som ligger spredt i store områder som gjenstår, og informantene fortalte at det er "*tungt å ta tak i*". I forbindelse med oppstart av prosjektet ble det ikke laget lokal forskrift, men et vedtak om hvordan det skulle adresseres. For eksempel ble det bestemt at om en vei har fem til åtte adressepunkt, så skal det lages ny adresseparsell.

På spørsmål om hvordan adressearbeidet er organisert i kommune 10 fortalte informanten at kommunen har vært gjennom kommunesammenslåing, og at det i den nye kommunen ikke er vedtatt noe delegasjonsreglement knyttet til adressearbeidet. Informanten kommenterte

hvordan det hadde vært i en av de tidligere kommunene. Der hadde ansvar for adressering vært delegert til en teknisk sjef som tok seg av inndeling av adresseparseller og navnsetting av disse når det ikke var snakk om navnesak. Dersom det var snakk om navnesak ble det behandlet politisk. Navngivningsprosessen er forklart nærmere i delkapittel 3.4.4. Det er imidlertid i den nye, sammenslåtte kommunen, ikke delegert oppgaver og informanten forklarte at nesten alt behandles politisk i dag. Politikerne deltar til og med ved inndeling av adresseparseller. Informanten tar seg av nye adresser og tildeling av adressenummer, men det er som regel i tilknytning til eksisterende parseller. Videre har informanten en tanke om at det hadde vært fint at arbeid med adressetildeling var en prosess som gikk parallelt med reguleringsplanarbeid. Det er ikke på denne måten de opererer i kommunen forklarte informanten, og adressene tildeles når bygging begynner.

Hos kommune 3, 6, 7 og 11 er ansvaret knyttet til navn på adresseparseller delegert til andre i kommunen. Informanten fra kommune 7 fortalte at de har en kulturetat som har navnemyndighet. Denne etaten tar seg av alt i forbindelse med adressenavn og det som er knyttet til stadnamnlova. Slik er det også i kommune 3, som har en veinavnemnd som tar seg av vedtak knyttet til adressenavn. Det er i kommune 6 et eget utvalg som ser på veinavn og forholder seg til stadnamnlova. I kommune 11 fortalte informanten at det er flere som jobber med adressering og at disse gir beskjed til den i kommunen som har ansvar for adressenavn, når de ser det blir behov for navn. Behovet for nye navn dukker ofte opp i forbindelse med nye utbyggingsområder. Den som har ansvar for nye navn og stadnamnlova setter så i gang navnesak, og gir beskjed til de som adresserer når navn er vedtatt.

Hvordan fungerer organiseringen i kommunene?

Det er viktig at det er et godt samarbeid mellom de som har ansvar for adressetildeling og at arbeidsoppgavene er avklart og tydelige (Kartverket, 2019, s. 62). De fleste kommunene føler organiseringen fungerer godt, men noen kommuner gir uttrykk for at det kunne vært bedre. Som nevnt ovenfor er det i kommune 10 ikke vedtatt noe delegasjonsreglement, og nesten alt knyttet til adressering behandles politisk. Kommune 10 ble i 2020 en av de nye og sammenslåtte kommunene i landet, som følge av kommunereformen. Informanten fra denne kommunen fortalte at slik det er i kommunen nå, ikke er tilfredsstillende og at det er problematisk at politikerne er involvert i så mye av adressearbeidet. Noe av det informanten tok opp som problematisk er at politikerne “*slipper personer inn på banen*” i adressesaker som egentlig er avgjort. Det har for eksempel vært tilfeller hvor personer reagerer og ikke vil

være en del av en stor parsell, eller ikke vil ha et “*så voldsomt nummer*”. Dette blir tatt opp med politikere, og av og til blir personer gitt anledning til å klage selv om de ikke har klagemulighet og dermed gjør en om på ting som allerede er avgjort. Informanten fortalte at det er blitt litt slik at politikere finner på ting selv. Det jobbes med å ansette en geodata-ansvarlig i kommunen nå, og informanten håper at det blir vedtatt et delegasjonsreglement snart, for “*det er jo blitt en stund siden sammenslåingen*”.

I kommune 11 fortalte informanten at adressearbeidet fungerer godt, og at de skal fortsette på denne måten. At de automatisk får vedtak fra byggesakskontoret, gjør at de sitter med full kontroll til enhver tid over hva som er i matrikkelen. Det er også de som arbeider med adresser som vurderer hva som skal adresseres, noe informanten synes er betryggende. Det er da ingen andre som styrer dette. I tillegg fortalte informanten at de har direkte tilgang til alle saker, og dermed ser hvem som er saksbehandler. Det er derfor enkelt å kommunisere med de som arbeider på byggesak, for å stille spørsmål og ta opp noe som er uklart.

Kommune 1, 2 og 7 opplever også at organiseringen i kommunen fungerer på en god måte. Informanten fra kommune 1 fortalte at både ansvarsfordeling og organisering fungerer godt i kommunen. De har utarbeidet gode rutiner og bruker adresseveilederen og føringsinstruksen som mal. Det samme fortalte kommune 2. Over tid har det kommet på plass gode rutiner og det er klart og tydelig hvem som har hvilke arbeidsoppgaver. Det er de samme to som har arbeidet med adresser i lang tid, og er dermed godt kjent med rutinene og har mye erfaring på området. Informanten fortalte også at de har god dialog med de som er landmålere i kommunen, og de har kontor i samme etasje. Dette gjør det enkelt å be om hjelp hvis de skulle trenge det. I kommune 7 fortalte informanten at gode rutinebeskrivelser er med på å gjøre at organiseringen fungerer bra. De har gode erfaringer med rutiner i kommunen og det er klart og tydelig hvem som har ansvar for hvilke oppgaver.

I kommune 5 fortalte informanten at organiseringen fungerer på en god måte, men det er likevel på enkelte områder informanten ønsker forbedringer. Informanten tok opp at de har en lokal forskrift, men at den er så gammel at den er fra da delingsloven gjaldt. Dette er noe informanten har tatt opp med sin sjef i flere år, da informanten synes det burde lages en ny. Det har vært liten respons på dette og det er foreløpig ikke blitt laget lokal forskrift. Informanten opplever dette som litt uheldig og konstaterte at det har skjedd mye siden delingsloven. Videre fortalte informanten at det lenge har vært et ønske fra informantens side

å få være med på byggesaksmøter, oppstartsmøter på større prosjekt og lignende. Da vil den som har ansvar for adresser være mer forberedt og få et innblikk i byggesaker og prosjekter som kommer, slik at adresseringsarbeidet kan bli mer effektivt. Det samme ønsket har informanten hatt i forbindelse med reguleringsplanarbeid. Det er spesielt i de tilfellene hvor det planlegges ny vei, at informanten ønsker mer informasjon, fordi det tar tid å få på plass nytt veinavn. Dette har blitt noe bedre og informanten fortalte at det ofte er ansatte på planavdelingen som ringer og hører om veinavn skal tas med i planprosessen. Informanten er veldig fornøyd med det, for da kan en få inn forslag til veinavn allerede i planprosessen.

Adressearbeidet i kommune 6 startet som et prosjekt for en del år siden og informantene fra denne kommunen fortalte at de fortsatt er organisert som dette prosjektet. Informantene uttrykte at organiseringen i dag fungerer greit, fordi de stort sett har alle adresseparseller på plass og at dette gjør at det daglige arbeidet går bra. Når nye bygg i tilknytning til eksisterende parseller skal få adresse, har de god kontroll på hvordan det skal gjøres. I forbindelse med prosjektet la de inn en planlagt adresse på et bygg eller en tomt, noe som har kommet godt til nytte senere. En hyttetomt som for eksempel ikke var solgt, fikk en planlagt adresse, og når den allerede ligger inne på tomten går det fort å gjøre denne offisiell når det trengs. Det er derimot et problem i kommunen når det er snakk om nye hyttefelt og adresseparseller. Kommunen har ikke en ordentlig prosedyre på hvordan det skal gjøres og ansvarsområder rundt dette er ikke avklart. Informantene fortalte at det nok ikke er den beste organiseringen, og at de har en jobb å gjøre for å få litt mer system. Det blir snart ansatt en sjef på teknisk avdeling, noe de har manglet i mange år, så informantene tror det dermed kan skje noe og at mer rutiner kanskje kommer på plass.

Det ble også i kommune 9 startet adressearbeid som et prosjekt. Informanten fra denne kommunen fortalte at prosjektet har fungert bra, og at de har vært et godt team som har arbeidet med adresser. Prosjektet er planlagt slutt sommeren 2021, og det er derfor usikkert hvordan organiseringen av adressearbeidet blir i kommunen etter det. Dette har gjort at når det er nye bygg som trenger adresse, vet de ikke hvem som skal ta seg av det. Informanten forklarte at det er litt problematisk for det er viktig for kunden (innbyggere eller hytteeiere) å få en adresse fort med tanke på for eksempel bestilling av infrastruktur. Det kan for eksempel bli vanskelig å bestille internett til et sted uten vegadresse. Hvordan organiseringen blir i kommunen etter prosjektet er noe de må finne ut av frem til sommeren, fortalte informanten.

Lovverk

Det er matrikkelloven, matrikkelforskriften og stadnamnlova som setter rammene for adressering, og er det kommunene har å forholde seg til i dette arbeidet. På spørsmål om hva kommunene tenker om lovverket var svarene til en viss grad sprikende. Et par av kommunene, kommune 1 og 8, hadde ikke tenkt noe over om de opplever lovverket som klart og tydelig. De fortalte at de heller ikke har måttet forholde seg til noe som var uklart og hvor lovverk da måtte tolkes. Informantene fra kommune 4, 6 og 7 fortalte at slik lovverket er i dag fungerer det bra og at det ikke er noe som trenger å være mer tydelig. Informantene fra kommune 6 var enige om at dagens lovverk er veldig greit å slå opp i. *“Når du leser forarbeider, og har håndbok og adresseveilederen i tillegg, synes jeg det er ganske tydelig hvordan det skal være”*, uttalte informanten fra kommune 7.

Informantene fra kommune 3 og 9 er også enig om at lovverket fungerer slik det er, men at det må brukes en del skjønn og at begrepsbruken er litt forvirrende. Informanten fra kommune 3 konstaterte at det i forbindelse med adressering sjeldent er en fasit. De må bruke skjønn for å finne løsninger fordi det er ofte mange vurderinger inne i bildet. Videre forklarte informanten at det de ofte tenker på når de vurderer og finner løsninger, er hvor det er fornuftig med adkomst med tanke på ambulansen som eventuelt skal finne frem. For kommune 9 føles begrepsbruken litt uklar, og da spesielt begrepet bruksenhet. Informanten fortalte at det er litt forvirrende å jobbe på tvers av lover som benytter seg av lignende begreper, men hvor betydningen av de ikke fremstår helt lik. Det er da plan- og bygningsloven og matrikkelforskriften informanten viser til.

Når informanten fra kommune 11 blir spurt om lovverket er klart og tydelig er svaret *“både og”*. Det er noen punkter i lovverket det ikke er helt lett å forholde seg til, og enkelte punkter går det heller ikke an å følge fortalte informanten. Informanten forklarte at matrikkelforskriften sier at en igangsettingstillatelse skal være ført i matrikkelen innen fem dager etter at den er gitt. Samtidig sier forskriften at det ikke skal tildeles adresse før eier er blitt hørt og har kunnet uttale seg om det. Det forklarte informanten at kolliderer, for de får ikke til å gi beskjed til eier, som skal komme med uttalelse innen fem dager. I tillegg tillater ikke matrikkelen å legge inn et bygg i matrikkelen som har status *“igangsettingstillatelse”* uten at bygget har en adresse. *“Vi kan ikke føre bygget uten å ha en adresse og vi kan ikke legge inn adresse uten å snakke med eier og alt dette skal skje på fem dager”*, oppsummerte informanten. Avslutningsvis fortalte informanten at lovverket i dag kanskje fremstår litt for

enkelt, og at det føles som loven er laget med utgangspunkt i hvordan det ble bygget på 70- og 80-tallet: Det som skal adresseres er en vei, hvor det er hus på begge sider og alle kjører rett inn til garasjen sin. Dette er ikke realiteten lenger forklarte informanten.

Stadnamnlova setter regler knyttet til navn på adresseparseller. Denne loven er det ikke alle kommunene som har jobbet med, da dette avhenger noe av hvordan kommunene er organisert. Som nevnt ovenfor er det for eksempel i kommune 11 forskjellige ansatte som kun jobber med matrikkelloven med tilhørende forskrift og ansatte som kun jobber med stadnamnlova. Hos kommune 5 og 9 kom det frem at stadnamnlova fremstår noe utydelig, og at det brukes en del tid på å skjønne hva som er lov og ikke. Informanten fra kommune 9 fortalte at det er mye som må tolkes ved bruk av stadnamnlova og at det kunne vært presisert enda mer i loven hva som er ment. En lignende oppfatning hadde informanten fra kommune 5. Ved flere anledninger har informanten tolket loven og for eksempel gjennomført endring av adressenavn uten å søke om dette. Så får kommunen brev fra Språkrådet og Kartverket som sier at det må søkes om og godkjennes av dem. De må da begynne på nytt igjen og det blir mye ekstra arbeid. Informanten uttrykte at det ikke er så lett når kommunen tolker en ting, og så får man beskjed i ettertid om at det ikke var riktig.

I tillegg til bruk av lovverket uttalte samtlige kommuner at de benytter seg av adresseveilederen. Hos flere kommuner er det i hovedsak adresseveilederen som brukes ved adressetildeling, mens en kommune fortalte at adresseveilederen er et fint verktøy i forbindelse med opplæring. Informanten fra kommune 1 og 10 fortalte begge at materiell som adresseveilederen er det som brukes mest i arbeidet. *“Adresseveilederen er veldig god å ha”*, konstaterte informantene fra kommune 6.

4.2.2 Drøftelse

Med denne delproblemstillingen var det et ønske å få grep om hvordan adresseringen foregår i kommunene og hvordan det fungerer. Det er kommunene som ansvarlig adressemyndighet som har ansvar for adresseforvaltningen i kommunen (Kartverket, 2019, s. 61). Empirien viser at organisering og ansvarsfordeling i forbindelse med adressearbeidet er gjort på ulike måter. De aller fleste kommunene synes organiseringen hos seg fungerer på en god måte, men det kommer også frem at noen kommuner ikke opplever den som helt tilfredsstillende. Det viser at kommunenes valgte organisering oppleves som både god og mindre god.

Kommunene rundt omkring i landet er forskjellige, både når det kommer til areal, type bebyggelse og antall innbyggere. Dette er med på å gjøre at kommunenes behov i forbindelse med adressering er forskjellig, og vil variere. Empirien viser dette da informanten fra kommune 11 fortalte at de har flere som daglig jobber med bare adressering, mens det i kommune 4 bare er én, og den har ansvar for alt i forbindelse med adressetildelingen. Selv om disse to kommunene er organisert forskjellig kom det frem av empirien at informantene er fornøyde og at organiseringen fungerer godt. Videre er disse kommunene forskjellig når man ser på befolkningen, som også kan si noe om bebyggelsen i kommunen. Kommune 4 er en distriktskommune, og kommune 11 er en sentral bykommune. Det er tydelig at arbeidet med adressering i kommune 11 har et helt annet omfang enn i kommune 4. Derfor vil det måtte være slik at kommunene kan organisere seg forskjellig, og ut fra det behovet de har. Det er en klar fordel at kommunene selv kan bestemme hvordan de vil organisere seg.

Man skulle tro det er kommunen selv som er mest klar over behovet de har i forbindelse med adressering, og ut fra det får på plass en hensiktsmessig organisering av arbeidet. Noe av empirien viser at dette ikke alltid er tilfellet. At det mangler delegasjonsreglement hos kommune 10 er, som informanten fortalte, *“ikke tilfredsstillende”*. Det er interessant at noe som egentlig er avgjørende for en klar og god organisering ikke er kommet på plass. At en slik situasjon ikke er tilfredsstillende, er forståelig. I og med at dette er en kommune som ble sammenslått i 2020, skulle man tro at ansvarsområder slik som adressering er noe den nye kommunen i prosessen med sammenslåingen fikk avklart. Informanten forklarte at det i en av de tidligere kommunene hadde vært en god organisering. Så den situasjonen den nye kommunen er i nå, hvor det ikke har kommet på plass noen god organisering, fremstår som en konsekvens av sammenslåingen. Det kan derfor stilles spørsmål ved om dette fagområdet underveis i prosessen ble nedprioritert, og at det kanskje er et område som ikke fremstår som så viktig. Dette kan i så fall være en årsak til at det har tatt så lang tid å få adresseringsarbeidet organisert. Uansett er det nå satt i gang arbeid med å ansette en person som får ansvar for geodata, dermed er kommunen kanskje allerede på riktig vei til å få på plass en god organisering.

En kan så spørre hva som er en god og ideell organisering. Et viktig punkt er avklaring av ansvarsområder og gode rutiner, slik det fremgår av empirien. Mange kommuner tar opp at de har gode rutinebeskrivelser og at det er med på å gjøre at adressearbeidet fungerer godt. Nettopp fordi rutinene avklarer arbeidsoppgaver og ansvarsområder til de involverte i

adressearbeidet. I noen av kommunene hvor det er gode rutiner, er det også slik at det er de samme personene som lenge har jobbet med adressering. Dette kan være en av grunnene til at gode rutiner er kommet på plass. De kan ha tilegnet seg mange gode erfaringer og rutinene er blitt til opp gjennom mange år. Samtidig er kommune 7 en av de kommunene med gode rutinebeskrivelser, og også en av de sammenslåtte kommunene. Denne kommunen har klart å få på plass gode rutiner selv om kommunen er relativt ny. Informanten fra kommune 7 har riktignok også jobbet lenge med adressering, bare i andre kommuner. Adressearbeidet er dermed ikke nytt for informanten, men det viser likevel at det er mulig å få på plass gode rutiner på kort tid i en ny kommune, med ny organisering.

I andre kommuner ble rutinebeskrivelser også nevnt, men da ikke som et element som spesifikt gjør at adresseringsarbeidet fungerer bra. Kommune 6 nevnte at de har få rutiner, og at det er med på å gjøre deler av adressearbeidet uklart. Dette er derfor noe de ønsker seg i kommunen. Hos kommune 1 er det derimot rutiner på plass, men de fokuserer i dag på å oppdatere rutinene. Dette viser at rutiner er noe flere av kommunene er bevisste på, og tar opp enten som noe som fungerer godt, forbedres eller mangler. Kommunene selv tenker på rutiner som viktig, og det kan ut fra dette hevdes at det er noe som kan være avgjørende for en ideell organisering.

Empirien viser at god kommunikasjon med plan og byggesak er viktig for kommunene. Dette er et punkt flere av kommunene tar opp, uavhengig av om kommunen er stor eller liten. Derimot er det varierende hvor god kommunikasjonen er, og det er et par av kommunene som gjerne skulle sett at samarbeidet med plan og byggesak var tettere. Et godt samarbeid med byggesak blir av en kommune tatt opp som viktig i forbindelse med å få en rask avklaring rundt en byggesak. En annen kommune har erfart at å være med i planarbeidet gjør at man er mer i forkant med adresseringsarbeidet, i tillegg til at man får belyst eventuelle utfordringer som kan dukke opp ved adressering. Det er ofte i forbindelse med utbygging, i forskjellige varianter, at behov for nye adresser dukker opp. Et samarbeid mellom de som har oversikt over kommunens planlagte utbygginger og godkjente byggesaker og de som skal adressere det som bygges har derfor flere fordeler. Dette er det flere av kommunene som har erfart og dermed lagt til rette for.

Det er derimot to kommuner, hvor informantene også er klar over fordelene ved god kommunikasjon med plan og byggesak, men hvor organiseringen ikke er lagt opp slik.

Spesielt er det fra informanten i kommune 5 sin side, etterspurt et tettere samarbeid slik at man får et innblikk i det som foregår hos byggesak og planavdelingen. Hvorfor et slikt ønske ikke blir tatt til følge er vanskelig å forklare, spesielt da det er noe som kan gjøre arbeidet enklere for den adresseansvarlige. Det er noe som i tillegg fremstår som hensiktsmessig for byggesak. Ifølge kommunene kan bedre samarbeid bidra til en mer effektiv adressering og at det for eksempel i mindre grad må ventes på adresser i forbindelse med omadressering.

Et annet punkt i forbindelse med kommunens organisering er lokal forskrift. Slik empirien viser er det kommuner som har lokal forskrift og det er kommuner som ikke har det. En lokal forskrift kan inneholde en oversikt over hvor adressemyndigheten i kommunen ligger, og hvilke oppgaver som hører til den. I tillegg kan den si noe om hvilke regler og prinsipper som skal benyttes ved adressetildelingen (Kartverket, 2019, s. 57). Dette er noe som kan være med på å gi klarhet rundt adresseringen i kommunen. Ifølge empirien er det nettopp dette noen av kommunene tar opp i forbindelse med det å ha lokal forskrift.

De som derimot ikke velger å vedta en slik forskrift, begrunner det med at deres adressering ikke er så spesiell at det er et behov. Dette henger sammen med det formål lokale forskrifter har ifølge adresseveilederen. Formålet er *“å regulere forhold i adressetildelingen som ikke er omtalt i lov eller sentrale forskrifter”* (Kartverket, 2019, s. 57). Av de som begrunner hvorfor lokal forskrift ikke er vedtatt i kommunen, er de alle sentrale bykommuner og det er flere i kommunen som jobber med adressering. Det kan tenkes at disse har flere ressurser, mer erfaring med adressering og det er lettere med et samarbeid mellom de som arbeider på samme fagområde. Behovet for klarhet rundt ansvarsområder, arbeidsoppgaver og lignende er da kanskje ikke like stort hos dem, som hos mindre kommuner hvor det er færre involverte i adressearbeidet.

Empirien viser at det i kommune 5 har vært et ønske fra den adresseansvarlige i mange år å få på plass en ny lokal forskrift. Den de har er fra så langt tilbake at den er vedtatt med hjemmel i delingsloven. Denne kommunen er ikke av de minste kommunene i dette studiet, men det er likevel bare en som arbeider med adressering, og gjør dette en dag i uken. Dette er også en av kommunene som tar opp stadnamnlova som noe uklar og vanskelig å tolke. Det kan derfor stilles spørsmål ved at en eventuell lokal forskrift kunne vært med på å tydeliggjøre dette med valg av adressenavn for den adresseansvarlige. Så her er det igjen en antydning til at adressearbeidet i kommunen er noe som ikke prioriteres i den grad det kanskje burde.

Samtidig kan det være at adressearbeidet i kommunen oppleves som en liten del av kommunens ansvarsområder, og av den grunn kan det være vanskelig å gi adressearbeidet nok prioritet. En konsekvens av dette kan være at kommunen da ikke ser behovet for å vedta lokal forskrift for adressering. Men da det ved flere anledninger har vært et ønske fra den som faktisk arbeider med adressering, bør kanskje kommunen følge det opp og vurdere om det er behov likevel.

Som empirien viser er det i flere av kommunene i dette studiet en god organisering, og adressearbeidet fungerer på en bra måte. Samtidig er det kommuner som ikke har samme opplevelse. Det er vanskelig å konkludere med hva som vil være den ideelle organiseringen av adressearbeidet, da kommunene er ulike og har forskjellig behov. En ideell organisering vil dermed variere. Uansett vil det være et behov for klare og tydelige arbeidsoppgaver og gode rutiner. Det vil være viktig uavhengig av hvordan kommunen ser ut. Det er en viktig forbindelse mellom utbygging og adressering, og et samarbeid her fremstår som viktig. Det virker som dette samarbeidet er noe flere kommuner bør fokusere mer på.

4.3 Delproblemstilling 2

Hvilke utfordringer oppstår i kommuner ved tildeling av adresser?

4.3.1 Empiri

Kommunene har et viktig ansvar som adressemyndighet, og det er deres jobb å sørge for at de har et godt adressesystem i sin kommune. Det er ikke sikkert dette er en lett jobb og det kan kanskje oppstå utfordringer underveis i arbeidet. Informanten fra kommune 4 fortalte at utfordringer med adressearbeidet er noe som dukker opp hele tiden. En utfordring informanten husker i forbindelse med oppstart av adressearbeidet i kommunen, var det å få innbyggerne til å forstå viktigheten av adresser, som informanten sa *“de visste jo hvor de bodde og hvor naboen var”*. Det ble bedre etter hvert og informanten konstaterte at innbyggerne har skjønnt viktigheten av adresser, spesielt med tanke på nødetater som skal finne frem.

Videre fortalte informanten at det kan oppstå utfordringer i hele adresseringsprosessen. Er det snakk om et nytt hyttefelt for eksempel, hvor det lages en ny vei og den trenger navn, er det

en utfordring med den tiden det tar å få navnet på plass. Dette fordi navnet skal på høring, sendes til Språkrådet, og kanskje også til Kartverket, for uttalelser. Dette er noe informanten fra kommune 1 også nevnte. Det er utfordrende at det tar lang tid å sette adressenavn fordi det skal gjennom så mange ledd. Informanten fra kommune 4 fortalte at neste steg i adresseringsprosessen vil være å adressere hyttefeltet, og at utgangspunktet tas i reguleringsplanen. Informanten adresserer da slik det ser ut på planen, hvor alt ser *“enkelt og greit ut”* og tomtene ligger på rekke og rad. Det som så kan skje, er en omregulering. Etter omreguleringen kan det for eksempel bli fire hytter på en tomt, og den tomten har fått tildelt bare en adresse. Informanten forklarte at det da må omadresseres, og at det hender det hverken er ledige adressenummer eller bokstaver. Det er utfordrende og tar mye tid.

Kommune 2 og 5 tok opp lignende utfordringer hos dem. Informanten fra kommune 2 fortalte at det kan være utfordringer med at en plan for eksempel sier hvor mange eneboliger det skal bygges i et område, men så skjer det endringer. Ofte er det områder det er enkelt å adressere og tildele adressenummer, men så kommer det dispensasjoner og behovet for adresser blir helt annerledes. Informanten uttalte at selv om det blir laget en plan på hvordan det skal se ut, er det ikke sikkert den stemmer til slutt. I de tilfellene det er vanskelig å adressere fortalte informanten at de da har god kontakt med arkitekt og tiltakshaver, for å høre hva de tenker. Dette er noe de gjør i kommune 11 også. Informanten fra kommune 11 fortalte at de har kontakt med utbygger for å få en antydning om hva de kan forvente av boliger i et planlagt område. De har blant annet opplevd at det var vedtatt en reguleringsplan, hvor området så enkelt og greit ut med tanke på adressering, men så begynte de byggingen og startet midt i planen. Det er utfordrende med tanke på adressering at de *“begynner å bygge i feil ende”*, uttalte informanten. I disse tilfellene snakker de med utbygger og får avklart eventuelle byggetrinn, og hvordan planen for utbygging ser ut.

Informanten fra kommune 5 forklarte at når det kommer til nye boligfelt er det håpløst å prøve å adressere med utgangspunkt i vedtatt reguleringsplan. Å holde av nummer er informanten klar over at er lurt, og forsøker å gjennomføre det, spesielt i nye områder. Det er likevel slik at uansett hvor tidlig informanten ser på reguleringsplan, får på plass adressenavn og tildeler adressenummer, skjer det endringer. Informanten tok opp et eksempel hvor det kort tid etter adressering ble gitt dispensasjon til å bygge tomannsbolig istedenfor enebolig. Det var ikke holdt av nok nummer til det, og informanten *“måtte krype til korset”* og tildele bokstav A og B til tomannsboligen.

Når det kan tildeles bokstaver og ikke fortalte informanten fra kommune 8 at oppleves litt uklart. I matrikkelforskriften § 52 tredje ledd står det at “*Ved behov kan det i tillegg til tallet brukes en etterfølgende bokstav. Bokstav skal bare brukes for å unngå omnummerering i tidligere tildelte adresser*”. Informanten fra kommune 11 fortalte at dette er en regel de ikke følger. De tenker heller på formålet med adresser og matrikkelforskriften § 49, som sier at adresser skal sørge for at alle finner frem på en lett og forståelig måte. Det er i tilfeller hvor det for eksempel bygges en boligblokk med flere innganger, de velger å ikke følge regelen. Informanten forklarte at ut fra det forskriften sier, skulle alle inngangene fått et eget adressenummer. Dersom en blokk hadde fire innganger, kunne disse inngangene fått adressenummer 2, 4, 6 og 8. I kommune 11 velger de å tildele et slikt bygg et adressenummer, og videre får hver av inngangene bokstav A, B, C eller D. De mener dette er en lettere måte å finne frem på. Kommunen har i tillegg erfart at når det er kun ett nummer utbygger skal sette opp, så settes det opp et stort og lett synlig tall på veggen.

Det er flere kommuner som tok opp mangel på ledige adressenummer som en utfordring. Informanten fra kommune 1 fortalte at det skjer mye kvartalsutbygging i kommunen. Det vil si at det rives fem-seks eneboliger, også bygges det store blokker. De har mangler på adressenummer i utgangspunktet uttalte informanten, og det blir derfor utfordrende å adressere godt nok i de nye kvartalene. Informanten tok opp at det var en gang de måtte omadressere en hel gate for å få det til å “*gå opp*” med adresser. Informantene fra kommune 6 fortalte at de flere ganger har opplevd at de ikke har nok ledige nummer, spesielt i industriområder. De fortalte videre at det er tilfeller hvor de egentlig ikke skal bruke bokstaver, men det er måten de må gjøre det på. Mangel på nummer nevnte også informanten fra kommune 11. Det er i den kommunen politisk vedtak om at det skal fortettes i kommunen, og ikke bygges utover. Det gjør at det skjer mye fradeling, og det er ofte ikke nok ledig nummer til de nye tomtene. De må da omadressere. Skal det for eksempel bygges mellom 7A og 7B, må 7B bli 7C.

I forbindelse med fradeling kom informanten fra kommune 11 med en annen utfordring. Det er i utgangspunktet mye støy fra berørte når det må skje omadressering fordi det mangler adressenummer. Det som kan gjøre det verre, er at det klages på en byggesak (for eksempel bygging mellom 7A og 7B). Informanten forklarte da at det er kjedelig om de presser gjennom en omadressering, og risikerer at saken ender med at byggetillatelsen trekkes, noe som medfører at det ikke kommer et nytt bygg likevel. Behandling av klage kan ta lang tid,

og enda lenger tid hvis det ender hos statsforvalteren. Derfor har de i kommune 11 valgt å sitte med slike saker lenge, før de adresserer. Ofte adresserer de lenge etter at igangsettingstillatelse er gitt, da de sitter avveiende og vurderer når det *må* gis adresse.

En annen utfordring informanten fra kommune 1 tok opp var at det er utfordrende å se behovet for adresser før bygninger er satt opp. Informanten forklarte at det bygges relativt fort og så skal en adresse være på plass ved igangsettingstillatelse. Noe lignende nevnte informanten fra kommune 3. Informanten tok opp at det er utfordrende å tenke frem i tid og se for seg behovet for adresser. De prøver å sette av nok ledig nummer, men samtidig *“skal det ikke se rart ut og være for store hopp heller”* konstaterte informanten.

I kommune 9 startet de for noen år siden å tildele vegadresser i hele kommunen. De hadde på det tidspunktet i underkant av 17 % vegadresser i kommunen. Det dukket opp flere utfordringer i forbindelse med overgangen fra matrikkeladresser til vegadresser. Informanten fra kommune 9 fortalte om at mange personer ikke hadde meldt flytting ved flytting innad i kommunen. Når disse da fikk tildelt vegadresse ble de koblet til gammel adresse og det var tilfeller hvor posten havnet helt feil. Dette har medført mange henvendelser til kommunen, og de har brukt mye tid på å rette på det og koble riktige personer til riktige adresser. Videre fortalte informanten at det har vært en del utfordringer med feilplasserte adressepunkt i matrikkelen. En utfordring har vært at personer ikke har søkt om hjemmelsoverføring etter å ha arvet en bolig. Informanten fortalte at det var flere steder hvor den døde fortsatt stod som hjemmelshaver. Det gikk mye tid til å finne riktige eiere, og finne ut hvem vegadressene skulle kobles til.

I kommune 9 er det fortsatt en del matrikkeladresser igjen, og informanten konstaterte at matrikkeladresser ikke er et godt eller logisk system. Det at adressen bare er tall, gjør at man ikke kan knytte det til et sted, eller huske hvor det er. Informanten påpekte at dette er utfordrende. Videre fortalte informanten at det ved fradeling av tomter i noen tilfeller er beholdt det gamle matrikkelnummeret. Når det skal lages vegadresse til den nye tomten får kommunen opp feilmelding i matrikkelen. Dette fordi det ikke er samsvar med den nye matrikkelenheten og matrikkeladressen, da matrikkeladressen er knyttet til det gamle matrikkelnummeret. Det er noe de ikke får gjort noe med, før de omadresserer matrikkeladressen så den samsvarer med enheten. Det er veldig tidkrevende fortalte informanten.

I kommune 10 sa informanten at en stor utfordring er organiseringen i kommunen og at politikerne “*blander seg litt for mye inn*”. Informanten uttalte at det ikke er alt politikerne har kunnskap om, og det gjør det utfordrende “*å få ting til lande*”. Ifølge informanten har det og vært tilfeller hvor politikerne endrer på allerede vedtatte adresser fordi det er personer de kjenner som tar kontakt og ønsker noe annet. Informanten forklarte at politikerne har en holdning om at det ikke er en stor sak og det er noe de kan få til, og tilbyr seg å klage eller endre. De ser ikke for seg hva som kan bli utfordrende ved å trå inn i det sa informanten, og fortalte videre at de da ender opp med dårlige løsninger og forskjellsbehandling. De legger på en måte opp til at hvem som helst kan komme med innspill når som helst. Informanten tok opp et tilfelle hvor politikerne gikk inn for å opprette en egen adresseparsell hvor det kun var to adresseverdige bygg. Det utfordrende er at folk får komme på banen igjen når ting egentlig er avgjort, oppsummerte informanten.

En annen ting informanten fra kommune 10 nevnte som litt utfordrende er at utbygger oppretter egne nummer på leiligheter. Det blir slik at leiligheten får et nummer av utbygger, men etter på kommer kommunen og tildeler et annet nummer, bruksenhetsnummeret. Informanten skjønner ikke hvorfor ikke utbyggerne kan bruke samme system, men fortalte at eierne er flinke til å bruke bruksenhetsnummeret når de oppgir adressen sin. En slik utfordring tok også informanten fra kommune 1 opp, og informanten fra kommune 5 fortalte at det er et stort problem hos dem. Informanten fra kommune 5 nevnte spesielt en utbygger som tildeler nummer til leilighetene med sitt eget system. En leilighet som skal ha bruksenhetsnummer H0101, blir av utbyggeren merket med leilighet nr. 1 når den er ferdig bygd. Informanten fortalte da at det har vært flere tilfeller hvor eier flytter og registrer seg i Folkeregisteret med det nummeret. Denne utfordringen har informanten tatt opp med utbyggeren, men det har ikke vært noen reaksjon på det. Informanten fortalte at de får telefoner fra eiere som klager og forteller at de ikke finner leiligheten sin eller får beskjed om at det allerede er noen som bor der de melder flytting til.

Informanten fra kommune 5 tok også opp at det er en utfordring at de ansatte har kontorer så spredt i kommunen. De som arbeider med plan, har kontor i ett bygg i sentrum av kommunen. Oppmålingsavdelingen, hvor informanten jobber, har kontor i et annet bygg utenfor kommunens sentrum, samt de som jobber på teknisk har kontor i et tredje bygg. Det gjør at man ikke kjenner hverandre så godt lenger. Før hadde oppmålingsavdelingen og teknisk kontor sammen, fortalte informanten, og det gjorde det lettere å samarbeide.

Informanten kommenterte at det kan være fornuftig å ha tverrfaglige møter, og det er noe som informanten opplever at mangler nå.

Når det kommer til utfordringer fortalte informanten fra kommune 7 at de ikke opplever så mange av dem. Informanten kommenterte likevel at en av de tre kommunene som ble sammenslått i 2020, praktiserte oddetall på venstreside og partall på høyreside (motsatt av hovedregelen). Når disse nå ble sammenslått ble ikke dette endret på, og det betyr at det er et område i den nye kommunen hvor det er motsatt nummerering. Informanten tok opp at det egentlig er litt dumt, men samtidig ville det ha vært en omfattende jobb å omadressere en hel kommune.

Det var flere av kommunene som uttalte at det er flere utfordringer som har dukket opp de siste åra. Disse utfordringene er knyttet til at det skjer mer fortetting og at det bygges flere og mer komplekse bygg. Informanten fra kommune 1 tok opp dette med kvartalsutbygging, og at det er blitt mer og mer av det. I kommune 3 har det vært en økning i bygging av fritidsleilighetsbygg. Informanten uttale at dette er noe helt annet å adressere enn enkle hytter. Informanten beskrev et eksempel som har oppstått i forbindelse med et slikt bygg og registrering i matrikkelen. I kommunen er det et hotell, hvor en del av hotellet er leiligheter. Dette bygget har et eget matrikkelnummer, som blant annet består av et gårds- og bruksnummer. Når det er ulik bruk i bygget blir det slik at hotellet har et eget bruksnummer og leilighetene har et annet bruksnummer. I dette tilfellet har leilighetene adkomst på samme sted som hotellet, via hotellets bruksnummer. Det forklarer informanten at er vanskelig i matrikkelen, og at det dukker opp som feil fordi adressen ikke ligger på samme bruksnummer.

Informanten fra kommune 4 har merket at det blir mer vanlig at det bygges flere hytter enn først planlagt og at områder fortettes. Fortetting og fradeling av tomter øker også hos kommune 5 ifølge informanten. Videre har det de siste årene dukket opp flere flerbruksbygg, men informanten fra kommune 5 fortalte at det gikk greit å adressere disse ved å følge veilederen. Med flerbruksbygg blir det flere bruksenhetsnummer. Ifølge informanten kan det være utfordrende å få folk til å skjønne at bruksenhetsnummeret er en del av adressen deres. Informantene fra kommune 6 sa de har opplevd at det etableres bygg som er helt nye i kommunen, og tror det bare blir flere tilfeller av kombinerte bygg. I kommune 11 fortalte informanten at bare de årene informanten har jobbet med adressering, så har det blitt flere

utfordringer. Det er spesielt utfordringer knyttet til utbygging av større komplekse bygg hvor adkomsten kan være vanskelig å forstå og det er flere innganger. Informanten kommenterte at det har blitt flere og flere tilfeller hvor de tar kontakt med utbygger, for en samtale rundt hva som kan være fornuftig adressering.

Som nevnt ovenfor opplever informantene at det blir flere og flere tilfeller av flerbruksbygg og andre kompliserte bygg. Informanten fra kommune 4 tok opp at det oppstår en del spørsmål når store kompliserte bygg skal adresseres. Informanten hadde nylig adressert et nytt sykehjem hvor det var en utfordring med svært forskjellig bruk rundt omkring i bygget. Det var for eksempel leiligheter som skulle ha egne adresser, og rom som ikke skulle ha det. Bygget hadde også flere innganger, og informanten valgte å adressere fire av disse og gi de adressenummer. Med dette dukket det opp spørsmål om hvilken inngang vareleveransen skulle kobles til. Det var også slik at poststativet ikke var knyttet til de fire adresserte inngangene, dermed kjører Posten inn et helt annet sted. Informanten stilte spørsmålet: *“Burde det fått et eget adressenummer da?”*.

Informanten fra kommune 9 forklarte at det er en utfordring å finne riktig antall bruksenheter i flerbruksbygg. Selv om det ikke er mange ytterdører som skal tildeles adressenummer, kan det innenfor døra være flere bruksenheter. Det er også slik at ikke alle innganger blir brukt, derfor må det jobbes med å finne ut hvilke innganger som faktisk brukes. Informanten nevnte at det er viktig med skilting av slike bygg, i og med at de kan fremstå som uoversiktlige. Informantene fra kommune 10 og 11 tok opp at det som kan være utfordrende med flerbruksbygg er at bruken endrer seg. Dersom det for eksempel er næringsdrift i første etasje, er dette noe som kan endre seg. Et næringslokale kan for eksempel bli delt inn i flere forskjellige næringer med hver sine lokaler. Informanten fra kommune 10 og informanten fra kommune 9, kommenterte begge at det er utfordrende å finne ut hvor mange av ytterdørene som er adresseverdige.

4.3.2 Drøftelse

Det er til en viss grad sammenheng mellom delproblemstilling 2 og delproblemstilling 3. Utfordringene som presenteres i forbindelse med delproblemstilling 2 vil kanskje også være områder hvor det er behov for endringer. Et behov for endringer kan også komme av at noe er

utfordrende. Det er dermed ikke et tydelig skille mellom drøftelsen av disse to delproblemstillingene.

Hovedhensikten med denne delproblemstillingen var å finne ut om det oppstår utfordringer for kommunene når det skal tildeles adresser, og hva slags utfordringer det eventuelt er. Empirien viser at utfordringer i forbindelse med adressetildelingen er noe som stadig oppstår. Det var en del sammenfallende utfordringer hos kommunene. I tillegg er det enkelte utfordringer bare noen kommuner opplever.

Et punkt empirien viser er utfordrende, er tiden det tar å få på plass adressenavn. Flere kommuner nevner dette som en vanskelig del av adresseringsprosessen. Valg av adressenavn reguleres av lovverk, og saksgangen i en navnesak består av mange ledd. Kartverket (2019, s. 18) forklarer at adressenavn er viktig og at det derfor må legges vekt på å få til gode og varige navn. Utfordringen ved at det tar lang tid å få på plass adressenavn, er at resten av adresseringsarbeidet settes på vent. Det kan ikke tildeles offisielle adresser før det er blitt vedtatt et navn på adresseparsellen. Det kan virke som det for noen kommuner hadde vært fint om det var mulig å effektivisere denne prosessen.

I en lang prosess med mange ledd, vil det kanskje være deler av prosessen det er mulig å effektivisere noe. Et spørsmål er om det er nødvendig at vedtak på et adressenavn har så lang saksgang og at navneforslaget må innom så mange ledd. Adressenavn er ofte noe som skaper engasjement og følelser. Noen har sterke meninger om adressen sin og vil føle tilhørighet til adressenavnet. I tillegg er Norge et land med store forskjeller når det kommer til stedsnavn, skrivemåter og dialekter. Det kan derfor være viktig at dette med nye adressenavn gjøres grundig, og at det er en prosess med stort fokus. Det er viktig at navnene blir riktig i forhold til stadnamnlova, men like viktig kan det være at prosessen i kommunen blir god. En god prosess som inkluderer innbyggerne, hvor innspill vurderes, kan det tenkes er svært verdifullt for de berørte. Det kan også være med på å hindre at det i ettertid blir misnøye og uenigheter. Dette i og med at når et adressenavn først er vedtatt, er det ikke mulig å klage på selve navnet.

I forbindelse med dispensasjoner og omregulering dukker det også opp mange ulike utfordringer for kommunene. Dispensasjoner og omregulering vil si at det skjer endringer i en plan som er vedtatt for et område. Det er nettopp den vedtatte planen kommunen adresserer ut

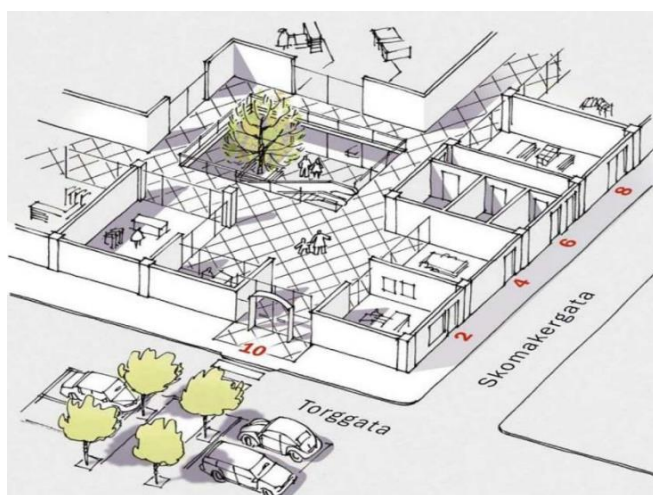
fra. Når det skjer endringer i den, kan det føre til at det ikke er ledige tall, noe som er utfordrende for kommunen. Det kan imidlertid være vanskelig å forutse om dispensasjoner og omreguleringer er noe som kommer til å skje. En dispensasjon kan for eksempel gis på en tomt i et nytt boligområde umiddelbart etter at reguleringsplanen er vedtatt, men det kan også gis dispensasjon fem år etter at planen ble vedtatt. Dette avhenger av kommunen og om vilkårene for å gi dispensasjon er til stede. Det kan derfor dukke opp utfordringer i forbindelse med endringer i planen, uansett hvor tidlig adressemyndigheten kommer på banen i forbindelse med planarbeidet. Det er klart det er utfordrende med noe som kan være så uforutsigbart. Uansett vil det være en fordel at den, eller de, adresseansvarlige har oversikt over nye planer og prosjekter i god tid. Dette gir de muligheten til å kunne sette seg inn i planene, bruke tid på å finne de beste løsningene og vurdere om det skal holdes av nummer.

Noe som også kommer frem som utfordrende for kommunene er flerbruksbygg. Med tiden har det, som empirien viser, dukket opp flere og mer komplekse bygg. Som den ene informanten poengterte er det noe helt annet å adressere et fritidsleilighetsbygg sammenlignet med en enkel hytte. Det samme kan sies om et flerbruksbygg med både butikker, kontorer og leiligheter, sammenlignet med et enkelt bolighus. Med mer komplekse bygg dukker det opp situasjoner i forbindelse med adressering som kommunene kanskje ikke har opplevd før, og utfordringen ligger i det å finne ut hvordan det skal løses på best mulig måte. I tillegg vil slike bygg sjeldent være helt like, noe som gjør at adresseringen ikke alltid blir lik og må tilpasses hvert bygg. Dette er ikke med på å gjøre adressering av flerbruksbygg enklere.

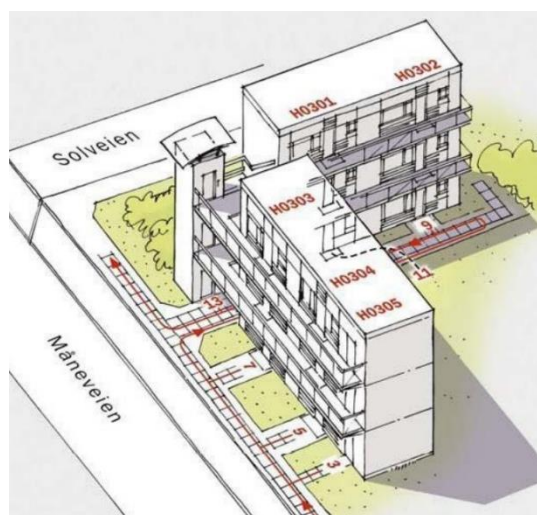
Det er noen av kommunene som har tatt stilling til adressering av flerbruksbygg en god stund, og det er kommuner som nå begynner å se at det bygges større og mer komplisert i deres kommune også. Selv om noen kommuner har erfaring med adressering av slike bygg, skjer det stadig utvikling og nye varianter oppstår. Områdene rundt de komplekse byggene spiller også en rolle i henhold til hvor utfordrende adresseringen blir. Bilfrie områder er for eksempel noe man ser flere steder i samfunnet i dag. Med de forskjellige utformingene flerbruksbygg kan ha i dag, er det forståelig at det blir utfordrende å adressere. For å løse utfordringene knyttet til kompliserte bygg, er det igjen tydelig at god kommunikasjon med utbyggere og arkitekter er viktig. Dette er noe som også blir poengtert i den reviderte adresseveilederen som ble sendt på høring mai 2021 (Kartverket, 2021f, s. 32). Dialog med utbygger og arkitekt er ikke nevnt som viktig i den tidligere veilederen. Det å tidlig få innblikk i planer og det som skal bygges, vil gjøre kommunene mer forberedt på

adresseringen som skal gjøres. I tillegg kan adresseringen diskuteres med utbygger, for å diskutere hva som kan bli beste løsning.

Noe som kan hjelpe kommunene, og som empirien viser det er behov for, er flere illustrasjoner i forbindelse med flerbruksbygg. Figur 11 og 12 nedenfor er illustrasjoner fra den gamle adresseveilederen. Det er relativt enkle illustrasjoner av et kjøpesenter og en boligblokk, sammenlignet med noen av de byggene som etableres i dag. Det finnes for eksempel i dag kjøpesentre over flere etasjer, med inngang både fra parkeringskjeller og inngangsdører. Så kan det i tillegg være kontorer og leiligheter lenger opp i bygget, som har egne innganger. Slike bygg kan også gå over store arealer, være sammensatte av bygg i ulike høyder og ha grøntarealer og gangveier innimellom. Kombinasjonen av flerbruksbygg som etableres i dag kan være mange. Når slike kompliserte bygg skal adresseres, og de illustrasjonene som skal veilede deg er litt for enkle, er det forståelig at adresseringen blir utfordrende. Det er dette kommunene også tar opp. Eksemplene som adresseveilederen viser, er for enkle sammenlignet med dagens utbygging. En konsekvens av at det er mer utfordrende å adressere flerbruksbygg, kan være at det i større grad vil bli ulik praksis mellom kommuner. Dette kan være med på å gjøre det vanskeligere for de som skal finne frem til riktig adresse.

Figur 11: Illustrasjon av kjøpesenter (Kilde: Kartverket, 2019, s. 30)

Figur 12: Illustrasjon av boligblokk (Kilde: Kartverket, 2019, s. 32)

Samtidig vil ikke en illustrasjon klare å ta for seg alle mulige problemstillinger, i og med at det som nevnt ovenfor, er stor variasjon på flerbruksbyggene som etableres i dag. Likevel, når man ser på illustrasjonene ovenfor, kan det forklare hvorfor noen av kommunene har

ønsket seg flere eksempler. Illustrasjonene gir heller ikke anvisninger på hvordan man skal løse den variasjonen av større og mer kompliserte bygg som har utviklet seg. Den nye veilederen vil få flere illustrasjoner og forklare mer rundt komplekse bygg og områder. I den reviderte veilederen som er på høring er det ikke laget nye illustrasjoner enda, men det er kommentert i dokumentet hvilke illustrasjoner som kommer. Det vil for eksempel komme en ny figur av et kjøpesenter, som viser et mer komplisert tilfelle, og to illustrasjoner som tar for seg områder med bolig og næring og gang- og sykkelvei inne på området (Kartverket, 2021f, s. 33). Kanskje bare det at veiledningsmateriellet tar for seg flerbruksbygg i større grad, kan bidra til at utfordringene i den forbindelse blir mindre for kommunene.

Som følge av etablering av bygg med flere enheter, tok noen kommuner opp utfordringer med at utbyggere selv nummererer bruksenhetene. Utbyggere gir for eksempel en leilighet et nummer ut fra et system de har, i tillegg skal kommunen tildele bruksenhetsnummer ut fra det lovverket sier. En slik situasjon kan føre til forvirring, spesielt for den som skal flytte inn, og de kan lure på hvilket nummer som er riktig. Det er også en situasjon som fremstår som frustrerende for kommunene, i og med at det er de som må rette opp i eventuelle feil som oppstår etter at utbygger har nummerert med sitt system. Det kan derfor stilles spørsmål ved om det ikke er mulig å gjøre noen enkle tiltak for å gjøre denne utfordringen mindre.

Informanten fra kommune 5 nevnte at det er forsøkt å ta det opp med utbygger, men at det ikke har vært noen reaksjon på det. Det er forståelig at utbyggere og entreprenører har egne løsninger de benytter seg av. Det kan tenkes at de må ha interne nummer i forbindelse med tegninger og annen dokumentasjon for prosjektet og bygget. Det er kanskje noe det ikke er så enkelt å endre, da det er en del av deres interne systemer og organisering. Uansett er det kommunen som skal tildele bruksenhetsnummer, jf. matrikkelloven § 21 og matrikkelforskriften § 53. En utbygger skal ikke blande seg i nummertildelingen, selv om det kanskje for kommunen kan oppleves at det er nettopp det de gjør. Dette fordi kommunen må rette opp i etterkant. At utbygger også faktisk setter nummer på leilighetene, kompliserer det mer og er unødvendig. Det er bruksenhetsnummeret som, etter matrikkelforskriften § 57 tredje ledd, skal stå der. Samarbeid og kommunikasjon er kanskje noe som bør få mer fokus. Det vil kanskje medføre mer forståelse for hverandres utfordringer. Det er også en tanke å fokusere mer på bruken av bruksenhetsnummer, spesielt i forbindelse med at det er viktig at det er det nummeret bruksenheten skal merkes med.

Empirien viser at det er en av kommunene som i noen tilfeller, ser bort fra matrikkelforskriften § 52 tredje ledd. Den bestemmelsen sier at bokstaver kun skal tildeles for å unngå omadressering. Kommunen har valgt å bruke en løsning de synes er best når det gjelder adressering av bygg med flere innganger. Det ble ikke tatt opp som en utfordring for kommunen, men det kan være at det følger utfordringer for andre da kommunen ikke velger å følge standarden. Det at det blir valgt andre løsninger enn det som anbefales, er med på å gjøre at adressesystemet ikke blir likt over hele landet.

Det er ikke ukjent at en blokk med flere innganger eller et rekkehus får tildelt et adressenummer, og hver inngang en bokstav. Adressering på denne måten har blitt gjort flere steder over hele landet og det er dermed blitt en løsning man er kjent med og raskt skjønner. Derimot er det slik at lovteksten egentlig er ganske klar på når bokstaver skal benyttes, og denne løsningen er dermed ikke i tråd med lovgivningen. I adresseveilederen står det også klart hvordan bruken av bokstav skal være: *“Bokstav skal således ikke benyttes når nye områder adresseres”* (Kartverket, 2019, s. 30). Samtidig er det også et formål med adressering; adresser og skilt skal sørge for at vi på en lett og forståelig måte finner frem. Når kommunen har erfart at det er en bedre løsning med tildeling av bokstaver til hver inngang, og mener det gjør det enklere å finne frem, kan man ikke si at det ikke er i tråd med formålet med adresser.

Å adressere inngangene med bokstaver er en variant som av erfaring benyttes flere steder, ikke bare hos kommune 11. Det kan være uheldig at en slik praksis har vedvart, i og med at det vil medføre mye omadressering, dersom dette en gang i fremtiden skal rettes opp. Uansett er det å forholde seg til et tall, for så å orientere seg frem til bokstaver i alfabetisk rekkefølge, ikke noe annet enn å orientere seg etter bare tall, som også kommer i rekkefølge. Det er derfor ikke sikkert at adressering, slik matrikkelforskriften sier at det skal gjøres med tanke på bokstaver, er noe brukerne opplever som mindre forståelig. Selv om lovteksten er klar på hva som egentlig gjelder, er det kanskje behov for å opplyse kommunene om at dette ikke er ønsket praksis. I tillegg vil det å alltid adressere med nummer, gjøre at man har bokstaver tilgjengelig ved eventuelle mangler på tall. Dette tar kommunene også opp som en utfordring.

Det er, som det fremgår av empirien, tydelig at det oppstår ulike utfordringer for kommunene når adresser skal tildeles. Utfordringene som oppstår, kan dukke opp i løpet av hele adresseringsprosessen. Det som i størst grad blir tatt opp som utfordrende er knyttet til

endringer i reguleringsplan, fortettinger og flerbruksbygg. Kommunene finner etter hvert løsninger på utfordringene sine, og tilegner seg nye erfaringer gjennom dette. Det tar likevel mye tid å løse utfordringene som oppstår.

4.4 Delproblemstilling 3

Opplever kommuner behov for endringer i systemet for tildeling av adresser slik det er i dag?

4.4.1 Empiri

Når det kommer til behov for endringer knyttet til slik adressetildeling skjer i dag, fremkommer det en del forskjellige svar fra kommunene. Noen kommuner har klare oppfatninger om hva som kan gjøre adressering enklere for dem, mens andre kommuner opplever at ting fungerer bra i dag og at de ikke har tenkt på om de har behov for at noe endres. Kommune 2, 3, 7 og 8 er noen av kommunene som fortalte at de ikke har behov for endringer. Informanten fra kommune 2 fortalte at adressering i kommunen gjennomføres på en god måte i dag, noe informanten opplever at publikum og andre avdelinger i kommunen også synes. De har gjort det på samme måte i mange år, og ser ikke et behov for noen endringer konstaterte informanten.

En slik oppfatning har også informanten fra kommune 3, men tok opp at de har hatt en del tilfeller hvor folk ikke melder flytting når de flytter innad i kommunen og at de adressene som er registrert da, ikke er riktig. Det har skapt noen uheldige situasjoner, men informanten konstaterte at dette ikke er noe de som arbeider med adresser kan gjøre noe med. Informanten fra kommune 7 forklarte at det fungerer greit nå, og om det skulle være noe som kunne gjort adressering enklere, så var det tiden det tar å få nye adressenavn. *“Det tar lang tid å få navnet på plass hvis vi ikke er våkne i prosessen, og bestilling av navn til kulturetaten kommer for sent”*, uttalte informanten.

Informanten fra kommune 8 sa at det også i den kommunen fungerer greit, men uttalte likevel at det alltid er noe som kan gjøres bedre. Informanten tok opp at de gjerne skulle sett at det var enklere å legge inn adressetilleggsnavn i matrikkelen og at det blir med videre til andre registre. Informanten forklarte at kommunen legger adressetilleggsnavnet inn i matrikkelen og ser at det blir en del av adressen, men at de ikke får registrert det som offisiell adresse.

Dette har gjort at for eksempel Posten ikke klarer å ta det i bruk, noe informanten fortalte at de får klager på fra de som ønsker å ha adressetilleggsnavnet som en del av adressen din. Det er ifølge informanten også slik at når adressen omregistreres i Folkeregisteret, kommer ikke adressetilleggsnavnet opp. Informanten har ved flere anledninger sjekket opp dette og forsøkt å finne ut av det, men har konkludert med at det ikke fungerer. *“Folk tenker at vi skal fikse det, men det går jo ikke og alt fra vår side er på en måte greit”*, forklarte informanten. Videre fortalte informanten at noe som oppleves som *“knotete”* er omadressering, og hvordan det gjøres i matrikkelen. Det fremstår for informanten litt uklart hvordan det skal gjennomføres noen ganger.

Et punkt informanten fra kommune 9 tok opp i forbindelse med behov for endringer er opplæringen man får av Kartverket. Kartverkets matrikkelførerkurs ble opplevd som grunnleggende. Informanten opplevde at kurset bare tok for seg helt enkel adressering, og forklarte at etter kurset hadde informanten vært borti mange andre tilfeller som ikke var et tema under opplæringen. Det hadde ifølge informanten vært nyttig med case-oppgaver som tar for seg mer spesielle tilfeller. Informanten tok opp at de for eksempel kunne fått øvingsoppgaver knyttet til retting av feil, flerbruksbygg eller kobling av adresse til bygning og ikke matrikkelenhet. Med øvingsoppgaver og opplæring rundt mer spesielle tilfeller, ser informanten for seg at behovet for å kontakte matrikkelhjelp blir mindre. Det blir av informanten også nevnt at det har vært en del utfordringer med bygg som har flere leiligheter. Noen ganger når de legger inn adressen blir den knyttet til feil leilighet. Informanten er usikker på hvordan det blir feil, men ser et behov for at himmelretninger bør inngå i tegningene fra byggherre, og tok opp at det kanskje bør bli et krav. Det er tungvint når adressen blir knyttet til feil leilighet, fordi det er ikke noe de kan reversere. De som kan rette på dette er Folkeregisteret, som enten kan melde flytting til riktig leilighet eller feilregistrere adressen.

Dersom det hadde vært mulig å legge inn en oversikt over bruksenhetsnummer i matrikkelen, kunne dette gjort adressering enklere for kommunen, ifølge informanten fra kommune 1. Informanten forklarte at det kunne vært nyttig om det for eksempel var mulig å legge inn tegninger over etasjer, slik at når det gjøres oppslag i matrikkelen, vises både en oversikt alle bruksenhetsnummer og en tegning. At tegninger på en eller annen måte kunne blitt tilgjengelig i matrikkelen mente informanten ville hjelpe mye. Informanten tok også opp at det ofte i næringsbygg er mesaninetasjer, men det er ikke noe det går an å legge inn i

matrikkelen. Det blir derfor ofte surr med etasjer, og man kan for eksempel tro man begynner på andre etasje, men den etasjen er registrert som tredje. Noe som kan gjøres for å forebygge dette er at utbyggere og arkitekter slutter å kalle det “*mesaninetasje*”, og heller kaller det “*etasje*”, uttalte informanten.

Videre fortalte informanten fra kommune 1 at noe som bør bli bedre er forståelsen av bruksenhetsnummer og hvor viktig det er, både hos utbyggere og eiere. Informanten tok opp at de har opplevd at utbygger nummerer leiligheter selv ut fra hva de synes er riktig, og ikke benytter seg av standarden fra Kartverket. Dette er noe kommunen nesten alltid må rette på. Det som kan forbedres ifølge informanten, er samarbeid med utbygger og komme tidligere inn i byggeprosessen og byggesaken slik at de sammen med utbygger kan nummerere bygget tidligere. Ifølge informanten hadde dette vært tidsbesparende.

På spørsmålet om noe kunne gjort adressering enklere, fortalte informanten i kommune 4 at det finnes et kartprogram der det er mulig å planlegge adresser. Dette er noe informanten gjerne skulle hatt. Når det kommer nye bolig- og hyttefelt kan adresseringen planlegges, og dermed får en oversikt over navn og nummer på planlagte adresser. Informanten forklarte at det ikke er noe de har tilgang til i kommunen og at det nok er et kostnadsspørsmål. Tilgang på ressurser er også noe informantene fra kommune 6 tok opp. De forklarte at de har mangel på personell, og dermed ikke klarer å bli ferdig med tildelingen av vegadresser i hele kommunen. Det som trengs er nok tid til å sette seg ned med det, i og med at det arbeidet som gjenstår ikke er noe som kan gjøres innimellom annet arbeid. De som er ansvarlig for adressering i kommunen, har andre ansvarsoppgaver i tillegg, som ofte har tidsfrister. Adressearbeidet, spesielt knyttet til arbeidet rundt matrikkeladresser, blir derfor nedprioritert. Det er planer i kommunen om å sette bort oppgaven til et landmålingsfirma, slik at adresseringen i de områdene det mangler vegadresser blir gjennomført. Informantene trodde kostnaden landmålingsfirmaet vil ha for jobben blir avgjørende for om det blir noe av, og at de bare måtte vente å se hva politikerne vedtar. Informantene opplever at politikerne ikke ser nytteverdien av å adressere de siste områdene, derfor har den jobben bare blitt stående.

Når det gjelder det å tenke fremover og på behov ved fremtidig adressering uttalte informanten fra kommune 10 at det ikke er sikkert man trenger å være så opphengt i adresseparseller og logisk oppbygning i fremtiden. Informanten mente det kan bli slik at de fleste finner frem via GPS og at GPS vil styre oss i større grad enn nå. Det er derfor mulig at

vi bør endre tankesettet litt, uttalte informanten. GPS er noe informanten fra kommune 1 også nevner som en utfordring som kan oppstå i fremtiden. Informanten ser for seg at det kan bli mer bruk av mobile enheter, kart og GPS systemer fremover. En utfordring de allerede merker er at ikke alle bruker samme datagrunnlag, noe som kan bli mer utfordrende fremover. Informanten konstaterte at *“du kan adressere så godt du bare vil, men når du ikke har en GPS som er oppdatert, kommer du ikke frem uansett”*.

Når det gjelder dette med GPS og ulikt datagrunnlag, kom det frem at det er flere kommuner som har fått tilbakemeldinger om dette og anser det som et problem. Informanten fra kommune 3 fortalte at de har fått flere tilbakemeldinger på at folk får uønsket trafikk forbi husene sine og at folk ikke finner riktig adresse. Det har også vært situasjoner i kommunen hvor utenlandske turistbusser ikke finner frem og *“roter seg bort på veier de absolutt ikke burde kjøre”*, fordi det ligger feil i for eksempel “Google Maps”. Feil i “Google Maps” nevnte også kommune 5 og 6, og begge kommunene hadde erfart at det kunne ta flere år før riktig adresse ble oppdatert. Informanten fra kommune 4 hadde også fått høre at det er mye feil adresser i kart. Ifølge informanten bør slikt være noe som oppdateres daglig. Samtidig kommenterte informanten at det måtte skrytes av karttjenesten “Norgeskart”. Der har informanten sett at eiendom har riktige opplysninger bare minutter etter at de er oppdatert, og mener det er slik det bør være hos alle karttjenester. Det samme nevnte informanten fra kommune 8 og fortalte at karttjenester som “Se eiendom” og “kommunekart” også oppdateres fort, men det er fordi de *“jo er direkte synkronisert med matrikkelen”*. Videre uttalte informanten at det er litt dumt at det da er “Google Maps” og “Gule sider” som blir brukt mest til å finne frem.

Noe som ble tatt opp av tre kommuner var et ønske om flere illustrasjoner og eksempler i adresseveilederen. Informantene fra kommune 6 var begge enig i at det er lette problemstillinger som er eksempler i veilederen og at de må tenke mye selv rundt andre problemstillinger som dukker opp. Det samme kommenterte informanten fra kommune 1. Informanten forklarte at de i kommune 1 har mange ulike bygningstyper, og at de trenger hjelp ved adressering av avanserte bygningstyper. Det hadde derfor vært fint med flere illustrasjoner. Informanten fra kommune 9 kommenterte at adresseveilederen ikke er helt oppdatert, og at det er flere tema som kan presiseres litt. Det er for eksempel ikke forklart nok rundt områdeadressering. Når en aldri har adressert på denne måten før er det ikke nok informasjon i adresseveilederen, uttalte informanten. Det er imidlertid nok materiale rundt

adressering forklarte informanten fra kommune 9, og la vekt på at det dermed ikke er behov for mer veiledningsmateriell, men heller en kvalitetsheving av det som er.

Når det gjelder behov for endringer fortalte informanten fra kommune 11 at matrikkelforskriften gjerne skulle blitt oppdatert. Ifølge informanten er ikke teksten i forskriften helt tilpasset dagens måte å bygge på. Informanten tok opp at det i dag bygges større utbyggingsområder som er bilfrie og har mange komplekse bygg. I forbindelse med bilfrie områder nevnte informanten at det for eksempel står i lovverket at det skal adresseres til *“kjørbar gate, vei eller plass”*. Informanten forklarte at *“kjørbar vei”* i dag kan ligge flere kilometer unna, og spør *“Hva ligger egentlig i “kjørbar vei”?”*. Videre spurte informanten om det for eksempel er der det er mulig å kjøre med bil, der alle har lov til å kjøre med bil eller der nødetater kan kjøre, men ingen andre? Informanten sa da at noe så enkelt som *“kjørbar vei”*, høres klokkeklart ut, men det er det egentlig ikke.

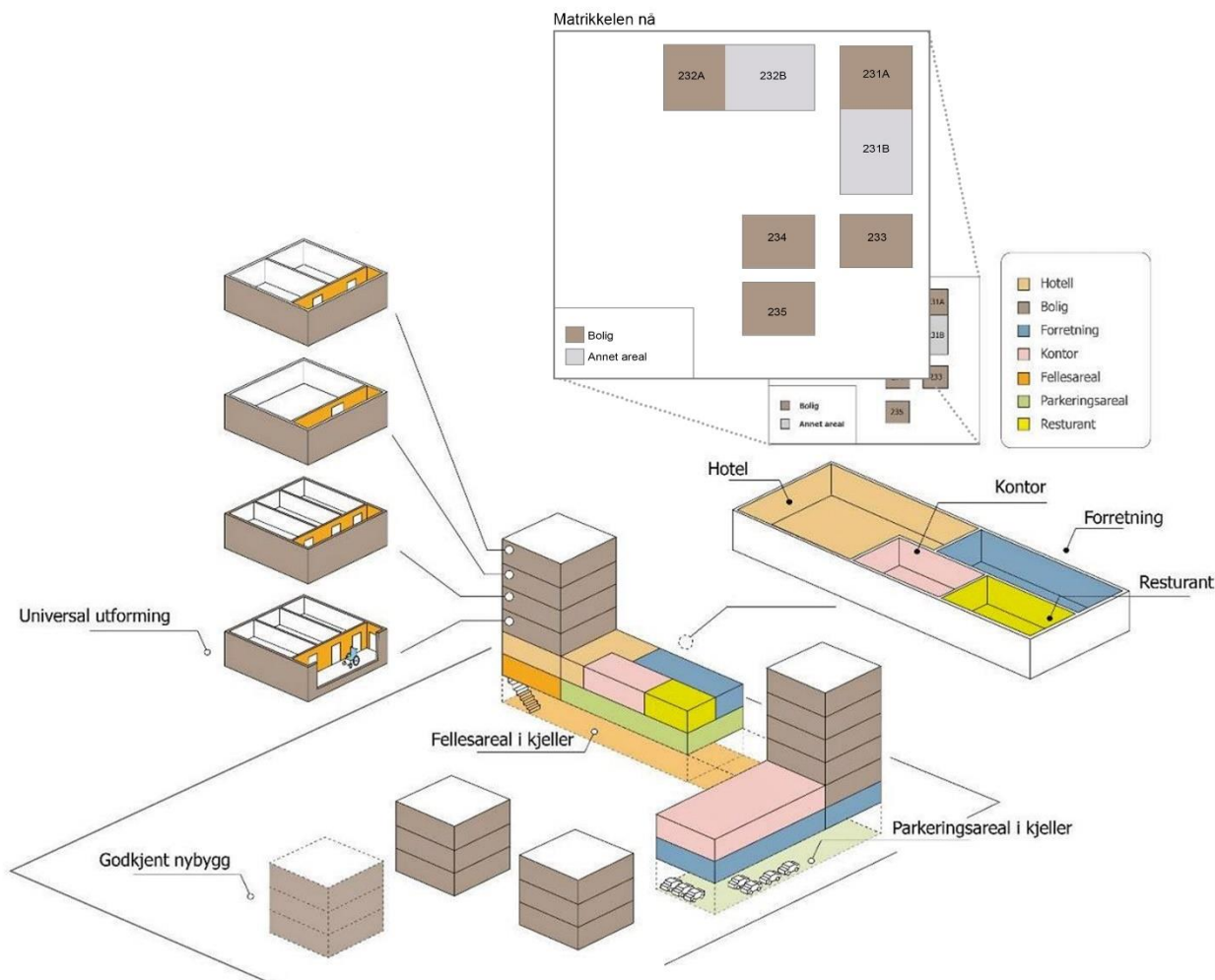
4.4.2 Drøftelse

Denne delproblemstillingen skal forsøke å belyse om kommunene har et behov for å endre adressetildelingen i forhold til hvordan den foregår i dag. Som nevnt i forbindelse med delproblemstilling 2 er det ikke et klart skille mellom drøftelsen til delproblemstilling 2 og 3. Det vil her drøftes momenter informantene tok opp i forbindelse med behov for endringer. Empirien viser at flere av kommunene har punkter de gjerne skulle sett ble endret eller forbedret. Men det er også flere kommuner som opplever at adresseringsprosessen fungerer helt fint og at endringer ikke er noe de har behov for.

Noe empirien viser, er at matrikkelen som system ikke alltid er helt tilfredsstillende og at det kan være områder i matrikkelen som bør utvikles. Det kom et forslag fra kommune 1, om at det burde være mulig å legge inn tegninger på bygg i matrikkelen. På den måten når det skal slås opp i matrikkelen, vil man også kunne se en tegning av bygget. En kan se for seg at dette kan gjøre det enklere å orientere seg, samt at man da vil få oversikt over etasjene og hvor de forskjellige bruksenheter befinner seg. Med de komplekse byggene som etableres i dag, er det forståelig at tegninger av bygget kan være et godt hjelpemiddel. Det krever et system som legger til rette for å legge tegningene inn i matrikkelen. Mulighetene for dette og om det lar seg gjøre, er noe Kartverket kan vurdere å se nærmere på.

Spesielt i forbindelse med komplekse bygg, er det et behov for lettere å kunne orientere seg i bygget og forstå hvor de forskjellige enhetene er. Det fremgår av rapporten om brukerbehov og teknologi, tidligere nevnt i delkapittel 3.2.1. Det er flere enn kommune 1 som føler et behov for tilpasninger. I arbeidsgruppen som har skrevet rapporten er det nemlig en rekke kommuner som har deltatt (KS & Kartverket, 2021, s. 2). Ett av de sentrale behovene arbeidsgruppen fant, er behovet for mer visualisering av data i matrikkelen. Det blir blant annet sagt at *“visualisering av sentrale data i matrikkelen kan gi raskere og bedre forståelse av hva dataene egentlig forteller”* (KS & Kartverket, 2021, s. 9). Behovet for visualisering av data knytter arbeidsgruppen til at det er økende kompleksitet og størrelse på utbyggingsprosjekter (KS & Kartverket, 2021, s. 47). Mer kompleks utbygging ble av kommunene i min studie også tatt opp som en utfordring og noe som skjer i alle kommuner, og kommune 1 etterspør tegninger for nettopp å få bedre oversikt over bruksenhetene.

I rapporten har de utarbeidet ulike illustrasjoner som viser hvordan arbeidsgruppen ser for seg at data kan visualiseres i matrikkelen, som illustrert i figur 13 nedenfor.

Figur 13: Illustrasjon av behov for visualisering av data (Kilde: basert på KS & Kartverket, 2021, s. 33)

Figuren illustrerer to forhold; Matrikkelen nå, se den øverste boksen, og hvordan arbeidsgruppen ser for seg at bygg kan visualiseres i matrikkelen, se bygget i perspektiv. Den øverste boksen illustrerer hvordan matrikkelen i dag presenterer et bygg. Ut fra figuren ser man at slik matrikkelen er nå, vises det bare en enkel oversikt over byggene ovenfra, uten å si noe om for eksempel etasjer. Ved å bare se på den tegningen, blir det gitt lite informasjon om byggene. Sammenlignet med resten av figuren, hvor byggene er presentert i perspektiv, får man en helt annen forståelse av hvordan bygget ser ut og hvilke bruksenheter det inneholder. Gjennom bare å visualisere byggene på en annen måte, slik illustrasjonen viser, får man tilgang til mer data samtidig. Dersom en tenker på de komplekse byggene som etableres i dag, og ser for seg hvordan de hadde sett ut i matrikkelen i dag, er det forståelig at det kan være vanskelig å orientere seg og få oversikt over bygget.

Selv om matrikkelen i dag kun viser en enkel tegning av bygget, som i seg selv gir lite informasjon, er det ikke dermed slik at øvrig informasjon ikke er å finne i matrikkelen. Det gjøres tilgjengelig på andre måter. Ved å visualisere dataene på en bedre måte, gjøres dataene om en bygning tilgjengelig raskere og enklere. At kommune 1 har et behov for tegninger og bedre oversikt over bruksenheter kan tyde på at matrikkelen ikke er helt tilpasset samfunnsutviklingen. Det blir av andre kommuner også nevnt at enkelte oppgaver er tungvint å gjøre i matrikkelen og at matrikkelen ikke er tilpasset alle situasjoner som kan oppstå i forbindelse med flerbruksbygg. En konsekvens av at matrikkelen ikke utvikles etter dagens behov kan være at matrikkelføringen blir vanskeligere for kommunene. Det kan være med på å gjøre at opplysninger som føres blir feil, noe som igjen vil ha betydning for datakvaliteten i matrikkelen.

Et par av kommunene nevnte at ressurser er noe som begrenser adresseringen i deres kommune. Det er snakk om tilgang på programmer i forbindelse med adressering, og at det hverken er ansatte eller kapasitet nok til å ta hånd om alt adressearbeidet i kommunen. På en side kan det virke som adressering er et område som ikke prioriteres i kommunen. Samtidig vil det være vanskelig for en kommune å prioritere alle områder når det rett og slett mangler ressurser. Det er kommune 6 som ikke har nok kapasitet, spesielt i forbindelse med å erstatte alle matrikkeladressene med vegadresser. Når det er snakk om lite ressurser er det en mulighet å sette bort oppgaver eller å leie et firma til å gjøre jobben (Kartverket, 2019, s. 63 og 65). Det er i denne kommunen vurdert å få et landmålerfirma til å håndtere de siste matrikkeladressene. Ifølge informantene fra kommunen er det et kostnadsspørsmål og et prioriteringsspørsmål, hvorvidt kommunen vil velge et landmålerfirma til å gjøre jobben.

En løsning på dette kan være hjelp utenfra. Et samarbeid med nabokommuner om et felles prosjekt kan for eksempel være noe som får de siste vegadressene på plass. Det kan også hende man får kommunen til å prioritere arbeidet med matrikkeladresser dersom de for eksempel får en "gulrot" fra staten. Dette i form av økonomisk støtte til å slutføre arbeidet. At hele landet til slutt har vegadresser er tross alt en stor samfunnsnytte, og ikke bare en fordel for kommunen.

Det er informanten fra kommune 4 som etterspør et program som gjør det mulig å planlegge adresser. Dette er noe en annen kommune fortalte at de hadde gode erfaringer med. Denne kommunen var godt fornøyd med å ha planlagte adresser, da det var lett å gjøre adressene

offisielle da det ble behov for det. To av 11 kommuner i dette studiet nevner kartprogrammet som gjør det mulig å planlegge adresser. En skal derfor ikke se bort fra at det er flere kommuner i landet som kunne hatt nytte av dette programmet. Det kan være at et slikt program kan gjøre deler av adressearbeidet lettere for kommunene, og at det dermed er noe som bør inngå som en del av matrikkelen. Da er vi litt tilbake til at matrikkelen kanskje bør få flere hjelpemidler og tilpasses mer til dagens samfunnsutvikling. Et kartprogram som en kommune beskriver som svært nyttig er kanskje derfor et hjelpemiddel det bør vurderes om kan bli tilgjengelig for alle.

Slik empirien viser blir opplæringen kommunene får av Kartverket, opplevd som litt for grunnleggende og enkel, og at det dermed er et behov for mer spesifikk opplæring. Opplæringen kommunene får av Kartverket er viktig. Den er med på å gjøre at de som skal føre opplysninger inn i matrikkelen blir kjent med systemet og får tilstrekkelig opplæring i hvordan matrikkelen skal føres. Derfor er det bare personer som er godkjent av Kartverket som får føre opplysninger i matrikkelen, jf. matrikkelloven § 22 fjerde ledd. Det er viktig at det blir entydig føring av matrikkelen, med tanke på at datakvaliteten skal bli bra. Da det for noen oppleves at man ikke lærer alt man burde, er det kanskje deler av dagens opplæring som burde forbedres. Kartverket har imidlertid matrikkelhjelp som kommunene kan bruke når de trenger det, og informanten fra kommune 9 kommenterte at den blir benyttet mye.

I tillegg til kurs og opplæring spiller det veiledningsmateriellet som er tilgjengelig en viktig rolle for de som skal matrikkelføre. Revidert versjon av adresseveilederen er sendt på høring i mai 2021 (Kartverket, 2021e). Føringsinstruksen som ligger ute, er ajourført mars 2021 og Kartverket sin "*Håndbok for navnebehandling*" er oppdatert i 2020 (Kartverket, 2020b). Dette viser at det materiellet som er tilgjengelig i forbindelse med adressearbeidet, blir oppdatert. Likevel er det viktig at opplæringen oppleves som god nok og at man føler seg klar for matrikkelføringen. Det kan hende det skulle vært gjennomført mer spesifikk opplæring som den ene kommunen nevnte. Der kunne det presenteres mer kompliserte problemstillinger, samt øvingsoppgaver som er mer i tråd med samfunnsutviklingen.

Samtidig utfører Kartverket tilsyn, og de undersøker om kommunens matrikkelføring skjer i samsvar med lov og forskrift, jf. matrikkelloven § 28. Da vil de gjennom tilsynet se om det er feil og avvik. Er det mye av dette kan sentral matrikkelstyresmakt få en indikasjon på at opplæringen var mangelfull. Som denne studien viser, er det noen som opplever at

opplæringen har noen mangler. Det er ikke sikkert dette vil komme frem gjennom tilsyn. Hva kommunene opplever, vil ikke nødvendigvis synes gjennom feil og avvik i matrikkeltilsynet. At noen opplever at det er mangler ved opplæringen er en viktig tilbakemelding til Kartverket. Det kan hende det utover tilsynet, i større grad bør undersøkes hva kommunene mener de har behov for. Det er kommunene som fører matrikkelen og som skal sørge for en ensartet matrikkelføring. Derfor har Kartverket en viktig rolle i å gi god nok og ensartet opplæring i føring av matrikkelen.

En kommune tar opp et behov for endringer i forbindelse med lovverket. Det var spesielt matrikkelforskriften kommune 11 nevnte. Slik empirien i forbindelse med delproblemstilling 1 viser, er ikke kommune 11 alene om en slik opplevelse. Det kommer frem at lovteksten fremstår som litt for enkel, i forhold til hvordan dagens utbygging foregår, og at det er enkelte punkter som skulle vært mer presisert. Samfunnet utvikler seg stadig, og det er ikke noe nytt at lovverk blir gammelt og utdatert. En skal derfor ikke se bort fra at det er behov for oppdateringer. Samtidig trådte matrikkelloven- og forskriften i kraft i 2010. Det er ikke mer enn 11 år siden, og det har blitt gjort noen endringer i løpet av disse årene.

I tillegg er adressering noe som vil endre seg etter hva som skal adresseres. Et lovverk vil ikke klare å ta for seg alle mulige situasjoner. Slik sett kan det være at lovverket alltid vil oppleves som litt enkelt og hvor det ofte må tolkes. Det skjer imidlertid mye i forbindelse med utbygging og utvikling i samfunnet. At matrikkelloven og matrikkelforskriften skulle hatt noen oppdateringer i forbindelse med dette, kan ikke utelukkes. Kommune 11 er en sentral kommune hvor det er flere som jobber med adressering. Det kan derfor tenkes at disse personene har mye erfaring og at det i en by har skjedd mye vedrørende utbygginger de siste årene. Dagens lovverk kan fremstå som for enkelt til å håndtere alle problemstillinger knyttet til utbygging. Dette kanskje spesielt i forhold til den moderne utbyggingen som skjer i en sentral kommune. I mindre kommuner derimot, hvor det kanskje bare er en som har ansvar for adressering, er det ikke sikkert de har like mye erfaring. For disse kommunene er det ikke nødvendigvis behov for et altomfattende og detaljert lovverk. I tillegg er det store forskjeller i landets kommuner. Å få tilpasset et lovverk slik at det passer alle, vil kanskje ikke være enkelt å få til. Det kan være at lovverket må være generelt, nettopp fordi kommunene er forskjellige. Av den grunn kan det være at det for noen oppleves som enkelt og ikke dekkende for alle problemstillinger.

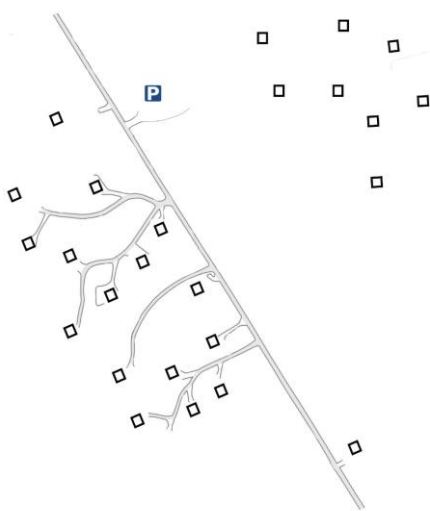
Stort sett fungerer adresseringen hos kommunene på en god måte, og hvis noe har vært utfordrende har kommunene klart å løse det på sine måter. Det nevnes likevel enkelte ting hvor kommunene i denne studien viser til at endringer og tilpasninger kan gjøre at adressearbeidet blir enklere. Særlig med tanke på at samfunnet har utviklet seg og at det dermed er behov for endringer. Det er snakk om oppdatering og tilpasning av matrikkelen, mer spesifikk opplæring og oppdateringer og presiseringer i lovverket.

4.5 Delproblemstilling 4

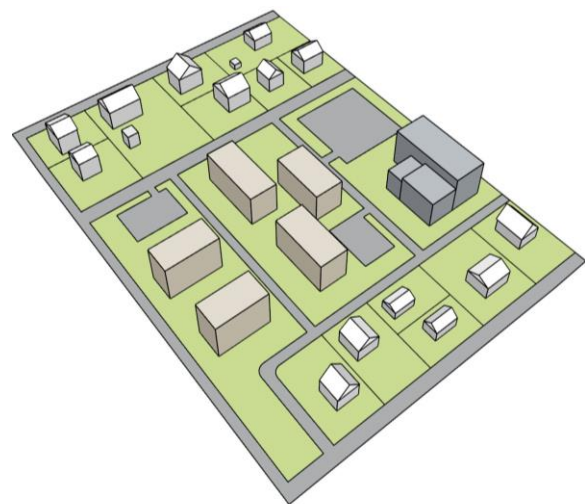
Oppstår det ulikheter mellom kommuners adressering i et hytteområde og et område med flere veier?

4.5.1 Innledning

Gjennom denne delproblemstillingen ønsket jeg å få et innblikk i hvordan kommunene ville løst adresseringen av to tenkte områder og om det ville være ulikheter mellom kommunene og løsningene. Empirien knyttet til denne delproblemstillingen er avgrenset til løsning og diskusjon av to skisser. Som nevnt i kapittel 2.4, laget jeg to skisser av to ulike områder som informantene skulle adressere, se figur 14 og 15 nedenfor. Den ene skissen viser et hytteområde, hvor det er en vei som går gjennom området. Fra denne veien er det flere sideveier med tilhørende hytter. Det er også et område på høyre side av veien, med åtte hytter som ikke har tilknytning til noe veisystem. Den andre skissen viser et mer bebyggt område, med mange ulike bygninger og flere veier.

Figur 14: Skisse av hytteområdet

Figur 15: Skisse av området med flere veier

Informantene fikk skissene tilsendt på forhånd slik at de kunne forberede seg og gjøre seg opp noen tanker rundt adresseringen av områdene. Sammen med skissene satte jeg opp noen spørsmål jeg ønsket informantene skulle ta stilling til ved adressering av områdene, se vedlegg 2 og 3 hvor disse vises. Det var blant annet spørsmål knyttet til hvor mange adresseparseller områdene hadde blitt inndelt i. Selv om informantene fikk spørsmål de skulle ta stilling til, måtte informantene ta en del forutsetninger, noe som også fremgår av empirien.

I empirien nedenfor presenteres det flere figurer som viser hvordan informantene har tenkt rundt adressering av områdene. Jeg har fortrinnsvis valgt å bruke skissene jeg har fått av informantene, og hvor de har tegnet inn forslag til adressering. Dette fordi det er mer forklarende å presentere skisser, og for å vise hvordan informantene selv har løst skissene. Informantene forklarte og diskuterte forslag gjennom sine egne skisser, derfor presenteres de, i tillegg til forklarende tekst om informantenes forslag. I noen tilfeller har jeg måttet fravike dette og illustrert forslagene fra kommunene selv. Dette fordi noen av skissene ble noe utydelige. Det var ikke forslagene i seg selv som var utydelig, men deler av selve inntegningen fra informantene.

4.5.2 Empiri

Hytteområde

Hytteområder kan være veldig ulike og hvordan disse adresseres kan endre seg fra kommune til kommune. Det kommer frem under intervjuene at informantene har mange like tanker knyttet til adresseringen av skissen med hytteområde, men de har også ulike synspunkter på dette. Alle informantene kommenterte at når de skulle løse skissene, måtte de ta en del forutsetninger og tenke mye "*hvis, sånn og sånn*". Dette fordi skissene ikke viste hvordan det så ut rundt områdene, og dette er noe som har betydning i vurderingene de tar når det adresseres.

Empiri knyttet til hyttene og sideveiene til venstre i figur 14 presenteres først. På spørsmål om antall adresseparseller, knyttet til veiene i området, tok de aller fleste informanter opp at kun en av veiene hadde blitt en egen adresseparsell ved adressering. Det er hovedveien som går gjennom området. Informanten fra kommune 8 kommenterte at hvis den gjennomgående veien hadde vært en stor og trafikkert vei, så hadde de små sideveiene til hyttene blitt egne parseller. Dette tenkte likevel informanten ikke var tilfellet her. En adresseparsell legger også

informanten fra kommune 11 til grunn, men forklarte at hadde den gjennomgående veien vært større, og ikke en mindre lokal vei som det kanskje går frem av skissene, ville sideveiene fått egne navn. Som kommune 8, tenker informanten fra kommune 11 at det ikke er tilfellet her. Videre forklarte informanten at når det kommer til å lage adresseparseller har de hatt noen samtaler med nødetatene, og der er det litt forskjellige meninger. AMK sentralen har fortalt at de gjerne vil ha egne navn på sideveier, mens politiet mener det motsatte. Politiet har sagt at antall navn ikke gjør det lettere, men at ryddig adressering og god skilting er det viktigste.

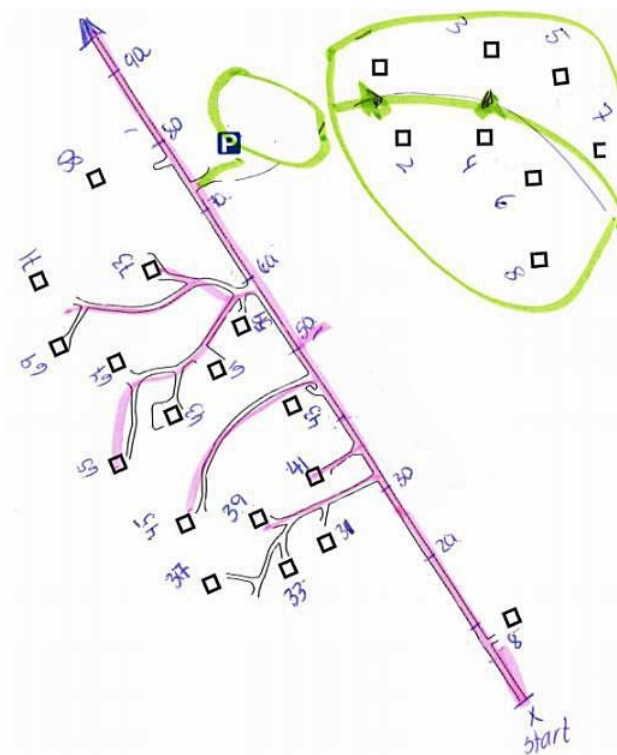
I den lokale forskriften i kommune 9 står det at om en vei er mer enn 1 km og har fem adresseobjekt, så kan det bli en egen parsell. Er veien kortere enn 1 km, må det være 10 adresseobjekt langs veien. Med disse retningslinjene i bakhodet, og en oppfatning av at sideveiene på skissen ikke er veldig lange, hadde informanten fra kommune 9 bare laget adresseparsell av den store veien, og ikke sideveiene inn til hyttene på venstre side. Dersom sideveiene i området skulle blitt egne parseller hos kommune 5, hadde de måtte ha flere hytter langs veiene fortalte informanten. Den ene sideveien har åtte hytter, og informanten sa at den eventuelt kunne blitt en egen adresseparsell, men at de i hovedsak prøver å sette minst mulig navn på veier. Antall hytter så også informantene fra kommune 6 på, og fordi stikkveiene ser små ut på skissen, ville de ikke være store nok til å bli egne parseller.

Informanten fra kommune 10 hadde laget egne parseller til stikkveiene. De hyttene som ligger ved hovedveien hadde blitt adressert til den. Det er en av stikkveiene som kun har to hytter, da forklarte informanten at det er litt usikkert hvordan det hadde blitt med den. Informanten kommenterte at det er litt i grenseland, og at avstanden fra hyttene til veien kunne vært avgjørende. De to hyttene hadde blitt adressert til hovedveien, dersom veien de ligger til ikke hadde blitt en egen parsell. Samtidig mente informanten at det er viktig å være konsekvent, så dette er et litt vanskelig tilfelle.

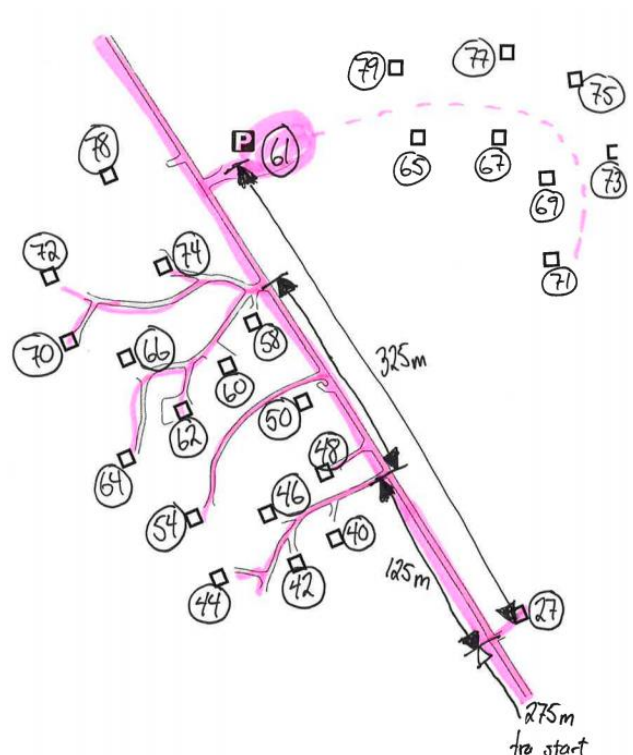
På høyre side i skissen, figur 14, er det et område med hytter som ikke har tilknytning til veisystemet, og adressering av disse blir av kommunene løst på forskjellige måter. Informanten fra kommune 1 fortalte at dette området hadde fått et områdenavn. Dette tenkte også informantene fra kommune 6, 8, 10 og 11. Alle forklarte at det hadde blitt områdeadressering av de hyttene, se figur 16, som viser hvordan kommune 6 hadde tenkt. Informanten fra kommune 9 forklarte at i den kommunen ville ikke de åtte hyttene blitt

adressert som et område, men at de kunne vurdert det for å unngå skjev nummerering på høyre og venstre side.

De resterende kommunene forklarte at de ikke hadde valgt områdeadressering her, men at det er momenter som kunne gjort at det ble det likevel. For eksempel nevnte informanten fra kommune 7 at de i utgangspunktet ikke hadde adressert det som et område, men at de hadde sett an hvor lang hovedveien var og hvor mange adresseobjekt som var knyttet til den. I kommune 4 kunne hyttene blitt adressert til et område dersom det var potensiale for utbygging ved siden av. Antall hytter i et område tok informanten fra kommune 2 opp, og forklarte at det måtte være flere hytter for at det skulle blitt områdeadressering. Informanten nevnte et antall på 20 hytter som et eksempel. Informantene fra kommune 3 og 5 forklarte at hvis avstanden fra parkeringsplassen til hyttene var lang, kunne det blitt områdeadressering. I figur 17 nedenfor har informanten fra kommune 5 illustrert hvordan området hadde blitt adressert. Man ser at hyttene til høyre knyttes til hovedveien, og ikke adresseres som et område, i motsetning til kommune 6 og figur 16.

Figur 16: Forslag fra kommune 6

Figur 17: Forslag fra kommune 5

Når det gjelder nummerering av hyttene benyttet kommunene seg både av like og ulike prinsipper. Noen bruker også flere prinsipper. Ved nummerering av hyttene på høyre side tok

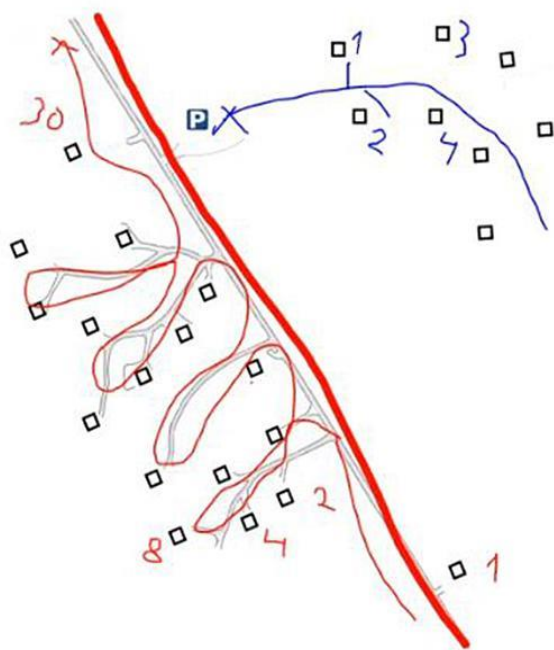
samtligte informanter opp at de ville sett på om det var et stisystem mellom hyttene og tatt utgangspunkt i det ved nummertildeling. Hovedregelen for nummerering er at partall skal tildeles på venstre side og oddetall på høyre side. Alle kommuner, bortsett fra kommune 4, 6 og 9 som adresserer med partall på høyre side og oddetall på venstre, følger hovedregelen. Se figur 16 ovenfor, som viser nummereringen i kommune 6.

Informantene fra kommune 2, 5, 6, 8, 9 og 10 fortalte at de hadde benyttet seg av avstandsprinsippet. Se både figur 16 og 17 ovenfor, for illustrasjon av hvordan kommune 5 og 6 hadde nummerert med avstandsprinsippet. Det blir ofte en del ekstra runder med forklaring ved bruk av avstandsprinsippet, fortalte informanten fra kommune 10. Dette fordi folk ikke er vant til å tenke avstand og nummer, og dermed tror det er planlagt mye utbygging når de får et høyt nummer. Det er ikke noe problem med ekstra forklaring, i og med at kommunen synes avstandsprinsippet er et greit og ryddig prinsipp. Informanten fra kommune 9 fortalte at de hadde benyttet seg av avstandsprinsippet på hovedveien, og frem til det blir tettere med hytter. Der måtte informanten sett an om det er mulig å fortsette med avstandsnummerering eller om det blir for tett mellom hyttene. Dersom det blir for tett fortalte informanten at de går over til kantprinsippet og nummererer fortløpende inn hver stikkvei.

De kommunene som ikke hadde benyttet seg av avstandsprinsippet, hadde brukt kantprinsippet. Informantene fra kommune 1 og 2 forklarte at de ville nummerert hyttene fortløpende langs hovedveien og videre inn hver stikkvei. Se figur 18 nedenfor hvor den røde streken illustrerer hvordan numrene hadde blitt tildelt. Informanten fra kommune 1 forteller at de også benytter seg av avstandsprinsippet, gjerne i områder de ikke er helt sikre på hvordan blir. Ved nummerering av hyttene til høyre fortalte informanten at en eventuell sti ville hatt betydning. De hadde da nummerert ut fra den. I forslaget fra informanten er det bare nummerert fortløpende med utgangspunkt i parkeringsplassen.

Informanten fra kommune 11 fortalte også at de hadde benyttet kantprinsippet. Se figur 19 nedenfor hvor informanten har tildelt hyttene nummer med dette prinsippet. Informanten forklarte at det på høyre side av veien blir et “*stort hopp*” mellom adressenummer 16 og 36, men at det kan være fint fordi det kan komme flere hytter mellom disse som vil trenge adressenummer. I tillegg forklarte informanten at det med et slikt hopp, blir omtrent lik nummerering på samme sted på veien. Når det gjelder nummerering av hyttene til høyre har

informanten nummerert de i en sirkel, men forklarte at nummereringen kunne blitt annerledes hvis det var stier til hyttene. De ser for eksempel på andre kart eller flyfoto for å avklare et eventuelt stisystem.

Figur 18: Forslag fra kommune 1

Figur 19: Forslag fra kommune 11

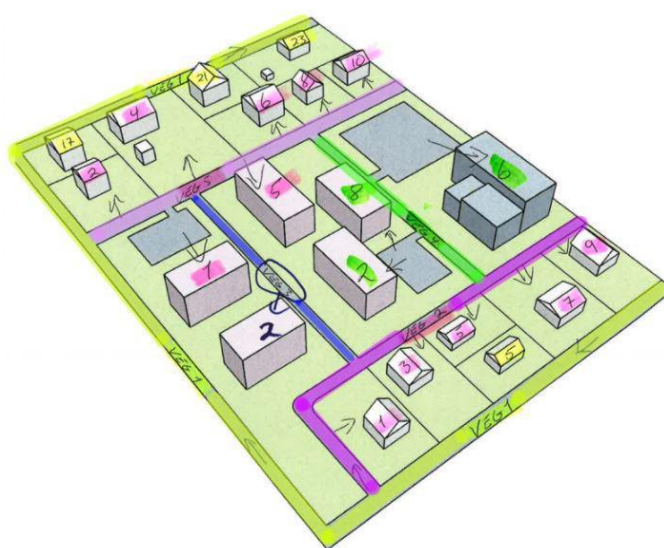
Det er flere av informantene som tok opp at de hadde holdt av nummer mellom hyttene. Dette fordi det kan tenkes at det skjer utbygging i området og at hyttefeltet blir større. Informanten fra kommune 1 fortalte at de hadde holdt av en del nummer, blant annet på stikkveien nederst på skissen. Dette fordi det ser ut som den veien kunne blitt forlenget, men informanten forklarte at de ser på reguleringsplaner og finner ut om det er noe planlagt eller ikke. Dette ble også kommentert av informanten fra kommune 2. De sjekker planer og eiendomsforhold for å undersøke om det bør holdes av nummer. Informanten fra kommune 3 fikk også en kollega til å løse skissene. Begge vurderte adresseringen av områdene forskjellig. Blant annet holdt informanten av flere tall enn sin kollega, da informanten hadde erfaring med at det er lurt. Det skjer ofte fortetting, hytter som får endret veiadkomst eller at veisystemet legges om.

Område med flere veier

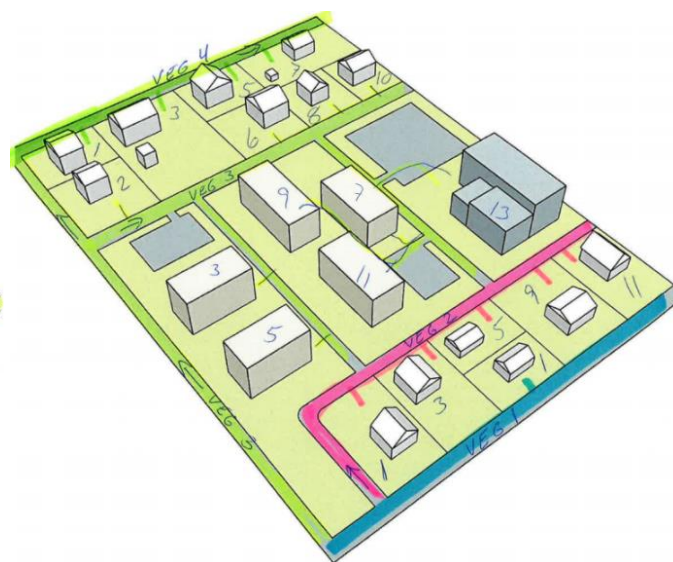
Når informantene fortalte hvilke tanker de hadde rundt skissen av området med flere veier, er det også her både like og ulike løsninger. Samtlige informanter kommenterte at når det adresseres i dag fremgår det av reguleringsplanen hvor godkjent adkomst skal være, og det er

det de forholder seg til. Det måtte derfor forutsettes, eller gjettes som noen informanter kalte det, hvor godkjent adkomst mest sannsynlig hadde vært på skissen.

Informantene løste antall adresseparseller på ulike måter. Enkelte av informantene mente at dette kunne løses med både to, tre, fire og fem parseller. De fleste informantene fortalte at det nok hadde blitt fire eller fem adresseparseller i deres kommune, og at det som er avgjørende er hvor de seks store byggene på skissen ville hatt godkjent adkomst. Informantene fra kommune 2, 3, 4 og 7 ser for seg at veiene på skissen deles inn i fire adresseparseller. Når informanten fra kommune 4 skal dele inn parseller nevnte informanten at det blir sett på størrelse på veiene, det er for eksempel av betydning om en vei er en hovedvei. Informanten så for seg i dette tilfellet at den øverste veien og veien lengst til venstre sammen var en hovedvei og en egen parsell. Denne hovedveien har så tre stikkveier, som alle får egne adressenavn. Informanten fra kommune 3 fikk som nevnt en kollega til å se på, og løse, skissene. Som figur 20 og 21 nedenfor viser, har de ikke tenkt helt likt. Informanten foreslo fire parseller, mens kollegaen delte området inn i fem parseller. “Det viser jo litt at det ikke er en fasit på dette”, uttalte informanten.

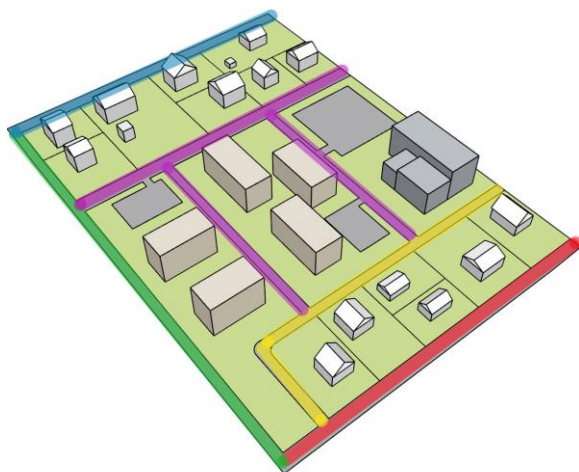
Figur 20: Forslag fra kollega av informanten i kommune 3

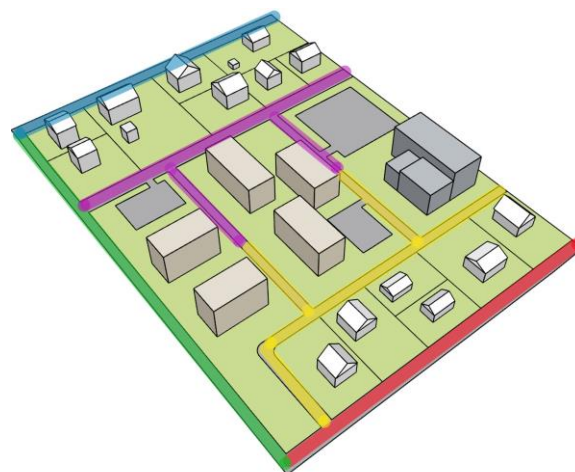
Figur 21: Forslag fra informanten i kommune 3

Informantene fra kommune 1, 5 og 6, i tillegg til kollegaen til informanten fra kommune 3, er de som ser for seg en inndeling på fem adresseparseller. Informanten fra kommune 1 la vekt på at omgivelsene rundt området har noe å si i de vurderingen de gjør ved inndeling av parseller. Med utgangspunkt i bare det skissen viser tenkte informanten at de tre veiene i ytterkanten hadde blitt egne parseller, videre er det to stikkveier fra disse, som også hadde

blitt egne parseller. Når det gjelder adressering av de seks store byggene, som har to parallelle veier mellom seg, fortalte informanten at det kunne blitt gjennomført på to måter, se figur 22 og 23 nedenfor. I det ene forslaget vil de to parallelle veiene knyttes til en adresseparsell, i dette tilfellet veien med rosa farge. I det andre forslaget deles de parallelle veiene i to, og de knyttes til hver sin adresseparsell. Informanten konstaterte at den enkelte sak har mye å si for hvordan det blir gjort til slutt, men uansett når de gjør vurderinger så tenker de hele tiden på nødetatene: *“Hvor er det de kommer fra”?*

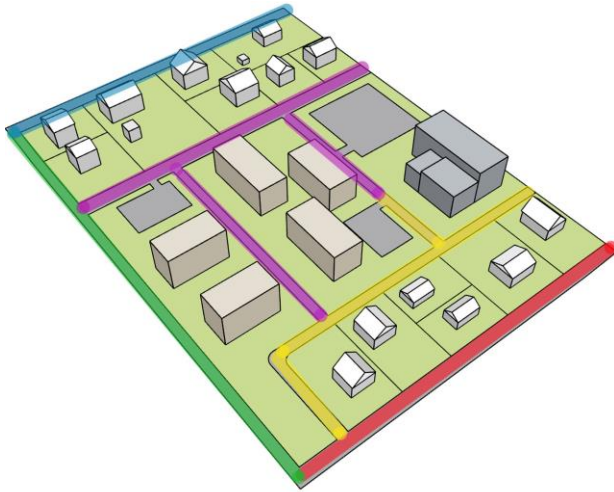

Figur 22: Illustrasjon av et forslag fra kommune 1

Figur 23: Illustrasjon av annet forslag fra kommune 1

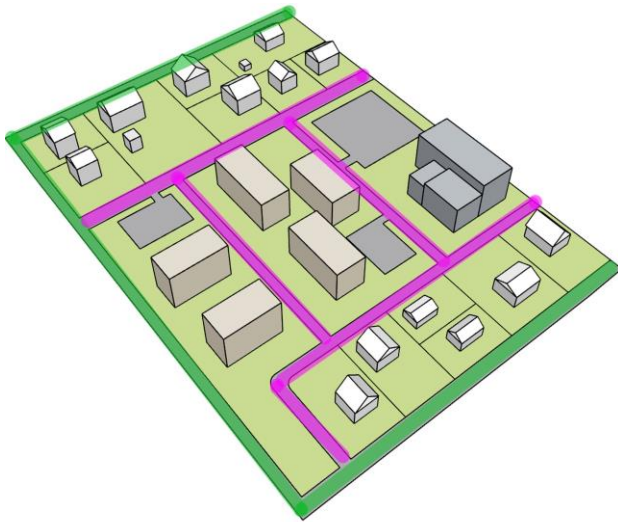
Å dele de parallelle veiene i to, slik som figur 23 viser, ser også informantene fra kommune 6 for seg. Dette er en løsning informanten fra kommune 9 ikke selv hadde brukt. Informanten fortalte at det *“i sitt hode ser rotete ut”*, og at det kan gjøre det vanskelig å orientere seg. Forslaget fra kollegaen til informanten fra kommune 3 har også fem adresseparseller, se figur 20 ovenfor. Det er i den figuren en annen inndeling av parseller, enn det er i figur 22 og 23, som også er inndelt i fem adresseparseller. En ulikhet i forslaget vist i figur 20, er at veiene i ytterkant ansees som en parsell, og alle de interne veiene som egne parseller. I det forslaget ansees de parallelle veiene altså som egne parseller. Informanten fra kommune 5 la også til grunn fem adresseparseller, men har igjen en annen inndeling enn kommunene over, se figur 24 nedenfor. Her er det bare en av de parallelle veiene som deles og knyttes til forskjellige parseller.

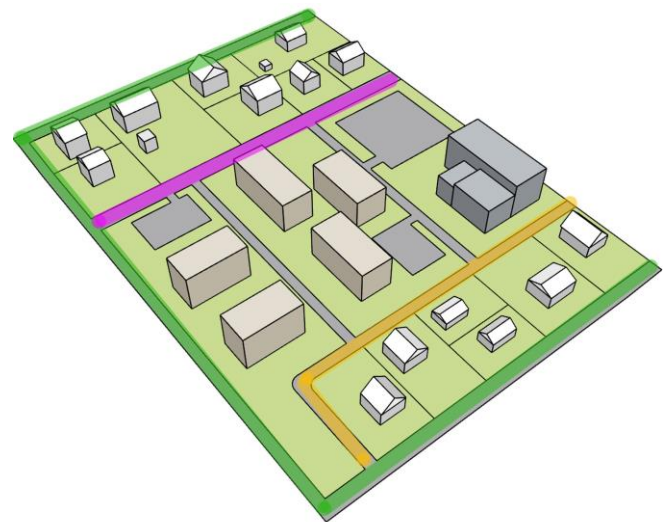
Figur 24: Forslag fra kommune 5 på inndeling av adresseparseller

Noe av det som avgjør antall adresseparseller er om de to små internveiene skal ansees som egne parseller. Dette kommer også frem tidligere i empirien. Flest informanter er også mest usikker på dette punktet og hvordan de ville gjort det. Informanten fra kommune 2 fortalte at det fra politikerne og administrasjonen er et ønske om å holde antall adresseparseller nede. Dette fordi de har et høyt antall parseller allerede. Derfor vil ikke de parallelle veiene blir egne parseller i denne kommunen. Informanten har tenkt at veien som går på venstre side er en eksisterende vei, og at det er tre avstikkere fra denne veien. Det blir til sammen fire parseller.

Informanten fra kommune 10 fortalte at de også prøver å ha få navn og parseller i kommunen, og forklarte at skissen kunne løses på mange måter. I tillegg uttalte informanten at det ikke alltid vil være enkelt å finne gode løsninger. For eksempel tok informanten opp at området kunne deles inn i bare to adresseparseller, se figur 25 nedenfor, hvor veiene i utkanten er en parsell og alle internveiene er en parsell. Det hadde hatt noe å si om det var gjennomkjøring mellom veiene, for at en slik løsning kunne fungert. Informanten kom i tillegg med forslag som viste tre adresseparseller, se figur 26, hvor veiene i utkanten er en parsell, med to stikkveier fra denne som får egne navn. Hvordan det hadde blitt med de parallelle internveiene er informanten litt usikker på, men det kommer an på om det er noen av byggene som har adkomst fra dem.

Figur 25: Illustrasjon av et forslag fra kommune 10

Figur 26: Illustrasjon av annet forslag fra kommune 10

Når det gjelder nummerering av dette området ville de fleste kommunene benyttet seg av kantprinsippet. Informantene har nummerert byggene på skissen ut fra hvor de tenker adkomst til bygget er fra. Informanten fra kommune 10 fortalte at informanten har fått god erfaring med bruk av avstandsprinsippet, og at det er noe de bruker i litt mer bebygde områder også. Som nevnt i forbindelse med tildeling av nummer i hytteområdet, tildeles det i kommune 4, 6 og 9 oddetall på venstre side og partall på høyre side.

Det er litt ulike meninger rundt det å holde av nummer. Noen informanter så for seg at det var mulighet for fortetting på noen av tomtene i tegningen, og holdt derfor av noen nummer. Andre kommuner satte som forutsetning at området er ferdig utbygd og at det ikke er planer om noe mer utbygging, og holdt derfor ikke av nummer. Informanten fra kommune 3 forklarte at det hele tiden tenkes på at det kan skje endringer i et område og at det dukker opp nye bygg, så for å unngå å måtte omadressere holder de konsekvent av nummer. Dette nevnte også informantene fra kommune 8. De holder av en del nummer, slik at de unngår å måtte omadressere, *“for det er bare ekstra arbeid”*, uttalte informanten. Det er spesielt på de større tomtene på skissen noen informanter har valgt å holde av nummer, og de forklarte det med at det ser ut som det er potensiale for fradeling der.

4.5.3 Drøftelse

Målet med denne delproblemstillingen var å se på hvordan de forskjellige kommunene hadde løst adresseringen av de to eksempelområdene. Det var også et mål å finne ut om det oppstod ulike løsninger ved adresseringen. Empirien gir et bilde av hvordan kommunene tenker ved adresseringen av områdene, og viser at det er flere ulike løsninger. Når det gjelder adressetildeling er det både et lovverk og annet veiledningsmaterieell som setter rammene for hvordan det skal gjøres, og ut fra det kommunene har fortalt følges disse i kommunens adressearbeid.

Ved adressering er det flere elementer som må vurderes. Det må også tas i betraktning hva som er rundt området som skal adresseres. Skissene informantene skulle løse var relativt enkle, og viste kun et område uten noe informasjon om situasjonen rundt. Informantene løste som nevnt skissene på ulike måter, og det kan være flere grunner til det. De enkle skissene presenterer et område uten å vise reguleringsplan eller andre forhold. Det blir dermed lagt opp til at det må tas forutsetninger underveis. Ut fra de forutsetningene som tas, kan det fort bli ulike vurderinger. Ved å se på forslagene fra informantene i empirien ser man tydelig at det er tenkt på forskjellige måter. Samtidig vil man ved en enkel skisse få flere refleksjoner rundt hvordan adresseringen kunne blitt løst.

En rekke av informantene kom med flere forslag for adressering av områdene, og i kommune 3 viser empirien at to kollegaer tenkte ulikt ved adresseringen. Det er interessant å se at det innad i en kommune også dukker opp ulike løsninger. Som informanten fra kommune 3 selv uttalte, viser det at det i adresseringsarbeidet ikke nødvendigvis er en fasit på alt. Empirien viste også at det i andre kommuner var flere forslag. Det ble diskutert og reflektert rundt flere løsninger. Dette viser at det er flere kommuner som også tenker at det ikke bare er én fasit ved adressering.

Det at kommunene i landet også er så ulike, og har forskjellig utgangspunkt og behov for adresser, kan også være avgjørende for at de kommer frem til ulike løsninger. Som informanten fra kommune 2 kommenterte har de i den kommunen et høyt antall adresseparseller allerede, så det er et ønske om å holde antallet parseller nede. Denne vurderingen kan det tenkes at kommer ut fra en erfaring denne kommunen har gjort seg. Jo flere parseller og navn å holde styr på, jo mer arbeid i forbindelse med for eksempel

administrasjon. Likevel kom informanten fra kommune 2 opp med et forslag på fire adresseparseller i området med flere veier. Dette er et likt antall parseller som kommune 3, 4 og 7 foreslo, og kommune 3 og 4 er langt mindre enn det kommune 2 er.

Ut fra dette kan man likevel ikke konstatere at disse kommunene ville valgt en lik løsning, dersom det var et virkelig område som skulle adresseres. Et virkelig område ville gitt kommunene nødvendig informasjon om situasjonen tilknyttet området. Det kan igjen medføre andre vurderinger fra kommunenes side. Empirien kan likevel tyde på at det er noe mer bevissthet rundt antall parseller i de større kommunene, spesielt i forbindelse med adressering av hytteområdet. Som nevnt ovenfor vil de i kommune 2 holde antallet parseller nede, og det var en av hovedgrunnene til at det i hytteområdet bare ville blitt en parsell. I tillegg ble det nevnt at for å gjennomføre områdeadressering i denne kommunen må det være mange hytter i et område. Det ble nevnt et eksempel på 20 hytter. I kommune 10 var forslaget på inndelingen av adresseparseller at de fleste sideveiene ble egne parseller. Antall hytter i forbindelse med områdeadressering ble ikke nevnt av kommune 10, og heller ikke kommune 6 og 8. Ut fra dette, og at en stor kommune i utgangspunktet vil ha et større antall adresseparseller enn mindre kommuner, kan det tyde på at større kommuner er litt mer forsiktige ved inndeling av adresseparseller.

Det å holde av nummer var det flere av kommunene som tok opp i forbindelse med sine forslag. Empirien viser at det er noe kommunene velger å gjøre, da de av erfaring har funnet at det kan være hensiktsmessig. Ved å holde av nummer, vil man ha ledige nummer til senere bruk, dersom det eventuelt skulle bli aktuelt med videre utbygging i samme område. Reguleringsplaner og andre eiendomsforhold er noe som sjekkes når kommunene vurderer om nummer skal holdes av. I og med at disse skissene er enkle, sier de lite om nettopp dette. Derfor kan det hende kommunene ved løsning av skissene har holdt av nummer, der de i et virkelig område kanskje hadde sett at det ikke var nødvendig. Uansett er det å holde av nummer noe flere av kommunene reflekterer rundt og er klar over at bør vurderes, spesielt når nye områder skal adresseres.

Noe som kan være med på å unngå at nummer mangler, er bruk av avstandsprinsippet. Avstandsprinsippet holder automatisk av nummer og gjør dermed at det som regel vil være ledige nummer mellom allerede eksisterende adresser (Kartverket, 2019, s. 27). Det er flere av kommunene som tok opp at det er et prinsipp som ofte blir brukt. Informanten fra

kommune 10 fortalte at de har erfart at det er et veldig praktisk prinsipp, som de bruker mye. Adresseveilederen sier det kan brukes i spredtbygde strøk, men i kommune 10 prøver de å benytte det over alt, nettopp av den grunn at det alltid vil være rom for nye enheter.

Det som kan bli problematisk med dette prinsippet er, som informanten fra kommune 9 nevnte, når sideveier adresseres til hovedveien. Er det for tett mellom sideveiene og det er mange enheter som tilhører disse, vil det ikke bli nok ledig adressenummer ved bruk av avstandsprinsippet. Informanten fra kommune 9 fortalte at løsningen på dette er imidlertid å gå over til kantprinsippet, og adressere på den måten når det blir for tett for avstandsprinsippet. Dette prinsippet er, som Kartverket (2019, s. 27) sier, nyttig dersom man kjenner til det. Det er ikke sikkert det er et så kjent prinsipp, noe informanten fra kommune 10 har opplevd. Bruk av avstandsprinsippet fører ofte med seg flere forklaringsrunder, da folk ikke ser sammenheng med nummeret og avstanden langs adresseparsellen.

Blant flere av kommunene er avstandsprinsippet godt kjent, og det er et prinsipp flere legger til grunn ved adresseringen av skissene. Selv om det er et kjent prinsipp, er det mulig at flere kommuner skulle tenkt som kommune 10, og benyttet seg av dette prinsippet ved flere anledninger. At det automatisk holdes av nummer, er en stor fordel ved dette prinsippet. Det er mulig det ville blitt færre utfordringer for kommunene i forbindelse med mangel på nummer ved bruk av dette prinsippet. Samtidig er det ikke i alle tilfeller det går an å benytte seg av det, og dermed må andre prinsipper benyttes.

Adressesystemet i Norge skal være logisk oppbygd, følge regler brukerne kjenner til og sørge for at man enkelt finner frem dit man skal (Kartverket, 2019, s. 9). I denne studien kommer det frem at det oppstår mange ulike løsninger ved adressering. Grunnen til ulike løsninger kan være at kommunene i seg selv er forskjellige, og har forskjellig behov for adressering. Dette kan gjøre at vurderingene som blir gjort rundt adresseringen ikke blir lik og det oppstår derfor ulikheter. Men vil det være et problem at det blir ulike løsninger i kommunene?

Lik adressering rundt omkring i landet er noe som kanskje ikke vil være mulig. På den ene siden er det et ønske om et helt enhetlig adressesystem. Dette fordi vi som bruker adresser skal kunne kjenne oss igjen og orientere oss uavhengig av hvor i landet vi er. Men på den andre siden er kommunene i seg selv forskjellige. Når det skal adresseres i kommunene vil det være et behov for lokale tilpasninger. Nettopp fordi arealene er ulike, bebyggelsen er ulik,

kommunene ikke har like ressurser og de kan ha ulike regler og prinsipper ved adressetildelingen.

At adresseringen i tilfeller må tilpasses de lokale forholdene er nok noe man ikke kommer utenom. Det viktige vil være at adresseringen til en viss grad er lik. Så lenge de regler, anbefalinger og prinsipper som fremgår i lovverk og veiledningsmaterialet blir benyttet av kommunene, vil adresseringen være noenlunde lik. Slik empirien viser er det i hovedsak prinsipper fra adresseveilederen kommunene har brukt, når de har vurdert hvordan adressering av hytteområdet og området med flere veier ville blitt gjort. Når kommunene gjør dette vil det gjøre det lettere for oss som skal finne frem. Det blir et godt utgangspunkt for det å klare å orientere seg og kjenne igjen systemer for adressering, uansett hvor man er.

Samtidig er det slik at både lovverk og veiledningsmateriell tar opp flere måter det er mulig å adressere på. Når det gjelder nummerering for eksempel, er det flere prinsipper listet opp i veilederen. Dette legger opp til at kommunene kan velge ulike prinsipper og selv vurdere hvordan de vil løse det i sin kommune. Derfor vil det ikke bare være lokale forhold som spiller inn når kommunen adresserer ulikt. Reglene og anbefalingene åpner faktisk for at det kan adresseres på ulike måter. At det åpnes for ulik adressering fremstår som riktig, da adresseringen må kunne tilpasses forholdene i de enkelte kommunene.

Empirien viser som drøftet ovenfor, at det oppstod ulike løsninger ved adressering av et hytteområde og et område med flere veier. Kommunene reflekterte mye rundt hva som hadde vært en god løsning på adresseringen, noe som viser at de gjør mange vurderinger og tenker seg godt om når de adresserer. Dette er viktig for å komme frem til hva som vil være beste adressering i de forskjellige situasjonene. Kommunene kom frem til både like og ulike forslag til adressering. Alle forslagene oppfattes som logiske og i henhold til de regler og prinsipper kommunene kan benytte seg av. Selv om det oppstod ulike løsninger, var det ingen som hadde for store variasjoner i forhold til lovverk og veiledningsmateriell. Så lenge kommunene fortsetter med det, vil adresseringen være enhetlig til en viss grad og ulike løsninger dermed ikke være et problem.

5. Avslutning

5.1 Innledning

I dette avslutningskapittelet presenterer jeg en sammenfattende drøftelse av hovedproblemstillingen. Hovedproblemstilling er som følger: *Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.*

I tillegg vil jeg i dette kapittelet ta for meg egne tanker og refleksjoner rundt temaet adressering. Avslutningsvis presenterer jeg forslag til tema og områder innenfor adressering det kan være interessant å forske videre på.

5.2 Sammenfattende drøftelse av hovedproblemstillingen

Det fremgår av kommuneloven at kommunene utøver selvstyre og at de skal kunne ta egne avgjørelser og beslutninger. Organisering og delegering av ansvarsområder i forbindelse med adressering inngår i det som kommunene selv styrer. Kommunene rundt omkring i landet er forskjellige. Derfor vil behovet knyttet til adressering være varierende. Dette er en av grunnene til at kommunen må kunne organisere adressearbeidet ulikt og tilpasse det til behovet den enkelte kommunen har. Empirien viser at dette er noe de også gjør.

Det at kommunene selv velger hvordan adresseringen skal foregå er viktig. Kommunenes ulikheter er som nevnt av betydning. I tillegg vil det måtte gjøres lokale tilpasninger. Arbeidet med adressering i en by, er noe helt annet enn det vil være i en liten distriktskommune. Kommunene organiserer adressearbeidet ut fra deres ulike behov. Stort sett virker det som om adresseringen i kommunene fungerer godt. Hos noen kommuner er det kommet på plass en god organisering. Funnene viser at gode rutinebeskrivelser og godt samarbeid mellom de involverte i kommunen er elementer som er av betydning i disse kommunene. Disse elementene er imidlertid noe av det som fremstår som mangler i de kommunene der organiseringen ikke fungerer like godt.

I de kommunene hvor det ikke er en tilfredsstillende organisering, er det flere av kommunene som har uttrykt et ønske om blant annet rutiner, ny lokal forskrift og tettere samarbeid med plan- og byggesaksavdelingen. Som funnene viser, er disse ønskene noe som ikke har blitt

imøtekommet i alle kommuner. Det kan derfor virke som om disse kommunen ikke ser nødvendigheten av adressearbeidet, og at det dermed blir nedprioritert. Samtidig kan det være mangel på ressurser og ansatte, som medfører at kommunene havner i en slik situasjon. Det vil være vanskelig å prioritere alle oppgaver i en kommune som har få ressurser.

Det viser seg at selve adresseringen i de enkelte kommunene både har likheter og ulikheter. Ulik adressering kan spores tilbake til at kommunene i seg selv er forskjellige. De vil ha forskjellige behov, og dermed tenke ulikt. Dette viser seg gjennom at de kommer frem til forskjellige løsninger ut fra de forskjellige vurderingene de gjør. Funnene i studiet gir også inntrykk av dette. Flere av kommunene tar opp ulike løsninger på adresseringen av de to eksempelområdene. Det må likevel nevnes at funnene er kommet frem gjennom løsning av enkle skisser, hvor det var behov for å ta flere forutsetninger. Dette kan være en av grunnene til at resultatet ble mange ulike løsninger. Likevel er det vist at kommunene tenker forskjellig, og at de reflekterer mye i de vurderingene de gjør når de adresserer. Dette kan også bidra til ulik adressering.

Et eksempel på ulike vurderinger kommunene gjør viser seg ved inndeling av adresseparseller. Det er antydninger til at de større kommunene, som det kan tenkes har mange adresseparseller allerede, vurderer inndeling av parseller i større grad enn mindre kommuner. I tillegg er det ulike tanker knyttet til å gjennomføre områdeadressering. En av de sentrale kommunene viste til at et område måtte ha nærmere 20 hytter før de vurderte områdeadressering. Likevel er det ikke noe mønster hos kommunene vedrørende når de velger områdeadressering eller ikke. De som ikke valgte områdeadressering, tok imidlertid opp flere momenter som kunne gjort at det likevel kunne blitt områdeadressering. Eksempelvis er avstand fra parkeringsplassen til hytteområdet, eventuelle planer om fortetting og hvor mange adresseobjekt som allerede var adressert til hovedveien, kriterier som blir vurdert. Dette viser igjen at kommunene gjør mange vurderinger i adresseringen, og at det er en rekke forhold som kan spille inn på hvilken adressering kommunene velger å gjennomføre.

En fellesnevner ved adresseringen er uansett de prinsipper og regler som kommer frem i lovverket og veiledningsmateriellet. Det kommer tydelig frem at kommunene tar utgangspunkt i dette når de skal adressere. Selv om disse reglene og prinsippene følges, blir det ulike løsninger ved adresseringen i kommunene. Dette fordi det legges opp til at ulike

prinsipper kan benyttes slik systemet er i dag. Kommunene kan gjøre vurderinger og velge hvilke prinsipper de vil bruke ved adresseringen. I og med at kommunene er ulike og lokale tilpasninger har betydning, er det riktig at det er en viss fleksibilitet i adresseringen. Ulik adressering vil ikke være et problem så lenge adresseringen er i tråd med de regler og anbefalinger som fremgår av lovverket og veiledningsmateriellet. Ved å adressere i tråd med disse vil det være klare likheter og fellestrekk. Vi som skal finne frem kan dermed kjenne igjen adresseringen uavhengig av hvor i landet vi er.

Det er imidlertid en av kommunene i studiet som skiller seg noe ut, og som velger å se bort fra matrikkelforskriften § 52 som sier når bokstaver skal benyttes. Kommunen begrunner dette valget med at de mener det blir lettere å finne frem når et bygg får tildelt kun et nummer. De velger dermed å gjøre det på sin måte. En kan vurdere om dette er i tråd med det formål adresser har. Uansett er det med på å skape praksis som ikke følger enkelte regler som er satt for adressedelingen. Det er ikke sikkert at det å ikke følge enkelte bestemmelser i dag fører med seg problemer, men det kan hende det blir utfordrende over tid. Spesielt dersom det på et tidspunkt blir avgjort at det er noe det skal rettes opp i. Samtidig, når det er en viss fleksibilitet ved adressering, kan det fremstå som riktig for kommunene å bruke skjønn og gjøre egne vurderinger. Altså, et system som legger til rette for ulike løsninger kan gjøre at kommunene oppfatter det som lettere å gå utenom den måten det faktisk skal adresseres på.

Når det gjelder behov for endringer slik adresseringen foregår nå, viser funnene at kommunene har enkelte momenter det kunne vært hensiktsmessig ble forbedret eller endret. Utviklingen i samfunnet er det som gjør at kommunene ser et slikt behov. Utviklingen har medført at matrikkelen som system ikke oppleves som tilpasset i forbindelse med den moderne utbyggingen. Opplæringen kommunene får av Kartverket, føles for noen som litt mangelfull. Det er spesielt et ønske om mer spesifikke og kompliserte problemstillinger som blir tatt opp. Dette fordi det i dag bygges på en mer kompleks og moderne måte enn tidligere. Som funnene viser, oppleves også lovverket som ikke oppdatert i forhold til dagens situasjon. I tillegg blir det tatt opp et behov for presiseringer.

Det kommunene tok opp i intervjuene fremstod ikke som noe det var viktig å få endret raskt, men noe som kan gjøre adressearbeidet enklere. Dette tyder på at adresseringen fungerer bra slik systemet er i dag, og at kommunene har funnet løsninger som gjør at de får utført det de

må. Likevel går det ekstra tid og adressearbeidet kan oppleves som tungvint på enkelte områder. Når deler av arbeidet oppleves utfordrende og kommunene selv må finne løsninger for å få gjennomført adresseringen, kan det også føre til uønsket praksis eller feilregistreringer i matrikkelen. Desto lettere adressearbeidet går, jo større er sannsynligheten for at det blir riktig. Det er derfor viktig at det blir tilrettelagt for en ensartet matrikkelføring og at dette henger sammen med dagens samfunnsutvikling.

Alt i alt blir det gitt et inntrykk av at adressearbeidet i kommunene fungerer bra. Likevel virker det som adressering i noen kommuner ikke prioriteres i den grad det kanskje burde. Dette kan ha sammenheng med både liten forståelse av viktigheten dette området har, men også mangel på ressurser. Kommunenes praksis ved tildeling av adresser er noe ulik. Dette har sammenheng med at kommunene er forskjellige og at de derfor vil vurdere og prioritere på ulike måter. I tillegg er det en viss fleksibilitet i de regler og prinsipper kommunene skal følge, som legger opp til at ulike måter å adressere på er mulig. Dagens samfunn utvikler seg stadig, og det er i den forbindelse det oppstår behov for endringer hos kommunene. Likevel er det ikke i denne studien gitt uttrykk for at det er behov for raske endringer slik adressetildelingen foregår i dag. Det er som nevnt enkelte momenter som kunne gjort adresseringen lettere, men kommunene utfører tildelingen av adresser og det er ikke noe som i dag fremstår som veldig problematisk i adressearbeidet.

5.3 Avsluttende refleksjoner

Jeg synes adressering har vært et spennende tema å jobbe med. Adresser spiller en avgjørende rolle i samfunnet, ikke bare for personer og bedrifter som skal finne frem, men også som en viktig del av matrikkelen og den offentlige forvaltningen. En av de viktigste funksjonene riktige adresser sørger for, er at nødetatene finner frem dit de skal. Da jeg snakket med andre personer om hva jeg skulle skrive masteroppgave om, fikk jeg et inntrykk av at adresser som tema for forskning ikke var like enkelt å forstå. Adresser er noe mange tar for gitt. Det er spesielt arbeidet som ligger bak å opprette adressene folk generelt ikke er helt klar over. Det er mye arbeid som ligger bak det å bygge opp et godt og logisk adressesystem. Adresser fremstår som noe som i størst grad blir benyttet ved navigasjon og som bare ligger inne i kartene man benytter seg av. At det er kommunene som sitter med ansvaret for adressene og som er bakgrunnen for at for eksempel "Google Maps" kan navigere deg frem

dit du skal, er mindre kjent. Det følte derfor som et viktig tema å belyse. Adresser har en viktigere samfunnsfunksjon enn mange kanskje er klar over.

De ansatte i kommunene som har deltatt i dette studiet er klar over viktigheten av det arbeidet de gjør og flere kommenterte også at å jobbe med adresser og adressering er et “*takknemlig arbeid*”. Dette oppfattet jeg i tillegg ble gjenspeilet gjennom deres engasjement og interesse for temaet. Det var mange av informantene som hadde mange innspill og mye å bidra med. Jeg skulle gjerne intervjuet flere kommuner og fått mer informasjon om hvordan adressearbeidet foregår rundt omkring i landet. Likevel synes jeg at jeg fikk et godt bilde av situasjonen fra de 11 kommunene som deltok i dette studiet. De hadde tilegnet seg forskjellige erfaringer og hadde mange meninger angående adressearbeidet i deres kommune. Det er helt sikkert mer å hente fra andre kommuner, både når det gjelder hvordan adressearbeidet fungerer, hva som er utfordrende og om det er behov for endringer.

Som en del av intervjuet skulle informantene fra kommunene adressere to eksempelområder. Jeg er godt fornøyd med at oppgaven med å løse disse skissene ble et element i dette studiet. Først og fremst medførte det at jeg fikk enda mer informasjon om de vurderingene og tankene de ansatte i kommunene gjorde ved adressering av områdene. Skissene var enkle. Dette gjorde at kommunene måtte ta flere forutsetninger. Det var meningen at skissene skulle være enkle. For eksempel viste de ikke innkjøringer, slik at kommunene måtte ta forutsetninger og gjøre flere vurderinger. Det kunne blitt for enkelt dersom skissene inneholdt all nødvendig informasjon. Jeg var ute etter å se om det ble ulike løsninger, og hva som eventuelt gjorde at det ble det. Dermed var det behov for enkle skisser. At kommunene måtte ta en del forutsetninger, gjorde at de av seg selv kom med mye informasjon, forklarte bredt og tok opp flere forslag. I tillegg gjorde skissene at jeg forstod kommunene på en annen måte. En ting er å forklare med ord, en annen er å vise og forklare gjennom eksempler man kan se. Det ble enklere å forklare praksis ved adressering og hvilke vurderinger kommunene gjorde, når det kunne knyttes til eksempler og vises på skissene.

Jeg har fått et inntrykk av at adressearbeidet går bra i de fleste kommunene, og at de får på plass adresser når det trengs. Selv om det er kommuner i dette studiet hvor organiseringen av adressearbeidet ikke er helt på plass og det blant annet mangler rutiner, er det ikke snakk om at de ikke får gjort arbeidet. Det blir bare mer utfordrende, og enkelte ting tar noe mer tid i og med at det kanskje må diskuteres og avklares først. Men utfordringer er noe det viser seg at

oppstår i alle kommunene, uavhengig om organiseringen er god eller ikke. Jeg hadde en forventning om at det ville være ulik adressering i kommunene og at det ville være variasjoner i hva kommunene opplevde som utfordrende. Dette var spesielt knyttet til forskjellen på store bykommuner og mindre distriktskommuner. Det viste seg at forskjellene ikke var så store. I en liten hyttekommune i distriktet bygges det for eksempel fritidsleilighetsbygg, noe som kan være like utfordrende å adressere som boligblokker i byen. Jeg så for meg at det ville være flere utfordringer og ulikheter blant kommunene på dette punktet. Selv om kanskje adresseansvarlige i byene sitter med mer erfaring, får de til adressering av komplekse bygg også i distriktene. Det kom frem at det er godt med veiledningsmateriell for adressering. Noen kommuner fortalte at de rådførte seg med nabokommuner og i tillegg har de Kartverket som også gir råd og hjelp. Det var interessant å se at adressearbeidet går bra, både der hvor det er flere personer som jobber sammen om adressering og der det er en person alene som har alt ansvar.

Adresseveilederen ble nevnt som tema i alle intervjuene i dette studiet. Det er tydelig at det er et veiledningsmateriell som benyttes mye. Dette til tross for at det ble nevnt at den bør oppdateres. I løpet av det siste halvåret har Kartverket, sammen med kommuner, statlige etater og private aktører, arbeidet med å revidere adresseveilederen (Kartverket, 2021e). Jeg har fått følge arbeidet med revideringen, og gjennom innspill fra kommuner fikk jeg tidlig inntrykk av at det er en del utfordringer når det kommer til fortetting og moderne utbygging. Adresseveilederen, som er på høring mai 2021, går mer i dybden vedrørende flerbruksbygg, næringsområder og andre kompliserte bygg. Den utdyper også hvilke prinsipper som skal benyttes i forbindelse med adressering grundigere, sammenlignet med den gamle versjonen. I tillegg får også andre temaområder flere forklaringer og presiseringer. Det kommer i tillegg flere illustrasjoner. Mange dyktige arbeidsgrupper har lagt ned en stor innsats i å revidere adresseveilederen. Dette er veldig bra, da veilederen, som vist i dette studiet, er et veiledningsmateriell kommunene bruker mye. Det blir spennende å se hvordan den nye adresseveilederen blir og om noen av de momentene kommunene i dette studiet har tatt opp, blir bedre som følge av en revidert versjon.

5.4 Forslag til videre forskning

Som nevnt i delkapittel 1.3, er det mange momenter i forbindelse med adresser og adressering det går an å se nærmere på. Gjennom empirien i dette studiet har det dukket opp ytterligere momenter som det kan være spennende å utdype videre.

Det er mange som bruker adresser og som er avhengige av disse i jobbene de gjør. Det kan derfor være interessant å gå nærmere inn på hvordan brukerne opplever adressesystemet og hvilke tanker de har rundt adressering og eventuelle behov. Som nevnt, er nødetatene en viktig bruker. De er avhengige av adresser i langt mer alvorlige situasjoner enn andre brukere. Derfor kan det spesielt være spennende å forske på nødetatene som bruker av adresser. Det kan være et viktig tema å belyse nødetatenes erfaringer med adressesystemet og om de har behov for at noe forbedres eller endres.

Det har også vært en del funn i dette studiet knyttet til bruksenhetsnummer. Det kan skape utfordringer mellom utbygger og kommune, og det hadde dermed vært interessant å belyse dette mer. Bruksenhetsnummer er viktig, spesielt i komplekse bygg hvor det er mange bruksenheter. Det er bruksenhetsnummeret som forteller hvor i bygget man befinner seg, og det for eksempel ambulanspersonell har bruk for er å finne frem til riktig leilighet. I og med at flerbruksbygg er noe som etableres mer og mer, vil det være mange bruksenhetsnummer som skal tildeles. Et annet forslag i forbindelse med bruksenhetsnummer er å undersøke eierne og deres forhold til bruksenhetsnummer. Det er viktig at eiere er klar over viktigheten av bruksenhetsnummeret og at det må merkes på døren. I tillegg inngår bruksenhetsnummeret som en del av den offisielle adressen, noe det også er nødvendig å være klar over.

Flere av utfordringene som oppstår i kommunene når adresser skal tildeles, er knyttet til utbygging og fortetting. Funnene i dette studiet viser det er flere kommuner som har erfart at samarbeid med både plan- og byggesaksavdelingen og utbygger er hensiktsmessig. Det er kommuner som ikke har fått på plass et like godt samarbeid på dette området. Det kan derfor være interessant å belyse dette mer. Dette for eventuelt å vise fordelene med et slikt samarbeid, og hva det kan bidra til i forbindelse med adressering.

Et mer overordnet tema, som også springer ut av mine funn, er å undersøke hvorvidt matrikkelen som system er tilpasset dagens samfunnsutvikling.

Kilder

Lover og forskrifter

Kulturminneloven (1978). Lov om kulturminner (LOV-1978-06-09-50). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1978-06-09-50>

Stadnamnlova. (1990). Lov om stadnamn (LOV-1990-05-18-11). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1990-05-18-11>

Kommuneloven. (1992). Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-1992-09-25-107). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1992-09-25-107>

Matrikkellova. (2005). Lov om eigedomsregistrering (LOV-2005-06-17-101). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-101>

Plan- og bygningsloven. (2008). Lov om planlegging og byggesaksbehandling (LOV-2008-06-27-71). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Matrikkelforskriften (2009). Forskrift om eiendomsregistrering (FOR-2009-06-26-864). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2009-06-26-864>

Lovforarbeider

NOU 1999: 1. (1999). *Lov om eiendomsregistrering*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/66ac1ace3609429fa4659b3f05dfbe30/no/pdfa/nou199919990001000dddpdfa.pdf>

Miljøverndepartementet (2005). *Om lov om eiendomsregistrering*. (Ot.prp. nr. 70 (2004-2005)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/597ca134d6f344fe9400f2371fc90c99/nno/pdfs/otp200420050070000dddpdfs.pdf>

Litteratur

Andresen, G. (2020, 15. april). Dokumentstudier. Hentet fra <https://ndla.no/nb/subject:ee3f7a15-feb6-4e78-8b37-65930ad73a09/topic:432baee9-5671-47ce-870e-48b8fc3b7a42/topic:b3fbb969-5f03-44d9-8aca-8b77416e72bf/resource:e7481494-1b9a-4919-ba01-47e191b7903c?filters=urn:filter:54b1727c-2d91-4512-901c-8434e13339b4>

Askheim, O. G., & Grenness, T. (2008). *Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bell, E., Bryman, A. & Harley, B. (2019). *Business Research Methods* (5. utg.). Oxford: Oxford University Press.

Faaeng, V. G., Holth, F., Høgvard, D. & Sky, P. K. (2020). *Matrikkeloven*. Oslo: Universitetsforlaget.

Føyen, N. K. (2020). *Å belyse matrikulære utfordringer og muligheter ved kommunesammenslåinger* (Masteroppgave, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet). Hentet fra <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmloi/bitstream/handle/11250/2722656/Foyen-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hegstad, E. (2014). Eiendomsregistrering, offentlige registre og statistikk. I Røsnes, A.E. (red.) *Arealadministrasjon* (s. 116-140). Oslo: Universitetsforlaget.

Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap* (utg. 7). Oslo: Universitetsforlaget.

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3. utg.). Abstrakt forlag.

Kartverket. (2019). *Om tildeling og forvaltning av adresser etter matrikkellova - Adresseveileder*. Versjon 1.2.5. Hentet fra https://www.kartverket.no/globalassets/eiendom/adressering/merk_revisjon_adresseveiledero_riginal-versjon_1_2_5.pdf

Kartverket. (2020, 15. oktober). Matrikkelen - Norges eiendomsregister. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/eiendomsgrenser/matrikkelen-norgeseiendomsregister>

Kartverket. (2020a, 1. desember). Slik fastset Kartverket skrivemåten i stadnamn. Hentet fra <https://www.kartverket.no/til-lands/stadnamn/slik-fastset-kartverket-skrivematen-av-stadnamn>

Kartverket. (2020b, 23. september). Håndbok for navnebehandling. Hentet fra <https://www.kartverket.no/til-lands/stadnamn/handbok-for-navnebehandling>

Kartverket. (2021, 4. januar). Status vegadresser. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/adressering/status-vegadresser>

Kartverket. (2021a, 8. februar). Adresser i kommunen. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/adressering/kommunen-som-adressemyndighet/adresser-i-kommunen>

Kartverket. (2021b, 26. mars). *Føringsinstruks for matrikkelen*. Hentet fra <https://www.kartverket.no/globalassets/eiendom/matrikkel/foeringsinstruks-matrikkelen.pdf>

Kartverket. (2021c, 17. mars). Alle bygninger har 100 % utfyllingsgrad. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/lokal-matrikkelmyndighet/datakvalitet/myter/alle-bygninger-har-100-utfyllingsgrad#heading-12371>

Kartverket. (2021d, 6. april). Status vegadresser. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/adressering/status-vegadresser>

Kartverket. (2021e, 12. mai). Revidert adresseveileder på høring. Hentet fra <https://www.kartverket.no/eiendom/adressering/kommunen-som-adressemyndighet/revidert-adresseveileder-pa-horing>

Kartverket. (2021f). *Høringsdokument - Revidert adresseveileder*. Hentet fra https://kartverket.no/globalassets/eiendom/adressering/horingsdokument_revidert_adresseveiler.pdf

Kartverket. (u.å.). Sjekkliste for kommune- og fylkessammenslåing. Hentet fra <https://www.kartverket.no/til-lands/kommunereform/sjekkliste?year=2020&reform=59&sortBy=0#9716>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2020). *Matrikkelforskriften slik den gjelder fra 1. januar 2021 med departementets merknader til de enkelte bestemmelsene*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/d066c04e3be046f786126e53af87bdc4/matrikkelforskriften_2020_rundskriv_spesialmerknader.pdf

Kristiansen, K. A. (2018). *Matrikulære utfordringer ved kommunesammenslåinger* (Masteroppgave, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet). Hentet fra <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2492650/Kristiansen2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

KS & Kartverket. (2021). *GeoIntegrasjon Matrikkel - Brukerbehov og teknologivalg - Sluttrapport*. Hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/6b32afdb3afd47c29388935f81ddba31/GeoIntegrasjon-Matrikkel-Brukerbehov-og-teknologivalg-endelig-rapport-2021-04-22.pdf>

Mæhlum, L. (2021, 11. februar). Adresse. Hentet fra <https://snl.no/adresse>

Neset, I. (2017). *Tilsyn som virkemiddel for en ensartet og pålitelig matrikkel* (Masteroppgave, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet). Hentet fra <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2451707/Neset.%202017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Regjeringen (3. januar). Fakta om kommunereformen. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/kommunereform/id2548377/>

Riksantikvaren. (2020, 23. mars). Våre nettsted, arkiver og databaser. Hentet fra <https://www.riksantikvaren.no/vare-digitale-tjenester/>

Språkrådet. (2012). *Navnsetting av gater og veier* [Brosjyre]. Hentet fra <https://www.sprakradet.no/upload/Brosjyrer/Navnsetting%20av%20gater%20og%20veier%202.pdf>

Språkrådet. (2015, 30. mars). Organisering av navnearbeidet i kommunene. Hentet fra <https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Stedsnavn/Kommunal-navnsetting/Organisering-av-navnearbeidet-i-kommunene/>

Språkrådet. (2020, 23. oktober). Stedsnavntjenesten. Hentet fra <https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Stedsnavn/Stedsnavntjenesten/>

Statistisk sentralbyrå. (2020, 25. mars). Flere hytter enn boliger i 45 kommuner. Hentet fra <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/flere-hytter-enn-boliger-i-45-kommuner>

Vedlegg

Vedlegg 1. Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

Semistrukturert intervju. Varighet: 40-50 minutter.

Problemstilling: *Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.*

Starte intervjuet med å gi litt informasjon:

- Fortelle om prosjektet
- Bakgrunnen og formålet med intervjuet
- Hva svarene i intervjuet brukes til
- Forklare personvern – alt blir anonymisert og lagres trygt, samtykke kan trekkes når som helst
- Informere om ønske om å benytte opptak, spørre om det er innvendinger mot dette, opplyse om at det blir opptak av både lyd og bilde

Så få noen avklaringer rundt:

- Informantens rolle i kommunen og arbeidet med adresser, og erfaringer og kjennskap til temaet.

Spørsmål til delproblemstilling 1:

Hvordan fungerer dagens system for tildeling av adresser i kommuner?

1. Hvordan er oppgaver knyttet til adresser delegert i kommunen?
2. Hvordan har kommunen valgt å organisere oppgavene knyttet til adresseforvaltningen?
3. Fungerer ansvarsfordelingen innad i kommunen godt? Hva gjør at det fungerer godt/ikke fungerer godt?
4. Har kommunen lokal forskrift?
5. Opplever kommunen lovverket som klart og tydelig?
 - o Hva er eventuelt ikke klart og tydelig?

Spørsmål til delproblemstilling 2:

Hvilke utfordringer oppstår i kommuner ved tildeling av adresser?

1. Dukker det opp utfordringer i kommunen ved tildeling av adresser?
 - Hvilke? Hvordan håndteres disse?
2. Blir det oppdaget mange feil i adresser i kommunen?
 - Hvilke feil er det? Hvordan håndteres de?
3. Har det dukket opp flere utfordringer de siste årene? (Utvikling i utbygging, eks. mer bygging av flerbruksbygg) o Tror du det i fremtiden vil dukke opp flere utfordringer/andre utfordringer enn det som er i dag? Eventuelt hvilke?
4. Til kommunene som har vært gjennom kommunesammenslåing/har hyttefelt/mange matrikeladresser/stor by:
Hvilke utfordringer dukker opp knyttet til adresser og adressering?
5. Opplever kommunen utfordringer knyttet til matrikkelen?

Spørsmål til delproblemstilling 3:

Opplever kommuner behov for endringer i systemet for tildeling av adresser slik det er i dag?

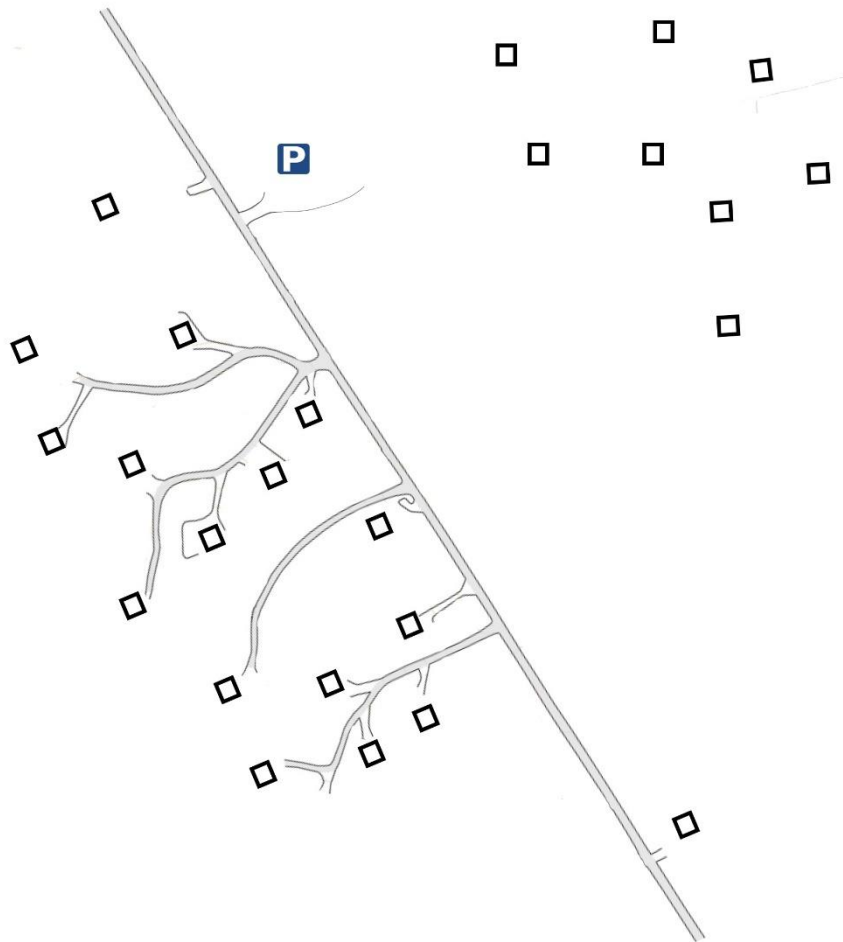
1. Har kommunen som adressemyndighet behov for endringer ved tildeling av adresser?
2. Har du noen tanker rundt hva som kan endres for å gjøre adresseringen enklere i kommunen?
3. Hva kan endres for å unngå at det blir feil i adresser?
4. Er det noe som bør endres med tanke på fremtiden og utvikling i samfunnet?
5. Er det behov for mer "materiale" enn lovverket, for å hjelpe/gjøre det tydeligere hvordan adresser skal tildeles?

Avslutningsvis:

- Oppklare eventuelle misforståelser
- Spørre om det er noe mer personen ønsker å legge til, eventuelt har andre spørsmål?
- Minner igjen på personens rettigheter knyttet til personvern
- Takke for intervjuet

Vedlegg 2. Skisse - Hytteområde

Hytteområde

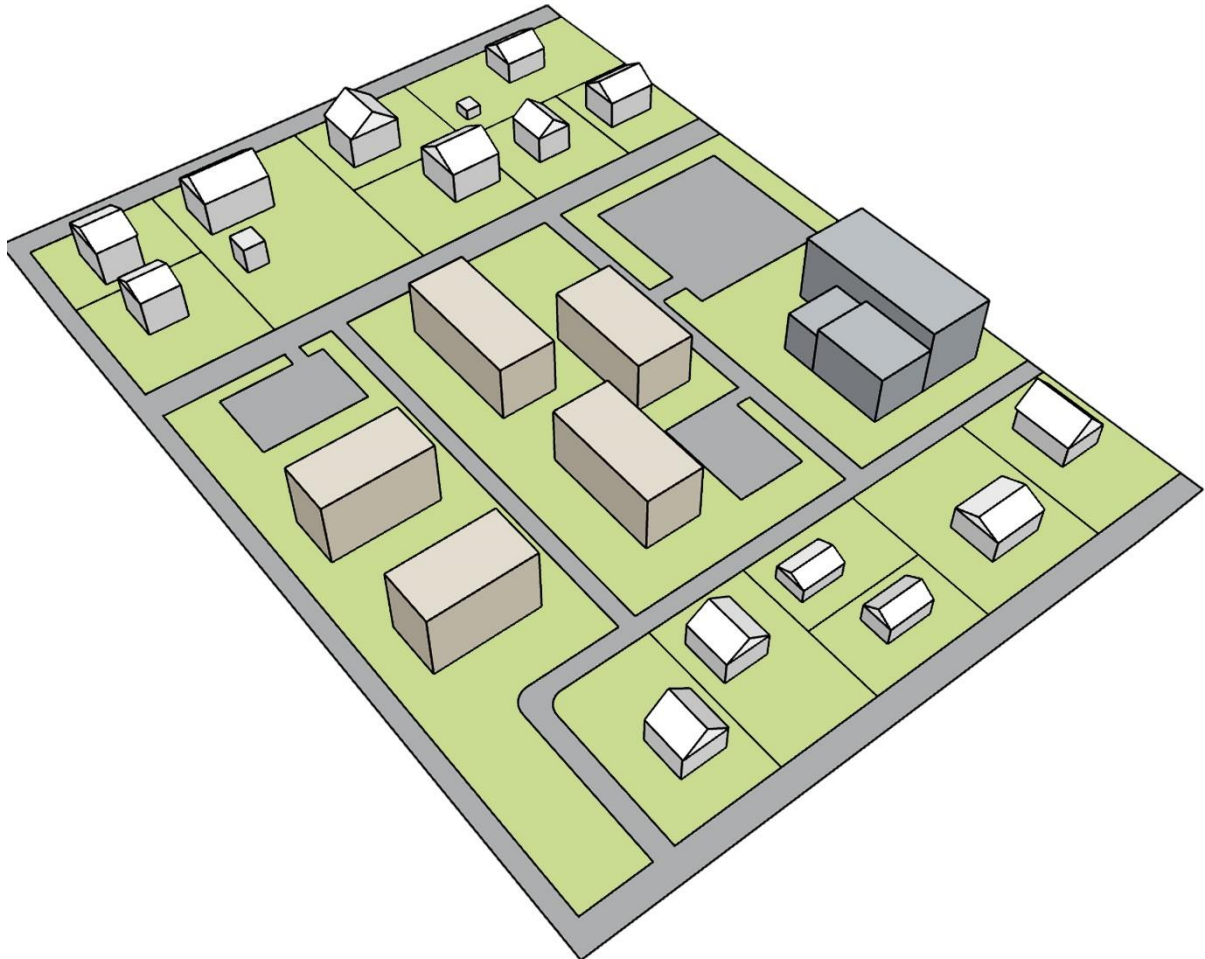
Hvordan ville et slikt område blitt adressert i din kommune?

Det er ikke satt navn på noen vei og hyttene har ikke fått nummer. Noen hytter har tilgang til vegsystem, andre har ikke det.

- Hvor mange adresseparseller? Sett f.eks. på navn eller fargelegg.
- Hvordan ville tildeling av adressenummer blitt gjort her? Gi hyttene nummer.

Vedlegg 3. Skisse - Område med flere veier

Område med flere veier

Hvordan ville et slikt området blitt adressert i din kommune?

Det er ikke satt navn på veiene i området, og ingen bygg har fått adressenummer.

- Hvor mange adresseparseller? Sett f.eks. navn på veier eller fargelegg.
- Hvilken adresseparsell vil være godkjent adkomst på de forskjellige byggene?
Alle bygg har en inngang.
- Gi de forskjellige byggene adressenummer.
- Tenk deg at det ene bygget er et flerbruksbygg; Er det noen særlige utfordringer knyttet til adressering av slike bygg?

Vedlegg 4. Meldeskjema til NSD

Meldeskjema 974217

Sist oppdatert

22.02.2021

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Adresse eller telefonnummer
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Bilder eller videoopptak av personer
- Lydopptak av personer

Type opplysninger

Skal du behandle særlige kategorier personopplysninger eller personopplysninger om straffedømmer eller lovovertrедelser?

Nei

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Kommuners praksis ved tildeling av adresser

Prosjektbeskrivelse

Prosjektet er en masteroppgave som skal ta for seg dagens adresseringssystem. Oppgaven skal se på hvordan prosessen rundt tildeling av adresser er og hvordan ulike kommuner løser tildeling av adresser i praksis. Det skal forsøkes å belyse de utfordringer og problemer kommunen som adressemyndighet i dag kan stå overfor.

Dersom opplysningene skal behandles til andre formål enn behandlingen for dette prosjektet, beskriv hvilke

Opplysningene blir bare behandlet i forbindelse med masteroppgaven og slettes da arbeidet med oppgaven er ferdig.

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

En del av masteroppgaven skal være å se på kommuners praksis når det tildeles adresser. Det må derfor samles inn data fra personer i ulike kommuner knyttet til dette. Dataene skal samles inn ved å intervju personer som har en rolle i adresseringen i kommuner. For å samle slik data må det behandles personopplysninger i løpet av prosjektet.

Ekstern finansiering

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Marie Sjølie, mariesjoliee@gmail.com, tlf: 94818502

Behandlingsansvar

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Einar A. Hegstad, einar.hegstad@nmbu.no, tlf: 48075334

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1

Beskriv utvalget

Ansatte i kommuner

Rekruttering eller trekking av utvalget

Det vil være et strategisk utvalg av kommuner, etter kriterier som bl.a. store og små kommuner, sentrale og usentrale, kommuner med store hyttefelt, kommuner som har vært gjennom kommunesammenslåing. Førstegangskontakten gjøres av meg, enten via e-post eller telefon.

Alder

18 - 67

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- Adresse eller telefonnummer
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidetifikator
- Lydopptak av personer

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?

Personlig intervju

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 1

Informerer du utvalget om behandlingen av

opplysningene? Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Muntlig
- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)

Beskriv

Dokumentasjon av samtykke vil skje ved lydopptak, eventuelt kan det gjøres elektronisk.

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Samtykket kan trekkes når som helst og dette skal det opplyses om både når det først tas kontakt med informantene og ved starten og slutten av intervjuet.

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

Ved å ta kontakt med meg, kontaktinformasjon vil de finne på informasjonsskrivet.

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Private enheter
- Maskinvare tilhørende behandlingsansvarlig
- institusjon Ekstern tjeneste eller nettverk
(databehandler)

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Student
 - (studentprosjekt)
- Databehandler

Hvilken databehandler har tilgang til opplysningene?

Zoom, Teams, OneDrive

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (koblingsnøkkel)?

Ja

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Opplysningene anonymiseres fortløpende
- Andre sikkerhetstiltak
- Adgangsbegrensning

Hvilke

Passord og brukernavn for innlogging der opplysningene lagres. Det er bare jeg som får logget inn og har tilgang til opplysningene. Opplysningene slettes etter at oppgaven er levert.

Varighet

Prosjektperiode

01.01.2021 - 01.06.2021

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, alle data slettes innen prosjektsslutt

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Nei

Tilleggsopplysninger

Endringer

- Personopplysninger: det kan hende det blir tatt videoopptak av personer
- Behandling: intervjuene blir gjennomført over Teams eller Zoom (gjennom min NMBU-bruker) - Varighet: prosjektsslutt 1. juni

Vedlegg 5. NSD sin vurdering

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Kommuners praksis ved tildeling av adresser

Referansenummer

974217

Registrert

20.12.2020 av Marie Sjølie - marie.sjolie@nmbu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for eiendom og juss

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Einar A. Hegstad, einar.hegstad@nmbu.no, tlf: 48075334

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Marie Sjølie, mariesjoliee@gmail.com, tlf: 94818502

Prosjektperiode

01.01.2021 - 01.06.2021

Status

24.02.2021 - Vurdert

Vurdering (2)

24.02.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 22.02.2021.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 22.02.2021. Behandlingen kan fortsette.

Teams og Zoom er lagt til som databehandlere i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Dato for prosjektslutt er endret til 01.06.2021.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Tore Andre Kjetland Fjeldsbø

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

22.12.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 22.12.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-imeldeskjema/>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.05.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres,

og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson NSD: Tore A. K. Fjeldsbø
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 6. Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Kommuners praksis ved tildeling av adresser»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse kommuners praksis knyttet til tildeling av adresser, og hvilke utfordringer som kan oppstå for kommunen som adressemyndighet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Våren 2021 skal jeg skrive min masteroppgave knyttet til adresseringssystemet. Masteroppgaven skal forsøke å komme med en fremstilling av dagens situasjon ved adressering og hvordan kommuner opplever det å være adressemyndighet.

Hovedproblemstilling: Å belyse dagens praksis og mulige behov for endringer ved tildeling av adresser i kommuner.

Underproblemstillinger:

- Hvordan fungerer dagens system for tildeling av adresser i kommunen?
- Hvilke utfordringer oppstår i kommunen ved tildeling av adresser?
- Opplever kommunen behov for endringer i systemet for tildeling av adresser?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for landskap og samfunn ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget av informanter er strategisk, noe som vil si at utvalget baserer seg på bestemte kriterier som skal gi nødvendig data til prosjektet. Det er ulike kriterier for kommunene, slik at dataene som samles inn kan være med på å gi en fremstilling av praksisen i ulike kommuner. Noen av kriteriene er små og store kommuner, sentrale og usentrale kommuner, kommuner med hyttefelt, kommuner som har vært gjennom kommunesammenslåing, kommuner som fortsatt har en del matrikkeladresser.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller til intervju. Det vil ta deg ca. 4050 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om adressering og hvordan dette foregår og fungerer i kommunen, i tillegg til eventuelle utfordringer som dukker opp i prosessen. Jeg ønsker å ta lydopptak av intervjuet, hvis det ikke skulle være noen innvendinger mot det. Svarene fra intervjuene vil bli transkribert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være jeg og min veileder Einar A. Hegstad som vil ha tilgang til svarene som blir gitt i intervjuet.
- Opplysningene som samles inn i intervjuet blir lagret på pc hvor det er innlogging med brukernavn og passord som bare jeg har tilgang på. All informasjon blir anonymisert slik at det ikke blir mulig å identifisere deg direkte.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/opp-gaven er godkjent, noe som etter planen er 1. juni. Når prosjektet er avsluttet vil alle personopplysninger og informasjon fra intervjuer bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) ved fakultet for landskap og samfunn ved Marie Sjølie (mariesjoliee@gmail.com / 94818502) og Einar A. Hegstad (einar.hegstad@nmbu.no / 48075334).
- Personvernombudet ved NMBU, Hanne Pernille Gulbrandsen (personvernombud@nmbu.no / 40281558)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Marie Sjølie

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway